

412/922

149526

3.5.1927

Acte sinodali

ale

baserecei romane de Alb'a Julia si Fagarasiu.

de

Joane M. Moldovanu.

Tomu II.

BCU Cluj-Napoca

4060 028 2174

BLASIU 1872.

Cerculariulu,

prein care P. Metropolitu conchiama sinodulu.

Nr. 1880—1869.

Onorate in Christosu Frate!

In legatura cu cerculariulu nostru emanatu la 20/8 Augustu a. c. Nr. 1594, in carele incunoscentiandu-ni voi'a determinata de a tiené Sinodu diecesanu respective archidiecesanu, amu fostu apromisu, cà tempulu tienerei acelu-a se va incunoscentiá mai tardíu, nu intardiámu a aduce la cunoscenti'a Fratieloru vostre toturoru, cà noi de dupa cumpenirea toturoru cercustàrilor amu gasitu in Dqmnulu de a defige diu'a deschiderei Sinodulu amentitu pre diu'a 20—8 Octobre a. c.

Dreptu ace'a, dupa ce la acelu Sinodu, in carele se voru pertractá mai vertosu obiecte diecesane base-recesci, au de a luá parte numai Preuti diecesanii, se lasa Fratieloru vostre, cá potendu fi mai curendu, su presidiulu Protopopulu seu a V. Protopopulu respective a Administratoriulu oficiulu protopopescu respectivu, se se tiena unu Sinodu eparchialu, in carele se se alega unu representante alu Clerulu eparchiale, carele un'a cu Protopopulu seu V. Protopopulu re-

spective Administratoriulu oficiului protopopescu se vina la Sinodulu archidiececanu, asiá inse, cá pre diu'a 19—7 pre la media-dî, mai tardîu pre 2 ore dupa media-dî se se afle aici in Blasiu, cá asiá pre 3 ore dupa amiedia-di se pota stá fia-carele in a-antea comisiunei verifcatorie. In privinti'a speseloru de calatoria sî de alte plase, de cumu-va ar' aduce necesitatea cu se-ne a le luá anticipate, se va poté face provisiune dein vestiar'á Basereceloru, seau in casu de lipsa prein repartitiune, dara in tota intemplanca cu cea mai mare parsimonia, in care privintia mai apriatu se va defige in Sinodu cinosur'a, ce va fi de observatu facia cu spesele recerute.

Dandu-ve binecuventare archieresca sî oftandu-ve ajutoriulu Domnului in tote, remanemu in curtile Castelului nostru.

Blasiu 25—13 Sept. 1869.

binevointe

Ioanu Vancea m. p.

Archiepiscopulu sî Metropolitulu de Alb'a-Julia.

PROGRAM'A

observanda la tienerca Sinodului archidiececanu, ce se va deschide in 20—8 Octobre 1869.

§. 1. In diu'a 19 Octobre a. c. dupa amiedia-di la 3 ore voru conveni toti in sal'a resiedintiei metropolitane dela porta, unde prein una comisiune de 5. membri, a càrei'a preside va fi unu Canonicu, se voru luá in a-ante verifcàrile, a càror'a resultatu se va propune in siedinti'a prima dupa deschiderea Sinodului.

§. 2. In 20 Octobre, cá diu'a deschiderei Sinodului, la 7½ ore demâneti'a se va celebrá sant'a Liturgia cu „Imperate cerescu,” pontificandu Metropolitulu, pre langa asistenti'a acelor'a, carii voru poté concelebrá, celi-alalti fiendu toti de facia.

§. 3. Dupa sant'a Liturgia la 9 ore voru conveni toti la resiedinti'a metropolitana amentita in §. 1., unde venindu apoi Metropolitulu va deschide Sinodulu cu una cuventare.

§. 4. Fiendu deschisu Sinodulu numai decátu se va propune resultatulu verifcàrilor indicate in §. 1.

Dupa ace'a se va propune operatulu dedusu despre obiec-tele, ce voru veni la pertractare.

§. 5. Siedinti'a va durá pâna la 12 ore, dupa carea la 1 ora voru conveni toti la prandiu in resiedinti'a-metropolitana.

§. 6. Dupa prandiu la 3 ore era se va tiené siedintia durandu pâna la 6 ore.

§. 7. In 21 Octobre se va tiené s. Liturgia la 7 ore demineti'a, la carea voru luá parte toti, celebrandu càti voru volî.

§. 8. La 9 ore se va incepe siedinti'a, in carea mai antâiu se voru autenticá decretelc siedintiei prime, dupa ace'a se voru continuá pertractàrile pâna la 12 ore, candu apoi voru merge toti la locuintiele lor.

§. 9. La 3 ore dupa amiedia-di era se va tiené siedintia pâna la 6 ore.

§. 10. Tienendu Sinodulu sî in 22 Octobre tote voru fi cá in diu'a 21 cu ace'a destingere, cá de cumu-va diu'a 22 va fi diu'a ultima a Sinodului, atunci prandiulu era va fi in resiedinti'a metropolitana, tienendu la 1 ora dupa amiedia-di.

Blasiu in 10 Octobre 1869.

Stefanu Manfi

Notariu Consistoriale.

Protocolulu comisiei verificatorie

pentru sinodulu dela 20 Octobru 1869.

S'a luat marti in 19 Octobru 1869. La 3 ore dupa amiezia fiindu presenti invitatii la sinodu, Rssmulu d. canonicu metrop. *Constantinu Papsalvi* descopere, cumu ca este insarcinatu dein partea Ven. Consistoriu metropolit. a duce presidiulu comisiei verificatorie si provoca pre membrii sinodului, ca in sensulu programului se alega o comisiune dein 4 membri si unu actuariu, carea se plenesca lucrarea verificarii.

Se alegu prein aclamatiune:

Rssmulu d. Joane Antonelli, vic. Fagarasiului.

„ „ Simeonu Balinth, prot. Bistrei.

„ „ Joane V. Rusu, prot. Sabiniului.

„ „ Augustinu Popu, prot. Albei Julie.

si Joane M. Moldovanu, profesoriu ca actuariu.

Acesti-a ocupandu-si locul, presedintele provoca pre celi alesi pentru sinodu, se-si de chartiele adeveritorie.

S'au prezentatu pentru

Tractulu Blasiului (Protop. canoniculu J. Fekete.)

Joane Olteanu, parochulu Bucerdei granose, se verifica.

Corpulu profesoralu dela gimnasiulu locale:

Joane M. Moldovanu si Alesandru M. Micu, ambi profesori gimnasiali, se verifica.

Corpulu profesoralu dela seminariulu archidiececanu:

Joane Balintu profesoriu de teologia, de si pana aci nu a fostu in usu, ca corpulu profesoralu dela seminariulu domesticu se fia reprezentatu de osebi in sinodu, totu-si comisiunea aflandu cuvenientiosu, ca si profesorii de teologia se fia reprezentati, verifica pre alesulu, cu acelu adausu: ca acest'a se nu se considere de casu precedente si ven. sinodu se reguleze pentru venitoriu reprezentarea profesoriloru dela tote institutelu dein Blasiu, ca a unui singuru corpu.

Superiorulu manastirei Basilitoru dein Blasiu:

Tom'a Ieronimu Albani,	se verifica.
<i>Tractulu Albei Julie:</i> (Prot. Aug. Popu.)	
Nicolau Popu, parochu in Siardu,	„ „
<i>Tractulu Alecusiului:</i> (v. prot. Joane Copacianu.)	
Jacobu Castorianu par. in Turdasiu,	„ „
<i>Tractulu Aniudului:</i> (v. prot. Demetriu Stoianu.)	
Demetriu Corneli, par. Decei,	„ „
<i>Tractulu Armeniloru:</i> (admin. Absolonu Siarlea.)	
Maximu Hulea, par. Armeniloru,	„ „
<i>Tractulu Bagaului:</i> (admin. Elia Luc'a.)	
Teodoru Fodoru, par. Bagaului,	„ „
<i>Tractulu Bistrei:</i> (prot. Simeonu Balintu.)	
Augustinu Coltoru, par. Bistrei,	„ „
<i>Tractulu Cutului:</i> (prot. Joane Deacu.)	
Alesandru Sieusianu, par. Sieusiei,	„ „
<i>Tractulu Uioarei:</i> (prot. Leontiu Leonteanu.)	
Nicolau Simonfi, par. Desiei,	„ „
<i>Tractulu Bici:</i> (v. prot. Joane Ignatu.)	
Zacharia Branu, par. Sancelului,	„ „
<i>Tractulu Ernotului:</i> (v. prot. Joane Gerasimu.)	
Alesandru Valerianu, coop. in Lascudu,	„ „
<i>Tractulu Ibasfalaului:</i> (admin. Joane Tile.)	
Josifu Popu par. Ibasfalaului,	„ „
<i>Tractulu Sionfalaului:</i> (vedi <i>Tractulu Alecusiului</i> .)	
Teodoru Almasianu, par. Boziasului,	„ „
<i>Tractulu Vaidacutei:</i> (admin. Georgiu Redutiu.)	
Joane Montani, par. Tirimiei mari,	„ „
<i>Tractulu Beiului:</i> (v. prot. Georgiu Lazaru.)	
Nicolau Moldovanu, par. Ticudului,	„ „
<i>Tractulu Ludosiului:</i> (admin. Joane Grauru.)	
Joane Boeriu, par. Lechintiei,	„ „
<i>Tractulu Pogacelei:</i> (v. prot. Georgiu Crisanu.)	
Basilu Majoru, par. Chimitelnicului,	„ „

<i>Tractulu Pociagai:</i> (v. prot. Samuilu Vl. Laslo.)	se verifica.
Jacobu Bordanu, par. Hagimasiului,	” ”
<i>Tractulu Reginului:</i> (prot. Michaliu Crisianu.)	
Simeonu Crainicu, par. Urisiului de diosu,	” ”
<i>Tractulu Turdei:</i> (v. prot. Jacobu Lugosianu.)	
Petru Ratiu, par. Turdei vechie,	” ”
<i>Tractulu Catinei:</i> (admin. Joane Moldovanu.)	
Nicolau Cosm'a par. Jucului de susu,	” ”
<i>Tractulu Chisiului:</i> (prot. Joane Pamfilu.)	
Nicolau Popu, par. Fenesiului sasescu,	” ”
<i>Tractulu Cosiocnei:</i> (admin. Demetriu Sabo.)	
Basilu Orosz, par. Rediului,	” ”
<i>Tractulu Faragaului:</i> (v. prot. Gabriilu Chetianu.)	
Teodoru Pop'a, par. Faragaului,	” ”
<i>Tractulu Margaului:</i> (admin. Basilu Porutiu.)	
Alesandru Fodoru, par. Margaului,	” ”
<i>Tractulu Morlacei:</i> (v. prot. Anania Popu.)	
Joane Petrisioru, par. Bologei	” ”
<i>Tractulu Palatcei:</i> (v. prot. Andreiu Albonu.)	
Elia Florianu, par. Velcheriului,	” ”
<i>Tractulu San-Martinului:</i> (prot. Gregoriu Elekes.)	
Joane Muresianu, par. Chiciudului,	” ”
<i>Tractulu Dersiei:</i> (admin. B. Popu <i>absente.</i>)	
Basilu Munteanu, par. Vaidahazei,	” ”
<i>Tractulu Milvanului:</i> (admin. Alesandru Casianu.)	
Joane Masimu, par. Buciumului,	” ”
<i>Tractulu Venetiei:</i> (vic. Joane Antonelli.)	
Filemonu Cab'a, par. Ohabei,	” ”
<i>Tractulu Voilei:</i> (vedi <i>Tractulu Venetiei.</i>)	
Petru Florianu, par. Racovitiei,	” ”
<i>Tractulu Ariesiului:</i> (prot. Elia Farago.)	
Stefanu Colciariu, par. Mohaciului,	” ”
<i>Tractulu Giurgeului:</i> (prot. Aronu Boeriu.)	
Mich. Dobranu, par. Tulghesiului,	” ”

<i>Tractulu Muresiului:</i> (prot. Josifu Nyulasi.)	se verifica.
Basilu Hossu, capelanu in M. Osiorheliu,	” ”
<i>Tractulu Odorheliului:</i> (admin. Ales. Boeriu.)	
Joane Siandoru, par. S. Ersebetului,	” ”
<i>Tractulu Trei-Scaunelor:</i> (admin. Moise Boeriu.)	
Joane Solnai, par. K. Polianului	” ”
<i>Tractulu Mediasiului:</i> (admin. Joane Popescu.)	
Mich. Marculetiu, par. in Bazn'a,	” ”
<i>Tractulu Sabiniului:</i> (prot. Joane V. Rusu.)	
Joane Popu, par. Ocnei,	” ”
<i>Tractulu Cichendealului:</i> (admin. D. Aronu <i>absente.</i>)	
Joane Fekete, parochulu Noului rom., neavendu creden-	
tiunali, nu se verifica.	

Dr. Gregoriu Silasî vice-rectoriu seminariului g. c. dein Vien'a sî Dr. Joane Ratiu prof. de teologia in Blasiu, suster-nendu literele convocatorie ale Es. Sale D. Metropolitu cu d. 25/13 Sept. N. 1880—1869 ceru a se verifica. — Fiendu ca dupa praes'a constitutiunale-sinodale a baserecei noastre pana acum a asemeni chiamari nu au fostu in usu, pentru esta data se ve-rifica, inse fora de a poté sierbi de casu precedente.

Cu acestea opulu verificarei fiendu terminatu, s'a inchia-iatu siententi'a suscriendu-se protocolulu

Blasiu 19 Octobre 1869.

Constantinu Papsalvi m. p. Pres. comis. verif.

Joane Antonelli m. p. vicariulu Fagaramasiului.

Simeonu Balinth m. p. protopopulu Bistrei.

Augustinu Popu m. p. protopopulu Albei Julie.

Joane V. Rusu m. p. protopopu.

Joane M. Moldovanu m. p. prof., actuariu.

Protocolulu

sinodului archidiecesei arhiepiscopesci-metropolitane g. catolice de Alb'a Julia — Fagarasiu, carele in urm'a convocatorieloru arhiepiscopesci-metropolitane de datulu Blasiu 25 — 13 septembrie N. 1880 — 1869 s'a tienutu la Blasiu in 20 Octobre a. D. 1869.

Sienti'a I.

1. Miercuri in 20° Octobre dupa ce s'a invocatu ajutoriulu Spiritului santu celebrandu-se s. liturgia de insu-si Escelenti'a Sa Parentele Metropolitu si mai multi concelebranti, la 10 ore dandu-se semnu cu campan'a cea mare membrii sinodului convenira in resiedenti'a vechia si alesera numai de catu una deputatiune de 12 membri, carea se invite pre Es. Sa la sinodu.

2. Escelenti'a Sa intrandu fu salutat cu viue strigari de bucuria si ocupandu-si locul tienu una cuventare, in carea arata, catu de necesaria suntu sinodele, cu dorere constatandu, cumu novercitatea timpureloru de unu diumetate de seculu in coce nu nealiertatu asemeni conveniri; mai de parte cu voce emotionata intona autonomi'a baserecei nostre, carea nu de multu standu sub una diecesa de una credentia, dara de ritu si disciplina diversa, adi sta incorunata

cu demnitatea unei Metropolie dependenti nemidilocitu dela Patriarchulu Romei, supremulu capu vediutu alu baserecei catolice; in fine amentu, ca lipsele baserecei nostre suntu, ce e dreptu, multe, unele inse dein aceste taliandu in sfer'a congresului baserecescu autonomu, aici nu se potu vindecá, ce remanu a se pertracta in congresulu convocandu, catu se va pote mai curendu, er' aici se voru lua in ainte numai cele, ce se tienu de sfer'a sinodului diecesanu. Prein acest'a dechiará sinodulu de deschisu.

Cuventulu de deschidere fu de repetite ori interruptu cu aclamari aprobatorie si preste totu primitu cu entusiasmu forte mare.

3. La cuventarea archipastoresca respunse dein partea clerului dr. Gregoriu Silasi aratandu in cuventarea sa, ca amesuratu principialoru prochiamate de crestinismu, dupa cari chiaru si in sfer'a gubernarei politice si baserecesci, voli'a absoluta a unui-a se stempera prein contielegere reciproca intre gubernante si gubernati, sinodalitatea a fostu si este un'a dein cele mai vechie si mai nesuplenivere institutiuni ale baserecei universali preste totu, si ale baserecei nostre in specialu, a carei restatorire deplena in intrega provinci'a baserecesca clerulu si poporulu nostru o cere in cercustarile de adi ca unic'a anghira a mantuirei; intona mai de parte, ca cele 10 puncte dein sinodulu alegatoriu dela 1868 formeza dupa convingerea toturoru basea pentru reconstituirea baserecei nostre; in fine, clerulu doresce cu sete deschiderea congresului

baserecescu, la carele cá se participe intregu corpulu baserecei nostre, Es. Sa se benevoliesca a se folosí de puterea sa metropolitana, ce i-o dau canonele, spre a se deprende sí acolo sinodalitatea.

4. Dupa aceste Es. Sa Parentele Metropolitu propune alegerea a 3 notari.

Se alegu prein aclamatiune: dr. Gregoriu Silasí, Joane M. Moldovanu prof. gimn. sí Joane Moldovanu adm. protop. in Catin'a.

5. Comisiunea verificatoria se provoca dein partea presidiului a-si face reportulu.

Prof. Joane M. Moldovanu reporta in numele acestei comisiuni, sí sinodulu aproba lucrarea comisiunei cu reservele cuprense in Protocolulu ei, carele se alátura.

6. Es. Sa P. Metropolitu descopere, cumu cá spre usiorarea agendelu sinodulu, dein dorintielele manifestate in sinodele protopopesci s'au formulatu 10 proiecte, cari le pune pre mes'a veneratulu sinodu sí postesce, cá se se dechiare, in ce modu voliesce a se luá in pertractare?

Se decide, cá acele grupate dupa omogenitatea materielu, se se dè la 3 comisiuni spre esaminare sí reportare.

7. Protopopulu Balintu cere cuventu spre a face una propunere.

Es. Sa P. Metropolitu dechiara, cumu cá ori-ce propusetiune are de a se presentá mai antâniu presidiulu.

In urmarea acestei-a protop. Balintu strapune Escelentiei Sale propunerea sa remanedu, cá ea se se puna la ordine mai tardíu.

8. Es. Sa P. Metropolitu pune la ordinea dílei alegerea celoru 3 comisiuni, sí pentru intielegere previa suspende siedenti'a pre unu patrariu de ora.

9. Reluandu-se firulu siedentiei

Se alegu prein aclamatiune

in comisiunea I

pentru afacerile de cultu:

Presiedente: canoniculu Const. Papfalvi.

Membri: protopopulu Augustinu Popu,

„ Leontiu Leonteanu,

„ Arone Boeriu,

doctoriu Joane Ratiu,

parochulu Augustinu Coltoru,

adm. prot. Basiliu Porutiu,

„ „ Demetriu Sabo,

v. protop. Gavriilu Chetianu.

in comisiunea a II-a

pentru conservarea edificialoru:

Presiedente: canoniculu Elía Vlas'a.

Membri: protopopulu Joane Deacu

v. protop. Jacobu Lugosianu,

parochulu Zacharía Branu,

„ Nicolau Popu,

protopopulu Elía Farago,

parochulu Jacobu Castorianu,

v. protop. Samuilu Vlăs'a,
" Anania Popu.

in comisiunea a III-a

pentru pregătirea unei legi electorali:

Presedente: canoniculu Timoteu Cipariu.

Membri: canoniculu Gregoriu Mihali,
vicariulu Joane Antonelli,
protopopulu Sim. Balintu,
" Joane V. Rusu,
profesoriulu Joane M. Moldovanu,
doctoriulu Gregoriu Silasî,
protopopulu Gregoriu Elekes,
" Joane Pamfilu,
" Michaliu Crisianu,
profesoriulu Alesandru Micu,
adm. prot. Joane Popescu,
parochulu Joane Popu,
" Nicolau Cosm'a,
v. protop. Joane Ignatu.

10. Dupa acestea Es. Sa inchiaia siedenti'a, facundu cunoscutu, cumu că pentru că comisiunile se pota terminá agendele sale, siedenti'a mai de aproape se va tiené mâne la 9 ore.

Siedenti'a a II.

11. Joi in 21 Octobre la 9½ ore fiendu invitatatu Es. Sa, intre salutatiuni ocupa prêsidiulu sî dechiara siedenti'a a dou'a de deschisa.

12. Cetindu-se Protocolulu siedentiei antânie cu ore-cari modificări stilistice se autentica. Cuventulu de deschidere alu Es. Sale la rogarea sinodului, facuta in urm'a propunerii protop. Aug. Popu, se va alaturá intregu la Protocolu.

13. Es. Sa intreba, terminat'a comisiunea de cultu lucrarea sa?

Presedentele canoniculu C. Papfalvi descopere, cumu că lucrările acelei comisiuni sunt terminate sî reportatoriulu ei este dr. Joane Ratiu.

Reportatoriulu cetesce reportulu seu. Sectiunea I „despre regularea tienerei cultului divin“, fora desbatere generale se lià la pertractare speciale.

14. La § 1. Vicariulu Antonelli propune, că pentru uniformarea sî regularea cantârilor baserecesci aici in centru se se faca una scola de cantâri.

Es. Sa P. Metropolitu dechiara, cumu că spre suplenirea acestei lipse sentite, s'au luat primele measure corespundietorie, lucrulu este inceputu, unu cantaretiu va propune cantârile la tote institutele sî prein aceea se va ajunge apoi uniformitate sî regularitate.

Vic. Antonelli se dechiara multumitu cu respunsulu acestu-a.

§ 1. se accepteza cu modificarea comisiunei.

15. § 2. se primesce.

16. § 3. se accepteza cu modificarea comisiunei.

17. § 4 se primesce.

18. § 5.

Dr. Silasî propune a se face atenti spiritualii la detorenti'a de a pregatî pre teneri mai tempuriu la susceperea sacramentului penitentiei, cumu sî la oservarea mai acurata a reguleloru restitutiunei, in tribunalulu penitentiale.

Paragrafulu modificatu in sensulu acestu-a se primesce.

19. § 6 se primesce.

20. § 7. Partea 1-a se primesce, era dein a 2-a despre Matricule, se decide a se face paragrafu destinsu, cu ace'a modificare, cá preste smentele se se traga cu pen'a remanendu legibili, — apoi se se faca indereptarea sî se se insemne in oservari.

21. § 8 p. d) se sterge punendu-se in locul dinsului la p. a) cuventele „avendu in vedere curati'a.“

22. § 9 la capetu, se modifica: „S. Liturgia se nu se celebreze in ainte de prandiulu micu.“

23. § 10 se primesce.

24. § 11 lit. a) se modifica: „in casu de cerbicia se va oprî preutul delat comitarea mortiloru in cemetieriu.“

25. § 12 se primesce.

26. § 13 lit. a) stergundu-se cuventele: „care e colorea de gele“ se primesce.

lit. b) in locu de „particele“ se pune: „sfermature“ sî se accepteaza.

27. § 14 sî 15 cu pucine modificari stilistice se accepteaza.

28. Sectiunea a 2 „despre indemnarea poporului la frecuentarea baserecei“ asisderea se primesce fora desbatere generale. La desbaterea speciale

29. § 16 lit. b) la urma se adauga: „pre celi ce suntu in ore-care oficiu baserecescu“ sî se primesce.

30. § 17 se primesce adaugundu-se la lit. c) „de catu nunte fora petreceri scotose.“

31. § 18 sî 19 se primescu, cestu dein urma cu adausulu comisiunei.

32. Sectiunea a 3 „despre predicarea cuventului lui Ddieu“ cetindu-se, in desbaterea generale sî speciale

§ 20—27. Se primescu in intregu cupren-sulu seu.

33. Sectiunea a 4 „despre promovarea moralitatii in cleru sî poporu,“ in desbaterea generale se primesce, in desbaterea speciale

34. § 28 se primesce.

35. § 29

Prof. Joane M. Moldovanu propune, cá aline'a dein urma a paragrafului se se intre-gesca respective modifice „cá nece unu pre-utu aflatoriu in functiune baserecesca se nu pota portá deregutoria comunale seuu de

statu, — seau dein contra sî de unele sî de altele.“

Se incinge una desbatere viua, la care lieu parte protop. Balintu, prot. Augustinu Popu, dr. Silasî, vicariulu Antonelli, protop. Arone Boeriu, capel. Basiliu Hossu, par. Nic. Cosm'a.

Es. Sa descopere, cumu cà cu ducerea oficialoru comunali prein preuti s'au intemplantu abusuri, cari nu se mai potu suferi; ce se tiene de oficia-le de statu, desfasiurandu conceptulu incompatibilitàtii, supune propusetiunea la votisare sî contravotisare, — fiendu tote voturele pentru sî numai unulu contra

Propusetiunea de a nu portá preutii aflatori in functiune baserecesca nece oficia comunali nece de statu se primesce sî Şulu se modifica in sensulu acestu-a.

36. Şii 30—33 se primescu.

37. § 34 se primesce cu adausulu la fine: „for' a capetá benecuventare archieresca.“

38. § 35—38 se primeseu.

39. Es. Sa P. Metropolitu fiendu tempulu inaintatu la 1 ora dupa amiedia, dechiara sidenti'a inchiata, sî pune sidenti'a urmatoria la 3 ore dupa amiedia.

Sidenti'a a III.

40. Dupa amiedia la tempulu preiptu convenindu membrii sinodului sî Es. Sa deschidendu sidenti'a impartasî cuprensulu unui telegramu dela in-

tielegenti'a dein Naseudu, in carele dupa salutarea cordiale a sinodului -si respica ferbentea dorintia de a vedé câtu mai curendu intrunita la unu congressu intrega provinci'a metropolitana.

Acesta impartasîre causà multa placere sinodului sî fù aclamata.

41. Es. Sa P. Metropolitu incunoscentiandu, cà presedentele comisiunei a 2-a este morbosu, intrebata deca s'au terminatu lucràrile acelei comisiuni? La care v. protop. Jacobu Lugosianu raspunde, cumu cà comisiunea si-a finitu lucràrile sî cu reportarea loru a insarcinatu pre parochulu Zacharia Branu.

Referentele dà cetire reportului comisiunei a supr'a sectiunei a 5-a „despre cladirea edificialoru baserecesci, parochiali sî scolastece, sî conservarea loru,“ — sectiunei a 6-a „despre manipularea averiloru baserecesci, parochiali sî scolastece,“ — sectiunei a 7-a „despre imbunetatirea starei marteriali a preutiloru.“ — a apendicei la acesta sectiune „despre impartirea veniteloru la casu de vacantia a cutarei parochie intre ereditii remasi de parochulu beneficiatu, sî intre administratoriulu parochiei in tempu de vacantia, sî parochulu fitoriu,“ — sectiunea a 8-a „despre regularea parochieloru sî procurarea midiloceloru materiali pentru preutii receruti.“ — Comisiunea proiectele aceste le afla corespundietoria scopului sî in principiu le primesce de ale sale, inse in pertratatarea loru meritoria nu afla cu cale a se demite, fiendu cà le con-

sidera a se tiené strinsu de sfer'a congresului autonomu metropolitanu; pentru aceea

propune veneratului sinodu, cá luandu in considerare motivele deduse in protocolulu dinsei tote proiectele aceste se le relege la laudatulu congresu autonomu metropolitanu.

Sinodulu pimesce propunerea comisiunei.

42. Es. Sa P. Metropolitu reflecta, cumu cá doue modure de purcedere s'aru poté oservá facia cu obiectele, ce se judeca tienetoria de competenti'a congresului: au afacerile acele luandu-se la pertractare in sinodulu de facia sî rezultatulu apoi, candu ambii factori voru fí adunati propunendu-se cá dorintie ale clerului; au amenandu-se desbaterea loru cu totulu in sfer'a congresului.

Protop. Balintu propune: cá pertractarea acestoru obiecte se se relege cu totulu la congresu, cá se nu apara cá sî candu sinodulu acestu-a ar' vré se chiamo la desbaterea loru pre celu alaltu factoru cá la unu lucru gat'a, avendu sî altu feliu — amesuratu scurtimei tempului — alte obiecte mai de urgentia.

Sinodulu primesce propunerea protop.

Balintu.

Presidiulu oserva, cumu cá contragerea parochieloru sî in legatura cu acest'a institutulu moralistiloru, — mai in colo impartirea proventeloru intre antecesori

sî respective erediilor acestoru-a, sî sucesori in beneficia, s'aru tiené de competenti'a acestui sinodu.

A supr'a lucrului se incinge una prea viua desbatere, la carea lieu parte pentru sustienerea institutulu moralistiloru dein oportunitate: vicariulu Antonelli, sî protopopii Balintu sî Rusu, — contra: Dr. Silasî sî prot. Arone Boeriu.

Prof. Joane M. Moldovanu propune: Sinodulu se recunosca in principiu necesitatea contragerei parochieloru sî se comende veneratului Ordinariatu esecutarea, pre cátu se va poté fora daun'a sufletesca a benecredentiosiloru. Era pentru provederea parochieloru mai reu dotate, lucrulu se remania comisu prudentiei veneratului Ordinariatu.

Dr. Silasî e pentru contragere in sensulu acestu-a, inse contr'a institutulu moralistiloru; cá-ce prein contragere unii parochi aru devení mai bene dotati, sî asiá parochiloru dein parochiele reu provediute li s'ar' poté dá ajutoriu mai abundante dein fondure.

Admin. Joane Popescu e pentru reducerea parochieloru, sî cá in parochiele estu feliu afiliate, deca ar' cere trebuinti'a, se se asiedie capelani moralisti.

Protop. Joane Pamfiliu pentru asecurarea susistentiei preutiloru sî in contr'a moralistiloru.

Canoniculu Joane Fekete partenesce propunerea adm. Popescu.

Protopopulu Aug. Popu dfce, cá neincetandu cau-

s'a susceperei moralistiloru, cauta se se suscepa sî in venitoriu.

Cestiunea fiindu lamurita se enuncia:

1-o. Sinodulu enuncia in principiu necesitatea contragerei parochíelor, sî comenda cu totu adensulu veneratului Ordinariatu e-secutarea ei, pre câtu se va poté fora daun'a sufletesca a credentiosiloru sî fora scadimentulu baserecei.

2-o. Parochíele, ce nu se voru poté contrage, fiindu possibile una dotare cuvenintiosa, se se provedia cu clerici.

3-io. Unde nece contragerea, nece provederea ori dotarea cuvenintiosa, nu ar' fi possibile, se se aplece moralisti inse numai in esceptiune.

44. Dupa aceste se incinge desbatere despre calificatiunea celoru suscependi la teolog'ia morale sî despre pregatirea lor la preut'ia.

Protop. Rusu propune, cá se nu se suscepa, de câtu absoluti de a IV clase gim.

Canoniculu Papfalvi e de opiniune, cá in venitoriu se nu se mai preutiesca, de câtu dupa pregatire esacta, spre care scopu se se tiena sî invetie aici in locu nu numai 2, cè sî 4—6 ani.

Dr. Silasî propune, se se suscepa numai dein a 6-a clase sî se invetie impreuna cu teologii dein seminariulu archidiececanu.

Canoniculu Vestemeanu e cu totulu in contr'a acestei propuneri, dîcundu, cá prein aceea ar' scadé vedi'a seminariului sî a teologiloru, sî prein acest'a s'ar' pune stavila nobilei emulatiuni a teneriloru bene sî deplenu pregatiti pentru cursulu teologicu.

Cestiunea fiindu de ajunsu lamurita se enuncia:

cá se se suscepa numai de celi, ce au terminatu celu pucinu 4 clási gimnasiali; a-cesti-a se invetie aici la scaunu pàna la deplena pregatire, — sî fiindu suscepti dein necesitatea unoru anumite parochíe, se remana legati de parochíele acele, — meritele speciali singure voru face esceptiune.

45. Se liá la pertratate distribuirea venitureloru intre antecesori sî respective eredií acestoru-a sî sucesori in beneficia.

Se dà cetire proiectului sî

se primesce in intregu cuprensulu seu.

46. Cu acést'a siedenti'a se dechiara de inchiusa, nunciandu-se siedenti'a mai de aproape pre mâne dî, candu se va dá semnu spre acest'a.

Siedenti'a a IV-a.

47. Veneri in 22 Octobre la 10 ore, Es. Sa invitatu de una deputatiune ocupa presidiulu sî dechiara siedenti'a deschiusa.

48. Cetindu-se protocolulu siedentieloru II sî III se verifica cu pucine modificàri.

49. Es. Sa intreba: terminat'a comisiunea a 3-a lucrarea sa?

Presedintele acestei comisiuni, canoniculu T. Ci-
pariu descopere, ca lucrările acestei comisiuni sunt
terminate, si prof. A. M. Micu este reportatoriulu ei.

Se cetesce reportulu si proiectulu de lege ele-
ctorale.

La propunerea can. J. Fekete se trece preste
desbaterea generale, si proiectulu comisiunei se liá la
desbatere speciale.

50. La titlu protop. J. Pamfilu pro-
pune, ca in locu de „lege“ se se dica „re-
gulamentu.“

Dein considerare, ca in titlulu proiectatu
de comisiune e adausu cuventulu „proviso-
ria,“ se accepteza testulu proiectatu.

51. La § 1. Eselenti'a Sa propune, ca
in locu de „provinci'a nostra“ se se dica
„provinci'a baserecesca gr. cat. de Alb'a-
Julia.“

§ 1 se primesce cu modificarea acest'a.

52. La § 2 Protop. Aug. Popu pro-
pune, ca la lit. c) se se numesca diecesele
sufragane de Orade, Gherl'a si Lugosiu.

Se primesce.

Totu la acestu paragrafu, canoniculu
Mihali propune, se se faca unu adausu in fa-
vorea representatiunei munastiriloru.

Se primesce la § 2 adausulu: „f) si
dein cate unu representante alu munastiri-

loru de ordulu S. Basiliu dein Blasiu si dein
Bicsadu.

Cu modificările aceste § 2 se primesce.

53. § 3. Canon. Pappalvi propune, ca
mireni se fia reprezentati in numeru egale
cu reprezentantii clerului.

Eselenti'a Sa P. Metropolitu consultandu adunarea
pentru intielegere previa o straforma in conferentia,
dupa aceea reluandu firulu sientiei, dein caus'a tem-
pului inaintatu, dechiarà sientia de inchiusa si pre-
fipse tienerea urmatoriei pre dupa amiedia.

Sientia a V.

La 3 ore dupa amiedia Eselenti'a Sa dechiarã
sientia deschiusa.

La ordinea dilei e desbaterea a supr'a Şului alu
3-lea dein proiectulu de lege electorale.

Liá cuventulu protop J. Rusu si dupa una de-
ductiune istorica interesante comenda primirea ne-
schimbata a Şlui dein motivele: spiritulu democraticu,
inflorirea si prosperarea baserecei nostre, — principiulu
progresarei de presente pre terenulu baserecescu, im-
bracisiarea caldurosa si a mireniloru, a fratîniloru si
cosangeniloru nostri.

Can. Const. Pappalvi e in contr'a Şlui dein prin-
cipiulu egalitãtii si fratietãtii aducundu in ainte, ca
si in propunerile dein sinodele protopopesci, — ba
chiaru si unu punctu dein sinodulu alegatoriu dela
1868 inca e pentru paritate; totu asemene e si opi-
niunea diecesei gherlane.

Protop. Balintu explica Şulu proiectului sî arata, cã in sensulu lui congressulu nu va fî compusul chiaru dein 2 de 3 pãrti mireni, cẽ dein Archidieceasa voru fî 18 dein cleru sî 24 mireni.

Neinsinuandu-se altii la vorbire, Presidiulu su-pune Şulu votisarei.

§ 3 se primesce dupa proiectulu comisiunei cu majoritate forte insemnata.

Es. Sa P. Metropolitu dã spresiune mangaiarei, ce semte pentru acestu semnu de liubire intre membrii baserecei; spera, cã acest'a va fî reciprocata dein partea seculariloru, inchiaia dîcundu: „unde e liubire, a colo darulu lui Ddieu nu pote defî.“

54. § 4 sî 5 se primescu.

55. § 6 se primesce cu adausulu „era celi domiciliati a fora de teritoriulu provinciei, in comun'a, ce le va fî mai indemãna.“

56. § 7 Parochulu Bas. Munteanu propune, cã in locu de „30 ani“ se se dîca: „maiorenitate.“

Propunerea se respinge, era Şulu se primesce dupa proiectu.

57. § 8, 9, 10, 11, 12 sî 13 se accepteza.

58. § 14. Protop. Aug. Popu cere, cã se se esplice cuventulu „curatoratu.“

Canoniculu Vlas'a propune, cã in locu de „curatoratulu“ se se punia: „curatoriulu primariu sî notariulu Curatoratului.“

§ 14 se primesce cu modificarea acest'a.

59. § 15, 16 sî 17 se primescu.

60. La propunerea Es Sale comisiunei acestei-a, cumu sî celoru alalte comisiuni sinodali, se voteza multiumita.

61. Presedentele comenda spriginirea caldurosa a infientiandei scole normali dein Turd'a, cumu sî in legatura cu acest'a spriginirea opului intitlatu „Istori'a revelatiunei“ de prof. Gavriilu Popu, cumu sî a altoru opure tienetorie de sfer'a literaturei baserecesci.

62. In conformitate cu cerculariulu convocatoriu presidiulu aduce in ainte spesele de calatoriã la sinodu sî intreba: de voliesce sinodulu a regulã obiectulu acestu-a definitivu, au numai pentru acumu?

Se decide, cã regularea se se faca numai pentru acumu.

63. Protop. J. Rusu propune, cã pentru crutiarea basereceloru sî altu cumu serace spesele se se acoperia dein ce-va fundu de aici, sî numesce fundulu intercalariu; era deca aceea nu s'ar' poté, atunci „vomu sacrificã cã sî pãna aci.“

Es. Sa face cunoscutu, cumu cã fundulu intercalariu inca nu a venitu in despunerea Ordinariatului.

Canon. Vlas'a propune, cã spesele se se acoperia dein venitele basereceloru, facundu fia-care protopopu pentru se-ne sî deputatulu seu parteculariu moderatu, carele se-lu asterna Ordinariatului spre limpedîre.

Canon. J. Fekete e de opiniune, cã pentru unu protopopu e de ajunsu diurnulu de

4 fl in tempulu calatorfei, pentru deputatu 3 fl, — pentru tempulu petrecerei la sinodu unui protopopu se i se dè 3 fl. era deputatului 2 fl. — Totu una data dede deslucire despre starea fundului intercalariu, carele pàna acumu are pusi in cas'a clerului 13000 sî mai suntu a fora, asiá câtu preste totu fundulu intercalariu pote va suí la 21—22000.

Canon. Papfalvi nu e pentru diurnu fiptu, cè fia-carele se specifice conscientiosu tote spesele efective.

Se incinge desbatere pentru prejutura, la carea lieu parte Antonelli, dr. Silasî, v. protop. Lugosianu, canon. Mihali, admin. Popescu.

Sinodulu consultatu de presidiu accepteza:

cá fia-care protopopu se aiba diurnu de 4 sî respective de 3 fl., era deputatii de 3 respective de 2.; a fora de aceea se i se rebonifice spesele de prejutura aivea avute.

64. Prof. Joane M. Moldovanu cerendu-si cuventu face urmatori'a propunere:

„La casulu nedoritu, candu convocarea congresului provinciale metropolitanu ar' intempiná greutàti sî nu s'ar' poté esegutá asiá tempuriu, cumu ceru necesitàtile santei nostre baserece, in casulu acest'a Es. Sa Parentele Metropolitu se convoce amesuratu puncteloru sinodali dela 1868 sî numai dein sinulu Archidiecesei estu feliu de adunare

compusa dein cleru sî laici, carea se reguleze celu pucinu afacerile acestei pàrti dein provinci'a Albei Julie.“

Dr. Silasî comenda cu totu adensulu sinodului primirea acestei propuneri.

Sinodulu intregu o primesce sî redica la valoare de conclusu.

Es. Sa dechiara, cà facultatea pentru atare adunare se dà dela locurile mai inalte. A staruitu sî pàna acumu sî va staruí sî de ací in ainte, cá se se pota tiené congresulu provinciale metropolitanu; era nepotendu-se cumu-va tiené acelu-a, va staruí pentru aceea adunare mai strimta.

65. Dr. Silasî luandu cuventulu, face una reprivire istorica preste desbinàrile cele de tanguitu dein sinulu baserecei universali, ale caroru cosecentie funeste forte multu apesara gentea nostra romana. In fine romanii se adunara era la sinulu mamei baserece a Romei, primindu in pactulu unirei cele 4 puncte dogmatece sî pestrandu-si ritulu sî disciplin'a nevetemate, cari dein pietate càtra stramosi sî dein necesitatea impregiuràrilor le-au aperatu sî le voru aperá in totu tempulu sî cu tota ocasiunea. Adversarii nostri de aici-si luara sî-si lieu ansa de a ne suspiciuná sinceritatea catolicitàti nostre. Protesta dara serbatoresce in numele sinodului contr'a ataroru suspectàri; cà-ce romanii de sî voru a-si pestrá cu scumpetate disciplin'a sî ritulu lor, suntu chiaru asiá de buni catolici, sî chiaru asiá de alipiti càtra scaunulu apo-

stolescu alu Romei, cá ori-cari altii pre rotogolulu pamentului. Roga pre Es Sa se benevoliesca aceste manifestări sî omagiali sentiemente filiesci a le susterne Santității Sale capului vediutu alu baserecei, sî poftesce cá acesta dechiarare se se induca in protocolu.

Es. Sa -si esprime bucur'ia pentru acesta dechiarare, carea va fi cá sî unu balsamu de mangaiare pentru ânem'a S. nostru Parente. In legatura cu acest'a comenda, cá spre contestarea aderintiei nostre se se eternizeze memori'a reîntemeliatoriului s. uniuni, Metrop. Atanasiu, sî dechiară, că spre acestu scopu va conferi sî staruí dein parte-si.

Protopopulu Rusu dein partea clerului dà resu-netu acestei dechiarări intempinate cu viua aprobare dein partea sinodului.

66. Es Sa P. Metropolitu intonandu necesitatea sustienerei principiului confesiunalității cu respectu la scole, descopere, că dein partea regimului se ceru senate comunali sî ppestci; sî că spre satisfacere s'a elaboratu unu Normativu.

Sinodulu incuvenientieza relegarea acelu Normativu la congresulu provinciale; inse pentru a satisface prescrieriloru mai inalte, Normativulu acel'a sî până atunci se se puna in lucrare pre calea Ordinariatului.

67. Vicariulu Antonelli propune alegerea unei comisiuni custatorie dein barbati de specialitate dein tote diecesele, cari se se insarcineze cu codificarea sî prelucrarea unei

procedure. In codificare cu deosebire se se liè in privire legelatiunea celoru 8 secli ali baserecei anatolice sî preste totu. Pravil'a, firesce cu reformele recerute.

Es. Sa: Se se esprime dorinti'a sinodului in acestu respectu, sî se se incredentieze Metropolitulu, cá se lucre intru a colo, câtu candu va conveni sinodulu provinciale se-i se pota propune sustrate in privinti'a aceea.

Prot. Rusu se unesce cu propunerea vicariului Antonelli, inse d'fice, că mai antâniu ar' fi a se compune dreptulu canonicu sî istori'a baserecei. — Deci sî lucrarea acest'a se se impreune cu cea propusa de vic. Antonelli.

Es. Sa dechiară, că pentru codificare e competente sinodulu provinciale, era pentru istori'a sî dreptu profesorii respectivi.

Cu care dechiarare vic. Antonelli si prot. Rusu se multiumescu pre deplenu.

68. Es. Sa dà spresiune bucur'iei, ce sîmte pentru bun'a intielegere, ce a domnitu in totu-decursulu acestui sinodu, de câtu care mai buna abia se pote cugetá; care buna intielegere se pote recugetá cá unu daru a lui Ddieu imploratu la inceputulu sinodului. Deci fiendu acumu la capetulu pertractàrilor se cuvene cá se aducemu multiumita fierbente induratului Ddieu pentru ajutoriulu, ce ni l'a datu in decursulu consultàrilor. — Spera cumu că cele depusa in Pro-

tocolu intru una contielegere asiá frumosa, nu voru fire lasate se remania litera morta, fora voru fi adusa cu tota energí'a la realizare, cá se pota produce efectele salutaria, ce s'au tientitu de toti in unamitate, — spre ce se recere si benecuventarea induratului Ddieu.

Vic. Antonelli respunde multumindu Es. Sale atâtu pentru staruinti'a, prein carea a facutu, cá se ne potemu aduná la acestu sinodu, câtu si pentru conducerea prea intieptá prein carea singura s'au potutu castigá rezultatele imbucuratoria ale acestui sinodu. Termineza urandu Es. Sale fericirea de a poté conduce tempu indelungatu adunările sinodali ale acestei baserece, si de a infientiá si congresulu metropolitanu autonomiu.

Cuventarea vicariului Antonelli fu primita cu aclamări scomotose.

69. Es. Sa intreba, fi-va de facia intregu sinodulu la verificarea de mâne, seau insarcineza cu acést'a una comisiune?

Sinodulu primesce alternativ'a a dou'a cá verificarea se se faca prein una comisiune compusa dein membrii capitulului metropolitanu si dein celi alalti membrii ali sinodului, cari pre tempulu verificării se voru affá in locu si voru volí a luá parte.

Dupa cari Es. Sa P. Metropolitu ese intre salutatiunile cele mai entusiastice, era membrii sinodului se despartu cu imbracisári fratiesci.

Blasiu in 23—11 Octobre 1869.

Dr. Gregoriu Silasi m. p.

Joane M. Moldovanu m. p.

*Joane Moldovanu m. p. adm. prot. in Catin'a
notarii sinodului.*

Cuventarea

parentelui Metropolitu,

cú carea deschise sinodulu archidiecesanu
la 20/8 Octobre 1869.

„Unde suntu doi seau trei in numele meu, acolo sum eu in midiloculu lor.“ S. Mat. 18. v. 20.

Beneveniti se fiti venerati in Christosu Frati! de trei ori beneveniti! carii ve ati adunatu in numele Domnului!

Cu aceste cuvente ve salutezu eu in Domnulu pre toti, carii ati venitu la acestu sinodu archidiecesanu. Dar' de una data Ve si fericitezu pre toti, cá si Domnulu inca va fi cu voi si va luá parte la acesta adunare sacra, luá-va parte prein darurele spiritului santu: prein darulu „intieptiunei,“ deca o veti cere dela Ddieu, cá pre cumu díce s. ap. Jacobu „o dá spre indestulirea tuturor, carii o ceru dela dinsulu“ s. Jacobu c. 1. v. 5.; luá-va parte prein darulu „intielegerei,“ de veti avé docilitatea receruta; — fi va de facia si prein darulu „consiliului,“ de veti contestá ascultarea, ce o ascépta.

Luá-va Domnulu parte via la acesta adunantia mareta, ca-ce toti suntemu aici in numele lui, fiendu adunati in trebile santei Baserece, cá se ne consultámu cu ânima curata, cá celi ce suntemu chiamati, alesi si tramesi dela Domnulu, a colu-crá spre marirea lui Ddieu, si a in a-ântá lucrulu sublimu alu mantuirei sufletelor credentiosiloru. Si in adeveru! cumu ar' fi cu potentia, cá se nu fia si aici de facia acel'a, carele a dísu: „Unde suntu doi seau trei in numele meu, acolo sum eu in midiloculu lor.“

Acesta apromisiune divina [avendu-o in a-antea ochiloru parentii poporaloru crestine — superiorii in Baserec'a lui Christosu — dela inceputulu crestinatatei s'au adunatu la olalta totu de un'a, candu vedeáu a subversá lips'a pre terenulu baserecei.

Conveneau aceli-a „cã se intaresca ce erã slobonogu; se vindece ce erã morbosu; se lege ce erã struncinatu, se readuca, ce erã retacitu sî se caute, ce erã peritu.“ Ezech. c. 34 v. 16.

Cã de sî baserec'a lui Christosu e indefectibile in conservarea adevureloru divine, sî infalibile in propunerea acelor'a avendu cu se-ne pre Domnulu, carele a disu: „*eca eu cu voi sum pâna la capetulu vecului.*“ s. Mat. c. 28 v. 20 totu-si fiendu baserec'a una societate statatoria dein omeni fideli Evangeliiului, carii cá atari in vietia loru suntu supusi multoru giurstãri scaimbatiose, supervinu sî intre crestini multe lipse sî neajunse, cari receru nu numai tota atentiunea superioritatei baserecesci, ce o meriteza, fora totu de una data sî lucrarea factica a acestei-a spre suplenirea sî acoperirea acelu-a; cá asiã sî lipsele inse-si — prein una acoperire tempurã sî nimerita inca se contribueze la prosperarea sî bunastarea societatei baserecesci.

Cã sî in vietia baserecei se intempla adesu, ce dice marele Pontifice Benedictu XIV-a „*mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiae, ut quod uno tempore utile erat, postea inutile, et quandoque perniciosum evadit.* (Moravurele omeniloru se scaimba dein di in di, stramula-se sî cercustãrile lucrureloru, sî ce folosea intr'unu tempu, devine dupa ace'a nefolositoriu, ma chiar' unevori sî periculosu. ¹⁾

Acesta scaimbatate a giurstãrilor cumpanindu-o sî antenatii Parenti, fostii capi ai baserecei nostre sî Archiereii acestei Diecese dein tempu in tempu s'au consultatu cu fratii sei, pre carii li-a datu Domnedieu, cá se li intinda mâna de ajutoriu in menirea trebiloru spirituali; sî au adusu asiediamente salutaria dupa cerinti'a giurstãrilor sî esiginti'a lipseloru intrevenite.

Volindu inse a marturisi totu adevurelu, nu potemu retacó

¹⁾ Benedictu XIV de Syn. dioec. L. V c. 3, n. 7.

aici nece ace'a cercustare, cá de unu tempu in cocẽ aproape la diumetate de seculu nu s'au mai tienutu atari adunãri sinodali.

Caus'a acestei intrelasãri-mi place a o repune in novercitateza tempului, carele de multe ori impiedeca realizarea sî a celoru mai salutarie intentiuni. Inse dedupa convictiunea mea, ce e bunu sî salutaru, de sî prein nescari cercustãri nepartinitorie, s'ar' impiedecã sî amenã pre unu tempu, nu debue pentru ace'a intrelasatu, fora e de luat la realizare in data ce giurstãrile se vedu a-i favorí; cá asiã benele ambiatu de mente, aprobatu in conscientia, sî apretiuitu de convictiune, se-si pota comprobã poterea creatrice, ce e dedatu a o desface in realitate.

Dein acestu punctu de vedere pũrcediendu am judecatu a se recere, cá se ne folosimu de tempulu de sî scurtu, ce ne mai resteza dein tomn'a anului curente, cá amesuratu chiamãrii nostre, se ne nisuimu a profi, — câtu s'ar' poté mai multu — de dupa pucinetatea poteriloru, ce ni s'au datu in mesura restrinsa.

Spre acestu scopu amu convenitu noi adi la acestu sinodu archi-diecesanu; sî eca ce scaimbare maretia! ce evenementu diferite! intre tempulu trecut sî celu presente!

Ce'a ce erã mai in a-ãnte sufraganea unei metropolie de altu ritu de sî asemenea catolicu, adi stã mandra incununata cu demnitatea unei Metropolie independenti dela alt'a asemenea siesi . . . ; — ce'a ce in a-ãnte de ast'a cu 20 ani susternea causele sale cá subordinata unui foru de disciplina diferite, adi primesce ea causele sororiloru sufragane, cá se le decida cu putere de dreptu apelabilu numai la Foru papale delegatu de s. scaunu apostolicu dein tempu in tempu.

Asiã Venerati in Christosu Frati! ascultati numai, ce dice Bull'a pontifica canonizatoria emanata la 24 Novembre 1853, in ace'a intre altele ocure sî urmatoriulu pasagiu: „*Motu proprio, certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine Dioecesim Fogarasiensem in Transylvania, quae jam inde a sua*

institutione metropolitico juri Archiepiscopi Strigonensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem jure et subjectione ejusdem metropolitani antistitis, . . . auctoritate apostolica eximimus et dissolvimus ita, ut ipsius Dioecesis Antistites graeci ritus catholici uniti, quaeque inibi existunt Ecclesiae . . . a pristina, cui antea suberant Metropolitae Strigonensis jurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa jurisdictionali, in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae Porro huic novae metropolitanae Ecclesiae Fogarasiensi tamquam sufraganeas eadem apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum Ecclesiam episcopalem Magno-Varadinensem in Hungaria, tum novas per Nos erectas episcopales Ecclesias Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam.
Pont. Max. Papa Pius IX. Bulla Can. Metrop. Alba-Jul.
pag. 3—7.

Aceste sunt cuventele santului Parente Pap'a Piu IX, ale unui-a deintre celi mai mari Pontifici, cari au cuprinsu candu-va scaunulu s. apostolu Petru.

Acest'a e una institutiune apostolica, acest'a e unu asiadimentu sacru perenatoriu in Baserec'a nostra. Si ore ce vomu aduce noi, carii detorimu atât'a s. scaunu apostolicu pentru tote lucrârile aplice, ce le-a facutu pentru noi, că acel'a ne a facutu si fundatiuni si donatu si elenodie de mare pretiu? vomu aduce ace'a, ce avemu mai pretiuitu, aduce-vomu tesaurulu animeloru nostre, si anume: multiumita omagiale si obedientia devota; supunere canonica si iubire ferbinte, alipire eterna si unire neviolabile; — aceste, ce le posedemu, le oferimu, aducemu, si le devovimu santiei sale Sumului Pontifice Pap'a Piu IX-a si s. scaunu apostolicu; — aceste le consacramu noi mamei nostre „Rom'a eterna“ că stranepoti fideli si nescaimbati in iubire către dîns'a! Acumu dara adunati aici că archidiecesani se avemu in a-ântea ochiloru ace'a, ce o ascepta dela noi s. Parente, că a nume conformu chiamarei unui sinodu diecesanu se ajutamu promovirea binelui santei biserice, si in florirea acestei archi-diecese, — se tienemu in vedere glori'a, ce si-o pretinde una archi-diecesa, carea e chia-

mata, că si pre acestu campu de activitate inca se dee esemplu demnu de imitatu; se aduca decrete conforme spiritului baserecer catolice si se asiedie regule de fapte edificatorie, carii tote se insuffle si in animele contrariloru sentiu de apretiuire si respectu, sentiu de stima si pietate.

Sciu eu prea bene Fratiloru! că dedupa pusetiunea, ce o are unu archipastoriu, doue căli se deschidu mai vertosu, pre carii se pote mai securu inainta prosperarea trebiloru eclesiastece; si anume un'a e calea visitatiunei canonice, alt'a e campulu sinodului diecesanu. Dara si ace'a inca recunosc, că pre candu calea visitatiunei canonice e mai lunga in lucrare si mai restrinsa in efectu: pre atunci campulu sinodului diecesanu se vede a fi mai productivu in multe privintie; fiendu că pre acest'a faptorii decumv'a suntu insufletiti de intentiune curata, condusi de spiritu basericescu, si indreptati de unu zelu discretu, avendu in vedere si greutatea tempului, in carele se gasescu aceli-a, si asiâ cerenti'a imperativa de a produce ce-va bunu, in restempu de câte-va dile potu procurâ leacu unoru bole secularie si potu deschide sboru la una prosperare adeverata, ce va se reverse fericire preste generatiuni intregi.

Eu pre lunga dorinti'a fierbente de a calcâ calea visitatiunei canonice, pre carea dupa impregiurari amu amblatu si pâna acumu, am afflatu totu de una data a pasi-si pe campulu manosu alu sinodului diecesanu.

Si pentru ace'a nu am intre lasatu nemic'a; nece amu intardiatu a pregati tote, ce se vedeau a se recere la unu pasiu asiâ momentosu, prein carele se potemu ajunge la scopulu doritu.

Dein acesta privintia ni-amu datu tota nisuinti'a, că obiectele lucrârilor nostre se fia câtu mai precisate, că asiâ si in restempu mai scurtu se se pota luâ la pertractare câtu mai multe obiecte si se se pota asiediâ câtu mai numeroase lucruri, ce s'aru gasi a se tiené de competenti'a unui sinodu diecesanu.

Obiectele pertractande le ati insemnatu sî V. Fr. Vostre, sî dupa ce intre acele multe s'au gasitu a se tiené de activitatea sinodului diecesanu, acele s'au sî registratu spre a se luá la pertractare aci; era altele vediendu-se a taliá in sfer'a de activitate a unui congresu autonomîcu-provinciale, la carele se lié parte sî barbatii mireni, fideliu baserecei nostre, aceste s'au relegatu la tempulu tienerei amentitului congresu; — câte-va s'au aflatu a se tiené de agendele unui sinodu provinciale, aceste s'au rezervatu activitatii acelui-a; — sî unele pucine cadu su competentia unui conciliu ecumenicu, pentru ace'a nece potu fi luate in privintia aici.

Obiectele, ce vinu a fi pertractate la acestu sinodu, suntu anotate de dupa categoríele, de cari se tienu; — nece pare in acesta privintia a se recere, cá se se mai amentesca alt'a, de câtu numai ordinea, ce o ofteza natur'a acelu-a.

Deci purcediendu dedupa demnitatea sî momentositatea obiecteloru pertractande, acele s'au ambiatu spre pertractare in ordinea urmatoria:

1. Regularea unoru privintie in tienerea cultului divin;
2. Promovirea frecuentarei poporului la s. basereca;
3. Predicarea cuventului lui Ddieu;
4. Promovirea moralitatii in cleru sî poporu;
5. Conservarea edificialoru bas. sî cladirea acelu-a;
6. Prosperarea averei baserecesci;
7. Inbunetatirea subsistentiei preutîloru;
8. Regularea parochíeloru;
9. Regularea stolei;
10. Esmiterea unei comisiuni sinodali spre a prelucrá una lege electorala seau unu proiectu, de a conchiamá congresulu provinciale.

Nu resteza dara alt'a V. Frati! de câtu cá, dupa pi'a invocare a Spiritului santu intru ajutoriu la lucrulu, ce avemu alu perface, se ne apucámu de elu, animati de un'a sî ace'asi intentiune santa, petrunsi de spiritulu baserecei cat., a carei

membrii suntemu; sî condusi de unu zelu discretu, se avemu la ánima cerinti'a benelui santei baserece, care in aceste dile de cercetare grea, recere colucrarea unita a toturoru sî spre departarea periceloru, ce o amenintia, deci in lucrările nostre se urmámu consiliulu s. ap. Paulū, carele dîce: „*Ve rōgu pre voi Fratiloru! pentru numele Domnului nostru I. Christosu, cá toti se grăiti un'a, sî se nu fia între voi inparechiári, cē se fiti intemeliati intru unu cugetu sî intru una intielegere.*“ s. Paulu I. Cor. c. 1, 10—11, cá asiá ce vomu asiediá spre in florirea archidiecei „*se nu fia intru intieptiunea omeniloru, cē in poterea lui Domnedieu.*“ Totu a colo c. 2, 5.

Se ne incepemu dar' lucrările in numele Tatalui, sî alu Fiului sî alu Spiritului Santu! — intru alu carui-a santu nume sî onore sinodulu acestu-a se dechiara de deschisu.

CANONELE

Sinodului santei baserece archidiececane gr. c. rom.

de Alb'a Julia-Fagarasiu,

carele s'a tinutu la Blasiu in 20—22 Octobre anulu Domnului 1869.

Sectiunea I.

Despre regularea tienerei cultului divin.

Canonulu 1. Uniformitatea și desteritatea receruta la esecutarea functiunilor cultului divin pre-tende, că atât preții cât și cantorii se aiba corecta cunoscentia tipicului baserecei orientali, și a cantărilor sacre. Deci recomandandu-se cu deadinsulu cetirea diligente și oservarea esacta a tipicului tuturoru personelor baserecesci, cari suntu in functiuni, pre venitoriu toti aceli-a, cari se voru infacisiá la primirea ss. orduri, voru fi indetorati a petrece in Blasiu la Metropolía, *) unde sub conducerea spiritualului despusu, voru invetiá practice tipiculu tuturoru functiunilor baserecesci, și-lu voru deprende sierbindu in baserec'a catedrale, până candu voru fi in stare a depune esamene in aintea comisiunei — ordinate de Ven. Ordinariatu — dein tote functiunile baserecesci, intielegundu-se acolo și tipiculu și cunoscentia cantărilor baserecesci.

La conferirea statiunilor cantorali, fia acele impreunate cu cele docentiale ori ba, pre lunga portarea esemplaria se va luá deosebita privintia la cunoscentia esacta și deplena a tipicului și a cantărilor baserecesci, și la tonulu carele se indulcesca pre poporu.

*) Sinodulu dela 1700, punct. 2.

Era cantorii numai asiá se voru poté constitui de protopopulu in calitate de atari, deca mai antâniu voru trece prein unu esamenu despre agendele cantorali, tipicu și cantări in aintea scaunului protopopescu.

Can. 2. Santele Sacramente asiediate de Domnulu Christosu spre mantuirea sufletelor, fiendu lucrurile cele mai sante, preții se le administreze poporului credentiosu cu cuvenita pietate avendu in conferirea acelor'a intentiunea de a face ceea, ce face Baserec'a; form'a santeloru Sacramente se o rostescă respicatu și de una data cu aplecarea materiei. Modesti'a preutului in portare și in vorbe, curati'a in vestimente și in santele vasa se descepte in credentiosii sentimente de pietate și de credentia viua.

Can. 3. Se-si aduca a mente preții, că nu potu amená indelungatu botezarea prunciloru fora periclitarea mantuirei sufletesci. Dereptu aceea for' amenare se boteze pre pruncii nascuti, ori-candu i-aru aduce; era pre poporu se-lu invetie, că botezulu preste optu zile la nece una intemplare se nu-lu amêne. Botezulu, luandu a fora casurele de necesitate estrema, se se faca in s. basereca. *)

S. Miru in totu anulu se se cera nou dela Metropolía prein protopopulu eparchialu ori in persona, ori pre lunga scrisoria tramesa prein espresu. Primindu preții dela protopopu mirulu nou-santitu remasiti'a dein anulu trecutu se o ardia pre una láspele curata. Apoi s. miru impreuna cu oleulu catechumeniloru se se pestreze in vasa destinate spre aceea, in s. basereca in locu cuvenientiosu.

Can. 4. Deosebita grige se porte preții, că s. Eucharistia se se prefaca dein prescura de grâu cu-

*) Can. 59 dela Trul'a.

ratu, gatita prein una muliere mai adulta cu portări cuvenioase, numita spre aceea, — sî dein vinu, bene conservatu, nece una data intrebuintiandu spre scopulu acest'a vinu inacritu, mestecatu cu alte beuturi, ori altu-cumu stricatu.

S. Eucharistia la morbosii se se duca prein preutulu, *) era nece candu prein altii, sî in vasa-le orenduite spre aceea, punendu-se in chil'a morbosului pre mesa asternuta cu facia curata sî aprendiendu lumina.

S. Eucharistia pregatita spre pestrare pentru morbosii, se se asiedie in pisida de metalu, carea va stá pre s. altariu in basereca sî nu in cas'a preutului. **) Pisid'a de metalu in câtu se va poté, se se repuna in tabernacule de lemnu gatinde spre acel'asi scopu. Mare grige va portá preutulu, nu cumu-va Santele se se strice.

Can. 5. Fiendu Penitenti'a sacramentulu celu mai de lipsa pentru toti, cari dupa primirea s. Botezu au cadiatu in pecate, preutii voru intrebuintia tote midilocele zelului loru celui pastoralu, spre a administrá sacramentulu acestu-a cu fruptu, câtu se pote mai mare. Deci voru grigi, se nu se intemple, cá pof-tindu bani pentru ascultarea marturisirei se instraineze pre peccatosi dela midiloculu celu mai puternicu de indereptare; er' la impunerea canonului, avendu in aintea ochiloru facerea destulu pentru pecate sî indereptarea moravureloru peccatosului, se voru ferí de ori-ce mesura, prein care aru vení in prepusu de plecare spre dobenda spurcata, cè mai vertosu voru staruí a indemná pre celi indereptati la fapte bune de indurare crestinesca.

*) Sinodulu dein 1732 p. 10.

**) Sin. 1725 p. 7.

Preutii se facu atenti la detorenti'a de a pregati pre teneri mai tempuriu la susceperea sacramentului acestui-a, cumu sî la oservarea mai acurata a reguleloru restitutiunei, in tribunalulu penitentialu.

Can. 6. Dupa ce s. sacramentu alu Ungerei celei dein urma (Maslu) s'a infientiatu de Domnulu nu numai spre usiorarea sufletului in lupt'a mortii, cè sî spre ajungerea sanetati trupului morbosu, de cumu-va aceea ar' fi spre folosulu mantuirei sufletului: preutii se invetie despre acést'a pre poporaniiloru, cá se nu lase a se infricá dela primirea acestui s. sacramentu, sub prejudiciulu cá sî cumu acestu-a ar' grabí sosirea moriei.

Oleulu santitu intrebuintiatu la conferirea acestui s. sacramentu se nu se folosesca spre scopure profane.

Can. 7. De ora ce celi ce vreu a pasí la s. sacramentu alu Casatoriei, trebue se de spre aceea involirea sa libera, cá se nu dica dein frica, cá li place ceea, ce urescu, sî se urmeze relele, ce provinu dein casatorie silite: parochii in ainte de a cununá pre casatorindii voru intrebuintia tote midilocele spre a rescí cu temeliu, ore mireteii nu suntu siliti la acea casatoria. A nume de tempuriu voru chiamá in ainte atátu pre mirele singuru fora se fia altulu de facia, câtu sî pre mires'a singura, fora se scia unulu de altulu, sî-i voru intrebá despre liberá involire a loru; care actu se va repetí apoi in aintea marturiloru, candu se va face documentulu de libera involire dupa formulariulu prescriendu.

La cea mai mica impotrivire, ce voru oservá in vre-una parte a casatorindiloru voru diferí cunun'a, pàna la luminarea lucrului; *) nece voru cutezá a-i cununá la rogarea seau amenintiarea parentiloru, a

*) Pravil'a P. I capu 95.

tutoriloru seau a altor'a, cari au putere preste casa-
torindi; cè dein contra voru dosiení pre acesti-a cu
totu zelulu, se inceteze a sílí pre miretei sí asiá a
causá profanarea santului Sacramentu, sí a lucrá la
nefericirea filoru, amenintiandu-i cu pedepsele s. Ba-
serece.

Dela miri se va poftí se aiba cunoscenti'a ele-
menteloru credentiei, sí se scia rogatiunile de lipsa.

Can. 8. Matriculele atátu ale cununatiloru, câtu
sí ale botezatiloru sí mortiloru, se se duca de preuti
cu cea mai mare esactitate implenindu tote rubricile
prescrise, sí ferindu-se de ori-ce rasura, stergere, mu-
tilare, schimbare a acestoru documente publice; sí
deca s'ar' intemplá se gresiesca cu inscrierea, se nu
sterga nece se radia cele smentite, cè se traga cu pen'a
preste dinsele remanendu legibili, — apoi se faca in-
dereptarea sí se insemne in observári.

Can. 9. La s. Liturgía cá partea cea mai de
frunte sí centrulu cultului divin, preuti se voru
apropiá:

a) curatíti de pecate de morte prein s. Marturisire,
seau nefiendu de indemana preutu, cu infrangerea cea
deplinita, sí avendu in vedere curatí'a, cá nu cumu-
va „se manance sí se bè loru-si judecata, nesocotindu
trupulu Domnului.“ *)

b) Se voru apropiá padíndu ajunulu naturale, dela
amiedia nopte pâna dupa s. Liturgía negustandu man-
care nece beutura, dein reverintia cátra Domnulu.

c) Voru sierbí s. Liturgía totu deaun'a imbracati
in reverenda, adeca in vesmente lunge **) conforme
statului preutiescu, sí curati sí pre dein afora.

*) S. Paulu I Cor. 11, 29.

**) Sinodulu dela 1700 p. 8. Sinodulu dein 1725 p. 5.

d) Se voru retiené dela pipatu in aintea serbarei
s. Liturgíe. *)

Can. 10. Tempulu tienerei cultului divin se
pote sócotí dela resaritul sorelui pâna la apusu, asiá
cátu preste totu Inseratulu nece candu se tiena dupa
apusu, nece Manecarea se se incepa in ainte de resar-
ritu, — a fora de casurele prevediute in tipicu.

Cá nu cumu-va poporulu, dimisu fiendu dūpa Ma-
necare, se se resipesca, nece se vena la s. Liturgía,
ar' fí de oftatu, cá acést'a totu deaun'a se se tiena im-
preunata cu Manecarea. **) Apoi pentru mai mare
comoditatea poporului s. liturgía se nu se celebreze in
ainte de prandiulu micu.

Can. 11. Cantárele baserecesci se nu se prea lun-
gesca, cè fora grabirea cea necuveniosa se se cante
respicatu sí spre zidirea poporului, cu viersu dulce.
Tenerii cu viersu placutu si descepti dein prunciá se
se dedè la cantárele baserecesci.

Can. 12. Cá locurile destinate spre cultulu di-
vinu se se pota tiené ***) in curatienia, se recere:

a) Cá cemeteria-le sí baserecele, monastirile se fia
ingradite, nece se pasca a colo vite. 1) In comunele,
cari nu se voru ingrigí de aceste sí nu voru avé pie-
tatea acést'a cátra locurile santite sí unde jacu esa-le
stramosiloru, in casu de cerbicía se va oprí preutul
dela comitarea mortiloru in ceteriu.

b) Baserecele in lun'a lui Juliu a fia-càrui anu se
se curatiesca preste totu de pulvere, de paingini, de
tina; vasa-le baserecesci tote se se curatiesca de pica-
ture de cera, de rugina, de funingine, de mucediela
sí altele.

*) Sin. dein 1700 p. 22.

**) Sin. dein 1728 p. 21.

***) Vedi Indereptariulu legei c. 64.

1) Inderept. legei c. 140.

c) Baserecele nedepinse totu la trei ani se se albesca dein laintru sî dein a fora.

d) In preser'a fia-carei Serbatorie, pre cumu sî dupa Inseratulu fia-carei Dominece ori serbatorie se se mètute, sî se se sterga pulverea.

e) Prein gravnic'a reparare a spatureloru se se impedece intrarea paseriloru sî a altoru animaria in basereca.

Can. 13. Vasa-le sacre, recerute la cultulu divinu amesuratu prescrieriloru ritului, tote se se procureze pre sam'a basereceloru numai prein Ordinariatu, sî inca estu feliu, câtu

a) De acumu in ainte numai potire prevediute cu cupa de argentu se se santiesca sî folosesca.

b) Potirele de metalu pân' acumu procurate se se inausca dein laintru, in data ce incepe a se vedé, cà s'a stersu in ele auritur'a.

c) Discosulu cu steu'a, linguriti'a cu lancea inca se fia de argentu, ori de metalu bene auritu, in baserecele mai serace potendu fî sî de argentu de Chin'a. Cà se nu se sterga auritur'a de pre discosu, particellele de pomenire nece candu se se taie pre discosu, cè pre altu taiariu ori lemnu curatu.

d) S. Eucharistia se se pestreze in pisida de metalu auritu, sî se se porte la morbosi in vasu de metalu auritu, pregatitu a nume spre aceea, adeca prevediutu cu discosu sî cu linguritia.

e) S. Miru sî oleulu catechumeniloru se se conserve in vasa de glasia intogmite in alte vasciore de metalu auritu, gatite spre acel'asi scopu.

Can. 14. Ornatele baserecesci inca numai prein Ordinariatu se se procureze, sî

a) La fia-care basereca se fia doue renduri de vemente sacre preutiesci, unulu negru ori venetu, sî celu alaltu de colore deschisa, impreuna cu ornatele potirului, pre cumu suntu: velulu, aerulu, ripid'a.

b) Antimisele cele folosite se se schimbe cu altele noua procurate prein Ordinariatu, sî sub s. Liturgia se nu se lase sfermature dein s. Cuminecatura pre ele; cè aceste se se stringa cu cuvenintia in potiru prein discosulu sî buretele consacratu spre acel'asi scopu.

c) Sticharia seau camesie albe se fia la fia-care basereca celu pucinu câte doua rënduri, stergaria câte doua, pensature pre potiru câte patru, facie albe pre altariu câte doue, sî aceste tote se se spele celu pucinu de 4 ori preste anu. *)

d) Altariulu dupa santele sierbiri totu deaun'a se se acoperia, cà se se pota tiené curatu.

Can. 15. Vasa-le sacre însirate in Can. 13 sî ornamentele dein Canon. 14, se se pestreze pre câtu se pote in vestiaria sub incuiatoria. Vestmëtele sacre, ce s'aru aflá in stare struncinata se se repareze; era de cumu-va nece s'aru mai poté repará, se nu se folosesca spre trebuintie profane, cè acele se se ardia.

Pentru inaintarea decorei altarialoru se se infientieze una reuniune de mulieri pie, pre lunga statute aprobate de Ordinariatu, avendu reuniuni filiali in fia-care parochia.

Can. 16. De acumu inainte potendu fî, numai baserece de petra cu boltitura se se zidesca; sî paretii basereceloru giuru impregiuru dein a fora se fia scutiti in contr'a picatureloru ploiei prein canalu pardositu cu petri, avendu decugere a fora dein cemetieriu. Acoperisiulu se fia de tiegle, sî in urma totu edificiu se se asecoreze in contr'a focului.

Sectiunea 2.

Despre indemnarea poporului la frecuentarea baserecii.

Can. 17. Spre indemnarea poporului la padfrea s. baserece este de lipsa, cà tote faciele baserecesci,

*) Sinodulu dein 1700 N. 25. —

aducundu-si a mente de pedeps'a canonului 80 dela Trul'a, se premerga cu esemplulu celu mai bunu in frecuentarea cultului divin. Dereptu aceea

a) Preutii infacisiandu-se cu esacitate la tote functiunile cultului, voru grigi, cá in Serbatorie sî Dominece tota famili'a loru se fia de facia la s. Liturgía, asemenea sî sierbitorii loru, cari nu voru fi de lipsa spre padírea casei, — acesti-a apoi se merga la Inseratu.

b) Cantorii, fetii, curatorii, inspectorii scolari, be-tranii comunei baserecesci asemenea se se indetoreze facia cu familiile loru, altu cumu, dupa a dou'a admonitiune facuta de parochulu locului la casu de nein-dereptare se se deferesca protopopului, carele pre celi ce suntu in ore-care oficiu baserecescu, se-i pota sî lipsí de deregutoría cu sententi'a scaunului seu.

c) Invetiatorii asemenea in Dominece sî Serbatorie adunandu pruncii scolari la scola, cu aceli-a regulatu se se infacisieze la s. Liturgía sî la Inseratu sî pre prunci se-i dedè la cantàrile baserecesci.

Can. 18. Pentru a impuciná ocasiunile, ce se ambieau poporului spre a absentá dela basereca,

a) Ordinariatulu in contielegere cu locurile mai inalte se midilocesca strapunerea tergureloru, ce aru cadé in serbatorie, pre dílele urmatorie;

d) se opresca adunarea poporaniloru pre la ospetarie, pàna dupa Inseratu. *)

e) Parochii se nu cunune in ajunulu serbatorieloru ori Sâmbat'a, de câtu nunte fora petreckeri scomotose;

d) se opresca jocurile publice pàna dupa Inseratu;**)

e) se nu tiena claca in dí de serbatoria;

*) Vedi Approb. Const. P. V. Edict. 51 de anno 1619, sî decret. gubern. de 17 Dec. 1816 N. 5807.

**) Sinodulu dein 1700 p. 28.

f) se seutesca pre poporani dela detorenti'a de a se infacisiá in aintea tribunaleloru in díle de serbatoria.

Can. 19. Preutii se tiena in totu anulu cu deosebire la Intrarea in basereca a santei Vergurè Marí'a sî la Intempinarea Domnului cuventare despre detorenti'a de a amblá la basereca; cu alte ocasiuni benevenite inca se instrueze pre poporu despre acésta detorentia.

Can. 20. Parochii se laude pre celi diligenti in frecuentarea baserecei sî se li faca câte una indemănare spirituale in remuneratiunea evlavíei sî a esemplului bunu; era pre celi reci se-i admoneze parentiesce, sî deca nu se inderepta, se-i pedepsesca cu subtragearea unoru functiuni nu neaperatu recerute, de es. nefacundu santírea casei candu e provocatu, ori lasandu unele solemnitài, de es. facundu inmormentare imbracatu numai in Epitrachilu, lasandu cantecele rituali.

Era deca spre dorere s'ar' aflá, carele in contr'a toturoru admonitiuniloru sî silintieloru parochului spre a-lu indereptá se duca totu-si una vietia scandalosa, sî in tempu mai indelungatu se intrelase impartasírea sa cu s. sacrameinte dupa prescrierea s. mame basereci, unulu cá acel'a se se pota lipsí de inmormentarea baserecesca.

Sectiunea a 3.

Despre predicarea cuventului lui Domnedieu.

Can. 21. Fia-care parochu este indetoratu la tote Serbatoriele sî Dominecele de preste anu sub s. Liturgía a tienie cuventare omiletica, ori morale, ori dogmatico-morale, despre Evangeli'a dílei, càtra poporulu adunatu intr'unu stilu usioru sî la intielesulu acelui-asi. *)

*) Vedi sinodulu dein 1700 p. 14, sî Decret. lui Atanasiu I dein 1711 p. 4.

Intru aceste cuventări voru combata peccatele, cari incepu a se latî in comunele loru, inse cu aceea prudentia pastorale, câtu pre nemę se nu numesca seau arate cu mân'a; sî voru espune principia-le invetiaturei crestine catolice, proptindu-le cu argumente pucine dar' chiare sî convingutoria; — sî avendu tempu de pregatire nece candu nu se voru incumetá a tiené cuventare fora pregatirea cuvenintosa, cetindu, meditandu, insemnandu in scrisu sî invetiandu cele, ce voru se dica.

Can. 22. Sub decursulu anului scolastecu elementariu preutulu va catechisá amesuratu planului de invetiamentu prefigundu pentru scolele elementarie.

Can. 23. Teneretulu, carele a esítu de sub obligatiunea de a frecuentá scol'a elementaria, inse nu este legatu prein casatoria, se va catechisá de preutu in basereca, sî inca fetiorii in tote Dominecele, era fetele in tote Serbatoriele de preste anu, in restempu de una diumetate de ora in ainte de Inseratu, desfasurandu-li-se argumentele cele mai de frunte, prein cari se arata lips'a revelatiunei divine, inceputulu domnediescu alu relegiunei crestine, inchiatiaturele credentiei impreunate cu desluciri morali sî esemple biblice, in urma detorintiele câtra Ddieu, deapropole, câtra noi insi-ne, sî cele osebite ale fia-cârui statu. Propunerea se fia câtu se pote mai pre scurtu sî mai lamuritu. *)

Can. 24. La ocasiuni feliurite nece candu se intrelase preutulu a indereptá câtra poporu cuvente plene de zelu sî indulcire spirituale, esplicandu-i insemnetatea actului. Mai vertosu administrandu santele Sacramente se arate in pucine cuvente virtutea sî urmările benefacutorie ale acelor'asi, — pentru care scopu

*) Sinodulu dein 1742 diu'a II p. 1.

s'au asediatu acele de Domnulu Christosu? cu ce pregatiri trebue primite? sî altele la intielesulu fia-cârui-a.

Can. 25. Cá preutínea se pota respunde acestoru detorintie, se accepta dela preütii mai teneri sî inca in poteri, a lucrá sî compune unu síru intregu de cuventări pre tote Dominecele sî Serbatoriele anului, pre cumu sî unu síru de vorbiri catechetice despre intregu contienutulu doctrinei crestinesci.

Can. 26. Se se provoce preütii, cari au colectiuni de predice compuse de densii, ori dela alíii capetate, cá acele se le susterna Ordinariatului, unde revedindu-se, dein cele mai bune se se faca una colectiune de predice pre tote Dominecele sî Serbatoriele de preste anu, pre cumu sî la tote ocasiunile. Acesta colectiune tiparindu-se se se procure pentru fia-care basereca.

Asemene se se tiparesca unu opu catecheticu, care inca se se cumpere pentru fia-care basereca.

Can. 27. In fia-care anu se se escria premiu pentru predic'a cea mai buna deducunda despre anumita tema. Elaboratulu premiatu tiparindu-se se se trametia la tote baserecele.

Can. 28. Pentru cá in elucrárea cuventárilor sacre se se pota ajutá sî preütii celi mai seraci, in fia-care eparchía protopopesca se se infientieze biblioteca eparchiale, conferindu fia-care preutu eparchiale numai câte 1 fl. v. a. pre anu. Dein sum'a estu feliu adunata se se procure numai opuri teologice, biblice sî omiletice, sî pre lunga indice esactu se se concredia protopopului; singuri preütii eparchiali se le pota intrebuintá, sub conditiunile defigunde in Adunările protopopesci.

Sectiunea 4.

Despre promovarea moralitatii in cleru si poporu.

Can. 29. Că predicarea cuventului lui Ddieu se fia folositoria, cauta se se dovedesca mai vertosu prein portarea cea esemplaria a preutimei. Portarea buna a preutimei se dobendesce si se sustiene in mare mesura prein impromutata conferire fratiesca si schimbare de idee, prein studia ascetice teologice si biblice, prein cuventari indereptate numai preutiloru, prein primirea esemplaria a santeloru Sacramente, prein insufletire spre totu ce e bunu si cuvenintiosu statului preutiescu.

Deci preutimea dein fia-care eparchia in fia-care anu se merga la Adunare protopopesca sub presidiulu protopopului, *) si alegundu dein sinulu seu unu spiritualu, acestu-a se fia detoriu la Adunarea tienenda in Paresime prein cuventare potrivita a insufletii preutimea la lucrare neobosita in vini'a Domnului, si a ascultă marturisirea fia-sce-cărui preutu eparchiale.**)

Intr'aceste Adunari se se propuna câte doue teme, un'a dein teologia morale ori pastorale, si alt'a dein dereptulu baserecescu, la câte doi preuti eparchiali anumindi, carii cu ocasiunea Adunarei urmatorie se fia detori a cetii in faci'a Adunarei deslegarea aceluor teme.

Can. 30. Preutii, cari uitandu-si de chiamarea sa cea santa, aru fi dedati betiei, aru frecuentă popinele seau aru tiené popina, aru injurá, seau aru face alte lucrure necuvenioase statului si scandalose, ***) deca dupa judecat'a Scaunului protopopeacu nu s'aru indereptá, se fia suspensi dela oficiulu preutiescu si

*) Sinodulu dein 1700 p. 19.

***) Sinodulu dein 1732 p. 17 si Sin. dein 1725. p. 11.

****) Inderept legei c. 91; Sinodulu dein 1700 p. 23; Sinod. dein 1732 p. 7.

pre tempu mai indelungatu se se detiena la Metropolia su canonía, indetorindu-se a face esercitia spirituali; si deca nu se voru indereptá se se sterga dein numerulu clerului.

Asemenea si aceli preuti aflatori in functiune baserecesca, cari nu s'aru lapedá de oficia-le incompatibili cu functiunile baserecesci, pre cumu suntu oficia-le comunali si de statu. *)

Can. 31. De ora-ce nu pote se grigesca baserec'a lui Ddieu celu ce nu scie guberná cas' sa dereptu aceea:

a) Deca despre ore-care-va preutu s'ar' dovedí, cá are muliere precurva, pre aceea se o dimitia dela se-ne pre calea sa, ori se inceteze dela santele sierbiri. **)

b) Preutii se veghieze cu di cu nopte preste portarea morale a prunciloru sei, crescundu-i in frica Domnului.

c) Persone stricate, immorali, se nu suferia la cas'a parochiale, nece se primesca de sierbitori forá numai persone cu nume si portare buna.

d) Preutii neinsurati ori veduvi pentru a-si crutiá numele celu bunu se nu tiena la casa mulieri, despre cari ar' incapé cea mai mica suspitiune de immoralitate. ***)

e) Famili'a si sierbitorii preutului se de intru tote esemplu bunu celoru alalti poporani in pietate, in frecuentarea santeloru Sacramente, in fapte crestinesci, in lucrare neobosita, in trezia si petrecere paciuita.

Can. 32. Cele alalte facie baserecesci, pre cumu cantorulu, fetulu, curatorii, docentele, inspectoriuulu sco-

*) Inderept. legei capu 71.

***) Sinodulu dela Neocesarea can. 8, si Inderept. legei capu 84.

****) Inderept. legei capu 15.

lastecu, betranii și c. al., intru toate se fia de exemplu celoru alaltii credentiosi, atâtu dinsii câtu și familiiele loru, și aflându-se ce-va scadere in dinsii cu respectu la moralitate, preutul numai de câtu se-i indemne parentiesce a indereptá portarea loru, carea intr'insii nu pote se nu fia scandalosa, ce deca nu ar' urmă. in-credentieze-se curatoratului locale midilocirea indereptarei respectiviloru, ori la casu de lipsa Scaunului protopopescu.

Can. 33. Sentiendu-se cea mai mare lipsa de cărti de rogatiune, de evlavía, de perfectiune crestinesca, edate in limb'a romana, de acele se se tiparesca, și se se imparta mai alesu cá premia prein scolele elementarie.

Mai in colo se se infientieze una insocire de barbati devotati pentru moralitatea tenerimei și a poporului, cari se incepa edarea unoru opuri de lectura morale desfatiata și totu una data folositoria.

Can. 34. Pentru a impedecá latírea vitiului betfeii:

a) Se se introduca reuniuni de temperantia, dupa modalitatea cu care s'au introdusu acele și in alte tiente crestine, cá asiá poporul pre linu se se desvetie dela beutur'a spirituosaloru.

b) Deosebita grige se puna preutul in aratarea reutátii vitiului acestui-a, și se pedepsesca pre betívi cu subtragerea unoru functiuni ori unoru solemnități nu neaperatu recerute.

Can. 35. Pentru a stavilí patim'a necuratíei:

a) Se se infientieze uná reuniune pia pre lunga statute aprobande de Ordinariatu, carea prein conferiri benevole, prein daruiri de obiecte, prein loterie de efecte s. a. se procureze zestre de casatoria feteloru orfane și lipsite, cu portare buna inse pericolitate.

b) Precurvarii și concubinarii, pre cumu și prostitutele publice rescindu-se de parochulu prein curatoratulu baserecescu aspru se se dosienesca a incetá dela

vieti'a scandalosa; ce deca nu ar' urmă, se se deferesca autoritátiloru dein a fora. *)

c) Preutii cu totu zelulu se lucre, cá in parochíele loru se se sterga pre incetulu daten'a de a amblá la siedietorie nesuindu-se a substituí in loculul acestor'a ce-va alta petrecere onesta și folositoria; ori celu pucinu se intierce pre fetori dela acele adunári cuprendiendu-i cu cetirea in comunu a unoru cărti folositorie, cu ce-va lucru spre scopu bunu publicu, cu dedare la cantári baserecesci și natiunali s. a.

d) Se se invetie parentii și tutorii a nu iertá cá fiii incredentiatii loru in ainte de cununía se petreca la olalta cu una atare familiaritate, ce nu le este iertata, cu atâtu mai pucinu a siedé la olalta.

e) Celi nascuti dein patu nelegiuitu, for' a capetá beneuventarea archieresca se nu pota incapé la nece unu sierbitiu baserecescu.

Can. 36. In contr'a injuratureloru și a sudalmeloru:

a) Preutul in anumita cuventare se graiesca cátra poporu, aratandu bajocur'a, ce se face prein acele lui Ddieu, și câtu de usioru se contrage naravulu acestu uritu.

b) Se amentesca poporului, cá dupá socotel'a a 23-a a parentiloru nostri dein a. 1700 unulu cá acel'a este de a se lapedá cá unu paganu.

c) Pre celi mai scandalosi aspru se-i dosienesca preutul, și deca nu voru ascultá, se-i chiamo in aintea curatoratului, a colo inca se se nesuesca a-i induplecá la parasirea naravului celui de smentela. Era celi ce cu toate aceste nu s'aru indereptá, se se dè pre mân'a autoritátiloru dein afora. **)

*) Intimatulu Gub. dein 10 Aug. 1809 N. 5467.

**) Intimatulu Gub. dein 17 Dec. 1816 N. 5807.

Can. 37. Preutul se se nesuesca cu totu zelulu pastoral a starui, cá toti credentiosii, cari au ajunsu la anii preceperii, in cele 4 posturi, dar' mai alesu la santele Pasci, marturisindu-si peccatele dupa pregatire cuvenita, si capetandu invetiatura si canonu amesuratu foradelegiloru si aptu spre sterpirea naraveloru celor peccatose, cu adeverata pietate se se cuminece cu s. corpulu si sangele Domnului, multiu-mindu Domnului pentru darulu primitu; si cari nu aru impleni acesta santa detoentia, se se dosienesca de preutul in aintea curatoratului. *)

Can. 38. Deosebita grige se aiba preutul de pruncii aceli-a, cari antani'a data se apropia de s. Eucharistia pregatindu-i cu deosebite invetiature potrivite, si dandu cu dinsi esamenu despre aceea, in basereca in aintea poporului, si facundu dupa cumulu va luminá zelulu seu, cá diu'a aceea se fia insemnata pentru prunci si de adeverata bucuria pentru parentii lor.

Can. 39. Pentru a dá poporului ocasiune de a se marturisi cu deplena libertate si fora sfiela, muna-stirile rurali de prein Archidieceasa se se provedia cu preuti harnici si zelosi, cari se fia in stare a indulefi poporulu la acele; ori protopopulu se despuna la diu'a Patronului muna-stiriloru ore-cati-va preuti zelosi, cari se implenesca s. Sierbiri in locurile acele.

Sectiunea a 5.

Despre impartirea proventelor intre antecesorii si succesorii.

Can. 40. Venitele beneficaloru parochiali, la casulu candu parochiele aru deveni in vacantia, dupa

*) Decretulu lui Atanasiu I. dein a. 1711 p. 5, si Sinodulu dein 1725 p. 9.

regula aru fi de a se ajudeca administratoriului deregutoriei parochiali; inse dupa una datena invecchita si usu preste totu imbracisiatu, ma si conformu cu spiritulu statutului Archidieceanu dein anulu 1821 despre parochiele vacanti § 3, 4 si 5, venitele parochiali locali sub restempulu unui anu de comunu si in catu voru ierta impregiurările spirituali ale parochieloru respective, voru remane vacanti, si venitele se voru dá preutesei veduve si orfaniloru, cari voru fi remasi de repausatulu beneficiatu.

De aci vene a se lua a fora competentia stolaria, carea se cuvene administratoriului interimale, carele implenesce functiunile.

Administrarea parochiei tiente in vacantia pentru vedu'a si orfanii remasi, se se faca gratis de toti preutii invecinati, sierbindu in siru determinatu.

Can. 41. Cá apoi la impartirea veniteloru parochiali intre antecesorii seau vedu'a si orfanii acelu-a si intre sucesorii in parochia, se se previna orice neintielegeri si certe neplacute, ce turbura numai pacea si iubirea fratiesca intre respectivii, se arata lips'a neaperrata de a defige nesce principia, cari se sierbesca de regula toturoru preutiloru archidieceani la impartirea veniteloru parochiali in casurile, ce vinu in ainte.

Can. 42. Fiendu acioma juridica, cá venitele parochiali se dau pentru sierbirile sacre, ce suntu legate cu parochia; se arata a fi dupa dreptate, cá pre cumu sierbirile sacre ocuru si se dau preste totu anulu, adeca in tote 12 lune ale anului, asiá si venitele, ce suntu legate cu parochia, tote se se compute in 12 parti egali.

Can. 43. Dereptu aceea 1. Inceputulu anului la impartirea veniteloru parochiali se fia 1-a Januariu a fia-cariu anu, si asiá anulu se va computa dupa 12 lune pana la 31 Decembre.

2. După aceste 12 lune se voru computá in 12 părți egali tote venitele parochiali curate de preste totu anulu, ori de ce plasa aru fi acele, si anume:

a) Salariulu seau subsidiulu, ce se capeta in bani gat'a.

b) Semenaturele de pre portiunea canonica, adeca de pre sesiunea seau pamentele parochiali, atatu cele de toamna catu si cele de primavera.

c) Fenulu, ce s'a procreatu preste totu anulu, ori de ce plasa ar' fi acel'a.

d) Lemnele focali, ce se dau preutului preste anu seau in stanginu seau cu cara determinate.

e) Fruptulu dein vinia seau dein altu ramu de economía, ce ar' fi legatu cá venitu de parochía.

f) Competenti'a lecticale de pre intregu anulu dedusa dupa catimea si calitatea, in care se presteza.

g) Competentiele de paia seau de alte prestatiuni, ce se dau cá venitu parochiale preste anu.

h) Lucrulu cu jugulu si cu man'a, ce se da preutului preste anu.

i) Fruptulu dein gradin'a parochiale, in casu candu gradin'a ar' fi mare si destinata spre a se insemena cu sementie de acele, cu cari se insemena portiunea canonica; seau ar' produce fenatia, seau alte ce se tienu de venitul parochiale, de es. pome diverse in mai mare catime; — era de cumu-va aceea ar' fi numai de verdetiure si de legume pentru culina, produse prein industri'a respectivului, atunci acest'a nu cade sub impartire officiosa, ce numai fratiesca intre respectivii competenti.

Asemenea nu cade sub impartire competenti'a stolaria, carea totu deaun'a e a acelui preutu locale, carele a plenu sierbirea sacra, pentru carea se da stol'a ace'a.

Can. 44. Venitele numerate in Can. 43 si altele cari aru mai fi, se voru computá la olalta dupa plas'a

loru, si acele seau in natura seau dupa pretiulu midilociu, ce va fi atunci, candu trebue facuta impartirea intre respectivii.

Si mai antaniu dein tote venitele aceste luate la olalta se voru sutrage:

a) sementiurele de tota plas'a, cari s'au semenu in tote ramurile si pamentele portiunei canonice,

b) se va suputa si sutrage lucrulu si cu jugulu si cu man'a, ce s'a facutu la lucrarea si culegerea totoror frupteloru si produpteloru de pre portiunea canonica,

si aceste se voru da acelui preutu, carele a datu sementiurele si a facutu lucrulu acel'a cu spesele sale. — de cumu-va lucrulu nu i-lu voru fi datu si facutu gratis poporani localu seau altii.

Can. 45. Ce va remane dein tote venitele parochiali dupa sutragerea celoru de sub a) si b) alu Can. 44, cá venitu curatu se va impartí in 12 parti egali. Deintu aceste 12 parti preutului antecesoriu (seau veduei si orfaniloru remasi in beneficiulu parochiei vacanti) i se voru da atate parti, cate lune a sierbitu in parochia ace'a, seau fiendu vedua si orfani, pre cate lune li s'au aplacidatu venitele parochiali, — era cele alalte parti dein venitul parochiale pre anulu acelu-a voru fi ale acelui preutu, carele va functiuna in locu cá preutu locale pana la capetulu anului acelu-a.

Can. 46. Stipendia-le pentru s. Liturgie seau si alte oficia sacre, cari suntu fundate si legate de cutare di a anului, le va capeta acelu preutu locale, carele functiuneza cá atare in parochia aceea pre tempulu, in carele cade diu'a sierbirei acelei-a fundate, si carele cá atare a perfacutu sierbinti'a sacra.

Aceste determinari cuprense in Canonele 42, 43, 44, 45, si 46 se voru tiené de cinsura la tote casurele de impartire, cari voru intreni de acumu in ante, si se voru apleca cu tota cuscientiosetatea si acu-

ratatea între totii aceia, cari de se-ne sî între se-ne nu s'aru scî impacá în privința venitorilor parochiali, ce li-aru competi cá la antecesorii sî sucesorii în cutare parochia.

Sectiunea a 6.

Despre regularea și prevedererea spirituale a parochiilor.

Can. 47. Sinodul enuncia în principiu necesitatea contragerii parochiilor, și comenda cu totu adinsul Venerabilului Ordinariat eșcutarea ei, pre cátu se va poté fora daun'a sufletesca a credentiosilor și scadiementul baserecei.

Can. 48. Parochie, ce nu se voru poté contrage, fiindu posibil una dotare, cuvenientiosa, se se prevedia cu clerici.

Can. 49. Unde nece contrageria, nece prevederea ori dotarea cuvenientiosa nu ar' fi posibil, se se aplece moralisti, inse numai în esceptiune.

Can. 50. La teologia morale se se suscepa numai de celi, ce au terminatu celu pucinu 4 clasi gimnasiali. Acesti-a se invetie aici la Scaunu pàna la deplena pregatire; — și fiindu suscepti dein necesitatea unor anumite parochie se remana legati de parochie acele, — meritele speciali singure voru face esceptiune.

Lege electorale provisoria

pentru congresul provinciei metropolitane gr. cat. romane de Alb'a Julia.

§. 1. Congresul de multu doritu are se fia constitutiv pentru întreaga provinci'a baserecesca gr. catolica de Alb'a Julia în afacerile economice-baserecesci și fundatiionali, în cátu adimitu despusetiunile fondatorilor, și în cele scolastece.

§. 2. Congresul se compune:

- a) dein Parentele Archiepiscopu și Metropolitu cá presedente ordinariu,
- b) dein Parentii Episcopi sufragani,
- c) dein câte doi reprezentanti alesi cu majoritate de voture dein sinul venerabilor Capitule: metropolitanu și diecesane sufragane de Orade, Gherl'a și Lugosiu,
- d) dein reprezentantii preutimei și a mirenilor,
- e) dein reprezentantii corpurelor profesorali dein Blasiu, Naseudu—Gherl'a, Beiusiu—Oradea mare, și
- f) dein câte unu reprezentante alu munastirilor de ordulu S. Basiliu dein Blasiu și Bicsadu.

§. 3. Preutimea face una a trei'a parte, era mireni doue de trei parti dein totalitatea reprezentantilor dela § 2 lit. d).

§. 4. Provinci'a baserecesca se imparte în cercure electorali, și fia-care dein aceste tramete la congresu câte trei reprezentanti, adeca unu preutu și doi mireni.

§. 5. Fia-care cercu electoral va custá deintr'unu numeru dela 22,000 pàna la 35,000 de suflete, și estu modu Archieces'a se imparte în 12 cercure electorali dupa aclusul sub A, — er' arondarea cercurelor electorali în diecesele sufragane se va face prein Ven. Ordinariatele respective.

§. 6. Alegutori suntu:

- a) totii preutii fungenti în cercurele lor,
- b) totii mireni gr. catolici majoreni, sui juris, nepetati și domicialiati în cercul electoral, era celi domicialiati a fora dein teritoriul diecesei în comun'a, ce li va fi mai îndemana.

§. 7. Alesu pote se fia ori-care alegatoriu trecutu preste 30 de ani, fora alta restrictatiune, de câtu se fia fiulu diece-sei, in carea se alege.

§. 8. Ordinariatele prefigu diu'a intrunirei indereptatîtoru la alegeri, sî denumescu pre comisarii dein fia-care cercu electoral, er' acesti-a au a determiná loculu intrunirei alegu-toriloru sî a conduce actulu alegeri.

§. 9. Alegerea reprezentatoru baserecesci este directa, va se dîca: toti preutii se aduna la loculu desemnatu de comisariu, a colo voteza cu voture secrete, sî celu ce intrunescu majoritate absoluta de voture este deputatulu cercului.

In casu candu nece intr'unulu nu s'ar' concentrá majoritatea receruta, votarea se face a dou'a ora intre doi insi cari au intrunitu in se-ne mai multe voture.

§. 10. Alegerea deputatoru mirenesci este indirecta sî se face asiá, cà fia-care parochia tramete câte unu delegatu, sî parochieele mai mari de 500 de suffete doi delegati, cele dela 1000-1500 de suffete trei delegati, cele dela 1500-2000 trametu patru delegati, sî asiá mai de parte.

§. 11. In fia-care comuna baserecesca parochulu sî curatoratulu conscrie pre celi indereptatîti la alegerea delegatoru.

§. 12. Acesti-a — indereptatîti — se intrunescu in diu'a desemnata sub presidiulu protopopulu seuu a plenipotentiatulu seu, sî indeplenscu actulu alegeri votandu fia-care pentru atâti-a individi, câti delegati are se trametia comun'a ace'a.

§. 13. Votisarea prein aclamatiune nu este liertata.

§. 14. Delegatulu va fi provediutu cu credentiunali suscrise de presedentele, de curatoriu primariu sî notariulu curatoratulu, sî sigilate cu sigilulu parochiei.

§. 15. Delegatii intruniti la tempulu seu in loculu prefiptu, sub presidiulu comisariulu respectivu, in ainte de tote alegu unu notariu sî doi scrutatori, sub a càroru controla se face votisarea.

Alesii suntu celi ce voru intruni in se-ne majoritate de

voture absoluta. Acesti-a dupa terminarea actulu de alege se voru provedé cu credentiunali suscrise sî sigilate de comisariu, scrutatori sî de notariulu respectivu.

§. 16. Corpurele profesorali dein Blasiu, Naseudu—Gherl'a sî Beiusiu—Orade voru alege câte doi deputati, cari asîsde-rea se alegu in intielesulu §§loru de mai susu.

§. 17. Protocolulu actulu alegeri dusu de notariulu ad hoc va fi asîsde-rea suscrisu de presedentele sî de notariulu. Comisariulu la tempulu seu va asterne acestu protocolu la scaunulu metropolitanu.

A

Conspectulu

cercureloru electorali in Archidiece'sa de Alb'a Julia—Fagarasiu.

Cerculu I.

Eparchi'a	Albei Julie	cu	11820	suffete	
"	Aniudului	"	8564	"	
"	Bistrei	"	11097	"	31481

Cerculu II.

Eparchi'a	Blasiului	cu	10312	suffete	
"	Armeniloru	"	5901	"	
"	Bagaului	"	6959	"	
"	Cutului	"	8694	"	31866

Cerculu III.

Eparchi'a	Cichendealului	cu	4770	suffete	
"	Ibasfalaului	"	5453	"	
"	Mediasiului	"	9194	"	
"	Sabiniului	"	12994	"	32411

Cerculu IV.

Vicariatulu	Fagarasiului	cu	29045	suffete	29045
-------------	--------------	----	-------	---------	-------

<i>Cerculu V.</i>			
Eparchi'a	Alecusiului	cu 4228	suflete
"	Biei	" 13252	"
"	Iernotului	" 7702	"
"	Sionfalaului	" 4820	"
"	Uiorei	" 6671	"
			36673
<i>Cerculu VI.</i>			
Eparchi'a	Ludosiului	cu 7030	suflete
"	Osiorheliului	" 11587	"
"	Pogaceuei	" 10419	"
"	Vaidacutei	" 4538	"
			33574
<i>Cerculu VII.</i>			
Eparchi'a	Giurgeului	cu 17249	suflete
"	Odorheliului	" 2330	"
"	Trei-Scaunel.	" 2796	"
			22375
<i>Cerculu VIII.</i>			
Eparchi'a	Faragaului	cu 12077	suflete
"	Reginului	" 15366	"
			27443
<i>Cerculu IX.</i>			
Eparchi'a	Catinei	cu 3322	suflete
"	Cosiocnei	" 8781	"
"	Palatcei	" 10919	"
"	S. Martin.	" 10478	"
			34000
<i>Cerculu X.</i>			
Eparchi'a	Clusiului	cu 20242	suflete
"	Dersiei	" 8781	"
			29023
<i>Cerculu XI.</i>			
Eparchi'a	Margaului	cu 9841	suflete
"	Milvanului	" 8162	"
"	Morlacei	" 8162	"
			26165
<i>Cerculu XII.</i>			
Eparchi'a	Ariesiului	cu 5997	suflete
"	Beiului	" 10618	"
"	Pociagai	" 6730	"
"	Turdei	" 10726	"
			34071

II.

Sinodulu dein 1833.

Canonele seborului mare dein anulu 1833,

in Blasiu 5/15 Julie.

Anulu 1833: 2/14 dila a lui Julie, instalati'a mariei sale domnului domnu JOANU LEMENI de Lemeni, arhiepiscopului Fagarasiului in marele principatu alu Ardélului si partiloru impreunate, de legea grecésca unita, prein c. c. comisari, mariele sale dd. Ladislau grofu LAZAR de Sarhegi, consiliariu si provincialu cancelariu, si grofu Ladislau HALÉR de Hallerkeo, camerariu si alu c. varmegiei Cetatii-de-balta fispanu: in fienti'a de facia dein partea c. tesaurariatu a M. M. sale DD. Filipu I. b. de Gérlitf, consiliariu si camerariu, si Aaronu a Budai, secretariu, a cc. d. d. vicarii foranei, protopopi si vice-protopopi cu ai loru deputati, pre cumu si ale altoru preamarite si preastralucite staturi seversindu-se: in 3/15 ale aceiasi luni, dupa-ce m. d. archiereu, prea c. capitulu si prea cc. dd. vicari aru fi slugitu sant'a liturgia, in or'a a nou'a la semnulu clopotului celui mare in palatiulu episcopescu adunandu-se, dupa invocarea s. duchi suptu presidiulu Marii sale d. archiereu s'au tienutu seboru mare, intru care s'au asiediatu urmatorele canone:

1. Prea cc. protopopi si vice-protopopi intru implinirea ispravniciei sale, pre cumu si in relatiele cãtra acestu s. scaunu cu cea mai adeverata credintia se se arete, si oricare se va adeveri a fi pucinu credintiosu, 1) se se dogenesca, 2) se se pedepsésca, 3) din deregatorie se se lipsésca. Asisiderea preotii, carii dupa gresialele loru imputate nu se voru indreptã, se voru sili a-si mutã parochi'a cu alt'a mai de diosu. Era cei cu portare buna, insinuandu-se cã poftescu locu mai bunu, dupa stãrile inpregiuru se voru mutã la o parochie mai buna.

2. Prea cc. protopopi sî vice-protopopi tractulu sîe-sî incredintiatu in toti anii odata, forà de a pofî ce-va diurnu, se-lu cerceteze. Cu privilegiu acel'a: 1) Se iè a minte, cá unde nu se afla protocoale, acele din banii besericii se se cumpere sî se se padiésca curate; ori-care preotu s'ar' aflá intru acést'a lenevosu, se se supuna judecátii sebornicesci. 2) Se cerce numerulu familiiloru sî alu sufleteloru, chramulu besericii, inceperea sî tota starea parochiei din launtru sî din afara, impreuna cu celea sîe-si afiliate, sî pana antái'a Noembre, spre alcatuirea schematismului diecesanu, in toti anii se faca relația. 3) Totu conspectulu venituriloru besericiloru se-lu insemne sî se-le improtocolé, din care cele de lipse spre sém'a s. beserici se ronduéscá a-se castigá, pre cumu sunt: acoperirea besericii, vasele cele ss., potiriulu de e modru se fie de argintu, vesmentele sî cele ce suntu spre infrumsetiarea casei lui Domnedieu.

3. Prea cc. proto- sî vice protopopi in private procesuri chiamati isi voru luá diurnu doi florinti nemtiesci in argintu, platindu-li-se operatulu dupa instructi'a tabulara.

4. Ce se atinge de veniturile stolare sî de canetii, (*ce-tesco: capetie*), pâna candu cele de cátra acestu s. seboru asiediate prea inaltiatului c. guberniu se voru asterne sî preainalt'a intarire se va dobendí, vechiulu obicei se se tîe.

5. Cc. parochi, administratori sî preoti in vesmentu statului cuviintiosu (reverénda, seau bateru tiundra négra lunga pâna la glesne) se se arete la obsce, cá altmintrilea se voru pedepsi.

6. Cc. parochi, administratori scl. in-domineci sî serbatori poporului s. liturgie neaperatu se o slugésca, sî se faca invetiaturi (predice), éra prunciloru sér'a la vecernie catechesuri. Intru acést'a prea cc. protopopi se priveghieze, pre cei lenesi se-i dogenésca, pre neascultatori se-i traga la judecata sebornicesca; éra stradalnicii preoti, cei ce bine intogmite predice, omilii seau catechesuri voru asterne s. scaunu, spre a mai

multor'a folosu cu alu autoriloru sei nume se voru tipari, sî dupa dis'a s. Pavelu indoita cinste voru primi.

7. Cc. preotii, pre cumu au datorie, cá ei se fie lumin'a lumii sî sarea pamentului, se iè aminte, nu cumu-va prin portare rea se dée ce-va smintéla poporului. Deací carii s'aru aflá, cumcá sudue, sau petrecu prin fagadao cu prostimea dinpreuna, sau pipa pre de alungulu satului inaintea obscii, prin prea cc. protopopi se se pedepsasca cu 12 fl. nev.t. in valuta.

8. In fiesce care parochie, de nu e dascalu, prin c. protopopu cu impreuna-intielegerea poporéniloru barbatu charnicu se se ronduiasca dascalu, carele de tómn'a pâna primavar'a pruncii sî pruncutiile satului se-i adune in cas'a cea de scóla, sau de nu e scóla, sî cu ce-va greutate in cas'a sa se-i invetie: 1) rugatiunile, 2) poruncile, 3) tainele cu folosulu loru sî celealalte ce suntu a religiei, 4) pre cei mai desceptati se-i deprinda in cunoscinti'a litereloru sî a aritmeticei; iara unde nu este dascalu, deregutorí'a acést'a se o implinésca cantorulu.

9. Primavar'a, sau in finti'a de facia a protopopului sau a notariului tractului, pruncii se faca examenu, sî informatiile se se trimita la scaunu.

10. Unde nu e casa de scóla, cc. protopopi se cerce pre posesorii locului a dá locu sî ajutoriu, sî se silésca pre poporéni cá se o faca, pre cumu sî ce-va ajutoriu spre incaldirea scólei sî a dascalului se dée, dupa cumu le voru fi stările impregiuru.

11. Sierbitorii besericii: fetii, clopotarii, titorii strinsa datorie voru avé a priveghia pentru cele ce se tienu de beserica, de eclesie, de scoterea platii sî a capetiiloru celoru preotiesci, de grija sî de acoperementulu casii sî superedificate-loru parochului, cá, unde voru partini stările impregiuru, superedificatele obscea se le faca sau se le platésca, cá urmatoriulu preotu se nu fie silitu ale rescumpará de la moscenii predecesorului.

12. Se aretă poft'a a totu clerulu pentru dominiulu Cutilui, care e diestrea clerului celui teneru, cá in vacanti'a episcopatului, venindu la c. fiscu veniturile intercalarie, tóte se vie la seminariulu clericiloru: la care s'a hotaritu, cá acést'a a clerului drépta rugamente preainaltului c. c. tronu se se astérna.

13. Se ivi altu postulu alu c. cleru, cá deputati se se numésca intru lucrarea a unui planu spre a dobendi de la inaltiat'a curte, cá scoleloru nationale singuru episcopulu Fagarasiului se le fie supremu diréctoru; intru care se sî alése urmatori'a deputatié: — *presésu*: prea c. d. Ioanu Nemesiu, vicariulu Rodnei; *actuariu* alegundu-se de c. seboru preac. d. Teodoru Sereni, consistorialu notariu. Prea cc. dd. *deputati*: Constantinu Alutanu, Isidoru Alpini, Iosifu Siandoru, Ioanu Simoneti, Nicolae Sóncioli, Antonie Coroianu, Alexandru Siulutiu, Grigorie Popu Doroltianulu, Constantinu Molnariu, Ioanu Barna, Teodoru Baldi, Arsenie Popoviciu, Timotheu Cipariu.

14. Ivindu-se alta intrebare pentru honorariulu preotiloru de la recomandatié spre invetiaturile preotiesci, s'a asiediatu, cá pentru facut'a recomandatié se se iée doi fl. nemti. bani de arg., sî de se voru primí inca alti doui fl. nemti. in argintu.

15. Intru urmarea testamentului a prea dulcelui nostru parinte IOANU BOBU, prin carele tóte ale sale le-au testatu clerului seu, s'a hotaritu, cá proto- sî vice-protopopii, precumu sî unii din preotii meritali (*sic*) sî seraci, dupa tenorulu testamentului se aiba salariu, care pe anulu curg. li-s'au sî platitu.

16. Intru implinirea dísei apostolului: „cei ce bine slujescu, trépta buna-si dobendescu“, s'a milostivitu mari'a sa domnulu sî prea sftítulu nostru archiereu pre prea cc. dd. actuali protopopi a-i daruí cu cinste de a portá bráne rosi (singuru), sî de aici incolo a se numí consistoriali asesori, carii aci dupa ale sale statii cu numele urméza:

a) cei ce mai nainte au fostu actuali protopopi: 1) Ioanu

Simoneti in Sasu-Réghinu, 2) Iosifu Siandoru in Desiu-Ocn'a, 3) Constan. Ghiulai in Betlénu, 4) Antonie Coroianu in Asculeulu-mare, 5) Nicolae Sónciali (*sic*) in Cugiru, 6) Teodoru Baldi in Clusiu.

b) carii acumu cu prilejulu acestui s. seboru sau numitu actuali protopopi: 1) Ioanu Visioli in Gherghio-S. Miclosiu, 2) Ioanu Coltoru in Ghirisiu, 3) Artimonu Ludosi in Ludusiu, 4) Ioanu Maioru in Bistritia, 5) Ioanu Popu in Ibasifalau, 6) Ioanu Barna in Vérésimortu, 7) Constan. Molnariu in Belgradu, 8) Grigorie Popu Doroltianulu in C. Doroltiu, 9) Simionu Filépu in Nandr'a, 10) Alexandru Siulutiu in Bistr'a, 11) Arsenie Popoviciu in Turd'a, 12) Alexandru Anc'a, in Gherl'a.

Intru urmarea unui milostivu decretu imperatescu suptu nro. 4953, a. c. din 26 Iulie, cá íesit'a imperatésca porunca de 1815 Apr. 7, nro. 843, spre a impededá pricinile despartirii casatoriiloru: 1) Parochii, in tempulu promulgatiloru de voru intielege care-va parte a fi silita la casatorie, se incéte de la strigari, aretandu, cá din frica casatori'a nu pote se stée. 2) Dupa-ce nici unu semnu de sila nu se ivesce, parochulu pre miri inaintea a dóo marturii straine, carii se nu fie rudenie cu densi, sî de e cu potintia inaintea a dóo persóne de judetiu (magistratu) despre bun'a invoire chilinu chilinesce sei intrebe: acésta cercare se o scrie in protocolulu cununatiloru; sî numai-ce pucina sila intielegundu parochulu se incéte de la vestiri. 3) Ori ce dispensatie s'ar poftí de la scaunu, testimoniulu despre invoirea ambe partiloru iscalitu sî prin parochulu locului se se trimita. 4) Spre intrebuintiarea scaunului protopopescu acel'asi atestatu cu tóte stările-impregiuru a puseloru intrebári, a respunselor la acele intrebári, de dóue marturii sî de insu-si mirii subscrisu (seau de nu seiu scrie, se traga cu man'a sa cruce la nume,) inca sî de parochulu locului subscrisu, cu prilejulu scóteri cidulii se se trimita protopopului. Acumu de nou se se vestésca, precumu acé preainalta porunca se sî vestésce adaogundu sî acést'a, cumcá pa-

rochii cei lénesi intru implinirea acestoru prea inalte rondueli, pedépsei celoru ce cununa forà de lege se voru face vinovati. Deunde mai urméza: cá causele de casatorie in forulu de josu forà aperatoriuu casatoriei. carele dupa asiedimentulu s. seborului de la Tridentu se fie depusu juramentu, la judecata nici cumu se nu se primésca, sî candu se trimitu spre revizie, sî defensi'a in scrisu suptu iscalitur'a defensorului se se trimita la scaunu.

Aceste cucernice hotariri a s. sî marelui seboru fiesce care c. protopopu le-va vestí subordinatiloru sei preoti, carii voru fi datori intru audiulu poporului a-le cití prin besericile sale.

Datu din sesi'a seborului mare, Blasiu, datulu mai susu insemnatu.

Teodoru Popu, m. s.,
canonicu sî vicariu generalu.

prin
Teodoru Sereni, m. s.,
consistorialu sî intru acestu
obiectu alu clerului notariu.

III.

CANONELE

seborului mare din anulu 1821,

in Blasiu 16 Sept.

Anulu 1821 Septembrie 16 díle dupa-ce sf. seboru au hotaritu, ce sî cumu se se respundia la pusele in-trebàri a inaltiatului princiú Primasiu, sî metropolitu a Strigonului, sî se se astérna sî in sf. seboru nationalu, bine au placutu seborului nostru diecesanu, de-osebi pentru diecesulu nostru, aceste urmatóre a-le asié-diá sî a-le intarí:

I.

Pentru consistoriumu.

1. Pâna ce se va hotarí in seborulu nationalu, ce

praxis fori spiritualis se se asiédie, tfe-se cea pâna acumu obicinuita.

2. Pentru indreptarea causansiloru se ronduesce Miercurea in fie-sce care septemâna dí de sesié.

3. Consistoriumulu se va silí a tiené vél'fa sî aucto-ritasiulu fratiloru vicaresi, proto-sî vice protopopi, cá acei-a se pota cu bunu sporiu plíní lucrurile de la sca-unu poftite. Spre acestu sfersítu iaste de lipsa. a) cá resolutiile, — in care s'ar cuprinde ce-va, ce póte aduce scadere protopopului, au cá i-se exponeluésce ce-va gre-siala, au cá se infrunta, — se nu se deé de notaresiulu consistoriumului pe o istantfe ponosluitóre deschisa, ci se se comendaluiasca cu ponosluitulu prin comisfe suptu pecete, sî urmandu respunsulu dupa cuviintia se-lu in-drepte. b) cu causansii. cari vinu la scaunu, prea cin-stitii domni asesori asiá voru lucrá, câtu se vadia ei, cumcà protopopii au respectulu cuviintiosu la scau-nulu archierescu; almintrilea nici celea mai bune ron-duéle ale loru nu se voru bagá in sama. c) canonirea protopopiloru câtu va fi cu putintia nu fie de obsce sî indelungata, ci stée mai cu sama in glóba cu bani, sau in grele intemplàri in arestu, cá acestea nu a-ducu atát'a scadere, cá suspensi'a deregutorfi. Mai incolo sf. consistoriumulu tfe-si invichitulu seu obicéiu a fi milostivu in judecàtile sale, sî urmandu invetiaturi sf. Pavelu: nu iée pèr'a cu graba inprotiv'a preotului I. càtra Timot. capu 5.

II.

Pentru vicaresi, protopopi sî vice-protop.

Se voru silí in totu anulu a-si visitaluí eparch'fa, cá celea de lipsa se le indrepteza, sî despre asiediarile sî ronduélele sale cu acestu prileju facute osebitu pro-tocolu se duca; inse nu visitaluésca deodata tóte popó-rele eparchíei sale, luandu satele pe róndu; pentru cà

asiá de o parte prea îndelungata vreme lipsesc prepoporénii sei de fienti'a sa de facia; de alta parte, cà urinduse cu îndelungat'a neodihna, nu pôte dupa placerea sa a seversi' acelu lucru de folosu; ci pue la dóo sau trei sate dí, pe care se-lu ascepte parochulu cu celealalte facie besericesci gat'a.

Datorfile protopopului la visitatie pe scurtu sunt acestea:

1. Cá se vadia, cumu padiesce preotulu podób'a beserici, care mai cu sama din a loru lenevire nu se baga in sama; care are revna spre cas'a Domnului, afla facutori de bine spre podób'a ei?

2. Sftele tienu-se cu cuviintiósá cinste?

3. Venitulu biserici, câtu de pucinu, lu-va cercá, cumu se cheltuésce prin curatoru? La acestea chieltuéle nu se mestece preotii. forà dóra cu svatu, cà de aci multe rele urméza in partea preotiloru.

4. De are biserica venitu bunisioru, dintru acel'a, iar de nu are. faca protopopulu, cá se confereliuasca parochulu cu curatorii ce-va la-olalta, sí se faca cu doi némesi atestatu din 7 betrâni jurati despre tóta eclesi'a, originalulu-lu trimita la archivumu, de unde se va dá copie vidimaluita.

5. Pre preotu-lu silésca a slují sant'a liturgie in aintea sa, asísiderea cerce cumu observaluiesce ceremoniile celor' alalte taine, cà sau aflatu multi a face mari gresiale in slujb'a sf. taine.

6. Cerce despre portarea lui din titori, sí parintiesce se-lu dojenésca, -lu indemne, sí de va ff vrednicu, cu laude mai mare-lu atítia spre celea bune.

7. Mai vertosu cerce protopopulu, au silesce-se parochulu dupa putintie a invetiá norodulu credinti'a bataru dupa catechismu, sí pruncii in catechisatii, macaru rugatiunile sí poruncile lui Ddieu sí a biserici, sí pre preotulu, cari nu-si va plinf deregatori'a acést'a,

ba neci dupa cuviintióséle tri admoniti nu se va îndreptá, traga-lu la judecata si-lu trimita la scaunu.

8. Iae sam'a, cumparatu-si-au preotii poruncitele protocólóme, care la scaunu trebuie se se tiparésca cu rubrici, sí insemnéza intr'insele celea cuviintiósá?

Mai pre urma protopopulu invetiatur'a, care o va face in fiesce care biserica cu prelejulu visitati, intre celealalte aduca aminte norodului despre datoriiile càtra inaltiatulu imperatu sí domni tierii. Indemne-i spre tienerea bisericii in statu bunu, spre inpodobirea ei cu carti sí cu alte ce lipsescu.

Tóte acestea le santionaluésce seborulu cu ace'a amelintiare: cà de voru gresí inprotiv'a acestor'a protopopii sí vice-protopopii, vinovati se fia judecati.

Deosebi aduce mai incolo aminte s. seboru protopopiloru: se aiba grija de neravurile preotiloru, cari cu pild'a sa cei buna multu potu folosi, iara cu faptele sale celea rele fórte multu potu stricá: viati'a preotului reu este o sprijona a reutatii norodului, a carui'a neravuri trebuie îndreptate.

Deci in totu chipulu cu totu prilejulu intru aceia se se straduiasca, se-si indrepte preotii síe-si supusi, sí asiá printr'insii norodulu. Strinsi fie cu adeveratu intru acést'a; numai aduca-si aminte, cá nu cumu-va cu lumin'a adeverului se orbésca ochii mintii, sí revn'a prea mare se strice mai multu de câtu aru puté folosi sí îndreptá. Urméza pild'a Mantuitoriului, care a certatu pre ucenicii, cei ce poftéa focu din ceriu spre cei inradecinati in rele; cu blandétia dara sí cu întieleptiune lucréze spre laud'a sí marirea lui Domnedieu.

III.

Pentru parochi.

Pentru parochi osebite reguli a numerá aici-a nu judeca seborulu a fi de lipsa, cà suntu loru pentru

viati'a sa destule cunoscute din pastoralisii, numai acelea se se straduiasca a-le plini. Deosebi totusi li se mai aduce a mînte datorî'a loru cei mai de frunte, se invétie norodulu sî pruncii in catechisatii, cá se faca destulu voii lui Dumnedieu sî poftei maicii bisericii.

A dóu'a se lumineze inaintea norodului cu faptele celea bune, contenindu-se sî de celea slobode, dupa pild'a marelui apostolu Pavelu, de aru fi acelea spre scandal'a cui-v'a; pentru acei'a mai vertoru de beutur'a in crisma se se contenésca, cá acést'a, togm'a de nu-i impreunata cu betî'a (care arare ori se intempla), strica cinstea preotului inaintea poporéniloru.

IV.

Pentru norodu.

Mare grige va avé parochulu 1) cá se umble poporénii sî cei mai tîneri la biserica, sî pre cari nu i-ar puté plecá cu poftorite dojéne preotiesci, se-i dé in susu la protopopu, cá acest'a dupa prea inaltele rondueli se-i dé la domnulu solgabiràulu locului, care are datorie sî prin pedepsa a silí pe cei lénési se mérga la biserica. 2) Se nu-si faca serbatori, care nu se tienu de biserica, sî cá se-si parasasca reulu seu obicéiu, preotulu intru unele dile cá acelea nu slujasca sft'a liturgie.

V.

Pentru parochiile vacansie.

Cumu móre preotulu, datorî'a protopopului este se inscientiéze tóta eparchî'a, cá fratii se faca la st'a jertfa pomenirea reposatului; apoi se refereluiasca la scaunu pentru asiediarea altui preotu in locu, care asiá va se se faca:

1. De nu are repausatulu fiu clericu sau macaru sî retoru, se comendaluiasca protopopulû macaru-ce

clericu din eparchî'a sa, de iaste; de nu, macaru din ce parte a tierii, care se va aratá la protopopulu; sî de nu se va aratá nici unulu, se céra protopopulu clericu dela scaunu, care de se va invoí cu saténii, bine va fi, se iae fat'a remasa a reposatului, sau alt'a dintru acei'a parochie, de va fi cu placere, iara de nu, slobodu va fi a se casatorí cumu va voí, cá parochî'a se dà lui pentru cà-i vrednicu, nu pentru sociulu de casatorie.

2. De nu se va capetá clericu, candidat'a se se faca asiá: protopopulu dupa instructî'a sie-si data numai pe acei'a se pue inainte, care fiindu sanetosi la trupu, sciu celea de lipsa, adeca: cetí bine, cantá, scrie, sî catechismulu, asiadara mai vertosu pre cei ce au invetiatu câtv'a la scóla, de la care nu s'au lapedatu, ci ei pentru ale sale pricini s'au lasatu. Cu prelejulu candidatiei, candu nu se pléca norodulu totu intru o parte, nu asculte protopopulu de doi de trei, cari vreu se fie gur'a satului, ci deosebi iae votumu de la poporéni sî trimita candidatî'a la scaunu cu opini'a sa, cá aicea se se aléga dintr'insii; iara la scaunu se se numiasca vreocâte-va fétie, care din datorie se fie la examenulu sî alejerea candidatiloru, de nu va puté episcopulu singuru stá la acést'a tréba. Pentru ostenála, mergundu protopopulu in fati'a locului, va avé 2 zloti in arjintu in locu de diurnumu, sî pentru expeditî'a comendatîi onu taleru, de se va primí comendatulu sî la scaunu, de nu se va primí, va fi indestulitu protopopulu cu diurnumulu celu de doi zloti.

3. De au reposatu preotulu dupa semenatur'a de tómn'a, tóta acei'a remane preotesei sau prunciloru lui, cea de primavéra administratorului parochu; de au muritu: inainte de a semená de tómn'a, va fi aratur'a in parte cu preotés'a; de au moritu dupa Pasci, semenatur'a sî cea de primavéra iaste a preotesei, iara fenatiulu a administratorului parochiei.

4 Urmatoriulu preotu, de nu va poté nici de cumu face, cá satulu se-i rescumpere epulaturile, nu se indetorésce mai multu a rescumperá de câtu cas'a, pometulu ultuitu, sau rescumperatu de predecesoru, sí gardurile, care voru fi de tréba.

5. Preotulu iaste datoriu a rabdá pe veduv'a preotésa cu casnicii sei lunga sine in casa intru unu anu, de va vré se remâe sau nu va avé unde se-si plece capulu.

Datu din protocolulu seborului mare a episcopíei Fagarasiului in Blasiu, dio'a sí anulu mai susu insemnatu; prin

Isidoru Alpini, m. p. notaresiu.

IV.

Acte despre sinodulu electorale dein 1772.

a) Chart'a Guberniului catrà consistoriu, prein care inscintieza, cumu cá M. Sa s'a involitu, cá se se tiená sinodu electorale.

Suae Mattis nomine!

Honorabile Consistorium Cleri Uniti Balasfalvense nobis honorandi! Salutem et gratiae caeo regiae et apostol. Mattis incrementum! Sua Majestas sacratissima tenore benigni sui decreti aulici dd. 17 Junii a. c. exarati pro suo in sacram Unionem apostolico zelo, et materno in clerum populumque unitum affectu, ne clerus idem et populus per obitum Dni quondam *Athanasii Rednik* episcopi Fogarasiensis orbatu praesule, quopiam afficiantur detrimento, clementer annuere dignata est, ut memoratus clerus in possessionem Balasfalva sedem videlicet eppalem ad diem per Gubernium r. praestituendum modo et ritu antea observato confluat, congregationem synodalem habeat, ibidemque in praesentia duorum commissariorum regionum in personis Excellentissimi Dni comitis Gabrielis Haller consiliarii status et gubernii regii actualis intimi, nec non comitis Josephi Beldi de Uzon clementer denominatorum, seposito omni partium (studio) libera suffragia conferant, *tria apta et idonea subjecta candident*, haec vero pro clementissima electione, ac nominatione per Gubernium regium Suae Matti Smae repraesententur.

Quam benignam Suae Mattis Smae voluntatem communicari cum praelibato Consistorio hisce eo fine, ut eos, qui ad constituendam synodalem congregationem adesse debent, praevie ad conflendum admonere queat, praesertim vero incunctanter sursum referre acceleret, an, et sub quo temporis spatium cum iis quorum interest, confluxum instituere posse speraret;

quo dein terminus parsitus (sic) eo certior per Gubernium statui, praefigique valeat.

In reliquo altefata Sua Mattas Ssma benigne propensa manet. E regio Magni Ppatus Tranniae Gubernio Cibinii die 30 Junii 1772.

M. Josephus Comes ab Ausperg (*recte*: Auersperg)
Gubernator Michael Bruckenthal secr.

b) *Consistoriulu respundiendu cu d. 18 Juliu 1772 multiumesce si arata, cumu ca diu'a pentru acelu sinodu nu se pote pune in a-ante de 26 Augustu a. a.*

c) *Representatiunea Sinodului catrà Guberniu, in obiectulu alegerei.*

Posteaquam V. Clerus graeci ritus in M. Tranniae Ppatu unitus juxta benignissimam ordinationem et gratiam Cao regiam in praesentia duorum comissariorum regionum in personis Exmi Dni Comitis Gabrielis Haller consilarii status et Gubernii regii actualis intimi, nec non Illmi Dni Comitis Josephi Beldi de Uzon clementer denominatorum, Balasfalvae praefixo per Exc. regium Gubernium die 26 Augusti synodaliter congregatus solemnitate et ritu hactenus observato liberis votis tria apta et idonea subjecta candidasset, haecque suffragia in RR. Patres Gregorium Major, Ignatium Darabanth et Jacobum Aaron sequenti ordine et numero collata essent, videlicet in

R. Patrem Gregorium Major	95,
R. Patrem Ignatium Darabanth	16,
R. Patrem Jacobum Aaron	11,

superest, ut eadem praefata subjecta pro clementissima electione et denominatione medio Extiae Vrae et Exc. r. Gubernii Suae Matti Ssmae humillime repraesentemus. Porro cum univ-ersus ferme clerus ac populus, praesens aequae ac absens, Reverendum Patrem Major unanimi voce et suffragiis Episcopum sibi alioquin de hac Ecclesia cumprimis Sophronianae tumultuationis temporibus optime meritum a sua Matte Ssma clemen-

ter denominari expetant, et humillime orent: eapropter idem V. Clerus hic synodaliter constitutus praefatum R. Patrem Major Extiae Vrae ac Excelso r. Gubernio specialiter commendandum duxit, quatenus Sua Mattas Ssma eundem R. P. Major gratioso ac praepotenti Extiae Vrae ac Exc. r. Gubernii intercedente patrocinio pro spirituali desolatae hujus Ecclesiae consolatione, ac populi disuniti conversione hujus dioecesis Fogarasiensis Episcopum clementissime denominare dignaretur.

In reliquo jugi Excellentiarum Vestrarum venerationis cultu perennamus.

Balasfalvae 27 Aug. 1772.

Vicarius cum toto clero graeci ritus unito.
Ejusdem Cleri notarius.

d) *Representatiunea sinodului catrà Majestate intru acelu-asi obiectu.*

Augustissima Imperatrix etc.

Posteaquam V. Clerus in M. Tranniae Ppatu unitus juxta benignissimam ordinationem et gratiam Cao regiam in praesentia duorum comissariorum regionum in personis Exmi Dni Comitis Gabrielis Haller consilarii status et Gubernii regii actualis intimi, nec non Illmi Dni Comitis Josephi Beldi de Uzon clementer denominatorum, Balasfalvae praefixo per Exc. regium Gubernium die 26 Augusti synodaliter congregatus solemnitate et ritu hactenus, observato liberis votis tria apta et idonea subjecta candidasset, haecque suffragia in RR. Patres Gregorium Major, Ignatium Darabanth et Jacobum Aaron sequenti ordine et numero collata essent, videlicet in

R. Patrem Gregorium Major	95,
R. Patrem Ignatium Darabanth	16,
R. Patrem Jacobum Aaron	11,

praefata vero subjecta pro clementissima electione ac denominatione medio r. Gubernii Matti V. Ssmae humillime repraesentari praeaudato r. Gubernio demisse supplicassemus; de-

nique humillimam nostram pro R. Patre Gregorio Major, ut is Episcopus desolatae hujus Ecclesiae gratia ac clementia caea regia renunciaretur, ac denominaretur, nomine totius Cleri factam intercessionem adjecissemus; ad haec nonnulla pro uberiori lamentabilis status ac desiderii nostri notitia Matti Vrae Ssmae recta via humillime detegenda duximus sequentibus:

Clementer nosse dignetur Mattas Vra Ssma Clerum hunc et populum valachicum unitum multiplicibus haeticorum ac schismaticorum impetitionibus eo miseriarum et calamitatum devenisse, ut nisi ejusmodi Episcopum, qui tum esurientes ac verbum Domini sitientes sana doctrina pascere, ac consolari, tum etiam subditorum vitae necessitatibus succurrere et ut ait S. Gregorius M. Pont. Rom. in quantum potest providere promptus sit ac paratus, divina et regia clementia obtinuerint, de se quasi desperatum existiment. Proinde universus Clerus hic ac populus unitus, immo et disuniti plurimi sui conversionem pollicitantes, uno ore ac voce (vox populi vox Dei) anhelant, acclamant et orant, ut Reverendus P. Major, qui nempe multiplicibus ab altissimo donis ac virtutibus ornatus, longoque rerum usu perfectus Preco aliunde hac in terra evangelicus persaepe cum vitae propriae periculo versatus, pietate insuper vitaeque integritate et activitate prae ceteris praeditus: qui denique, quia de afflictata hac Ecclesia et altissimo Mattis Vrae Ssmae imperio optime meritus, aliorum invidia patria pulsus est, clementia caeo regia (nam a Deo electum pie credimus) sibi Pastor condonaretur. Hoc enim praesule Deo juvante et Matte Vra Ssmae matris concurrente plurima optata bona illam videlicet pristinam labefactatae Ecclesiae concordiam, pacem et tranquillitatem reducturam polliceri nobis audemus; amor enim unus gentes ad Deum, et meliorem frugem convertit, quanto autem amore idem bonus Pater in Ecclesiae hujus fideles, hique vicissim in eum ferantur perspectum est omnibus, et nisi Episcopus clero populoque gratus fuerit et acceptus, detrimentum potius quam incrementum S. Unionis ab experientia metuendum habemus. Quibus humillime praemissis

Majestati Vrae per tot animarum salutem, per Augustissimi imperii felicitatem, per publicam pacem et tranquillitatem, denique per Christi charitatem, de genu demisse supplicamus, quatenus Mattas Vra rejectis et non attentis quorumque in contrarium adductis rationibus, post factam nostram hic in loco consecrato coram Deo candidaturem Rdum P. Major *jam tertio electum* episcopum huic dioecesi clementissime resolvere ac denominare dignaretur: hoc etenim utrumque ecclesiastici videlicet et politici status ratio si unquam, isto cumprimis tempore exigere ac postulare videtur.

Quae dum Mattis Vrae Ssmae Throno supplices substerimus in profundissimo erga Eandem venerationis cultu manemus Balasfalvae 30 Augusti 1772.

Mattis Vrae Ssmae

humillimi perpetuoque fideles subditi
Vicarius cum toto Clero unito.
Ejusdem Cleri notarius.

NOTA. S'au scrisu dein „*Protocollum Literarum missionarium de anno 1772* e V. Consistorio Episcopali Balasfalvensi“ — unde se cuprendu si acte dein anii urmatori panà la 1776.

Cumu arata documentele cuprensa intru acestu protocolu episcopulu *Atanasiu Rednicu* a moritu in diu'a sa onomasteca, 13 Maiu, 1772. In 18 („in Maiu 7 dile, a dou'a di dupa ingroparea rep. in Domnulu Archiereu“ cumu dice documentulu,) s'a tienutu „adunare“ in castelu, la care au participatu Filoteu Laslo — celu ce de repausatulu episcopu in or'a mortii fusese denumitu vicariu pentru tempulu vacantie, — Teologulu Stefanu More, 4 monachi dein Blasiu, notariulu clerului Avramu Daianulu si 9 protopopi. Intru acesta adunare s'a decisu a se cere dela imperates'a alegere de archiereu nou, ce s'a si facutu cu d. 19 Maiu.

Totu cu acestu datu s'a tramesu la imperates'a si urmatori'a suplica: (Ad Majestatem.) Ad revocandam magisque

stabiliendam clerum inter et populum non modo fidei, sed et mutuae dilectionis unionem, pacem et concordiam, conjunctis precibus Matti Vrae Ssmae demisse instamus, quatenus Rssmos PP. *Gregorium Majer, Silvestrum Kolyani et Gerontium Kotore* gratia et clementia caeo regia in pristinum statum et honorem asserere dignaretur. Quam gratiam dum a Ssma Matte Vra firmiter nobis pollicemur, in profundissimo erga Eandem venerationis cultu emorimur. Clerus graeci ritus unitus Fogarasiensis. ¹⁾

Representatiunea catrà Guberniu, tiparita mai susu sub c) s'a inaântatu prein comisariulu c. Gabr. Haller, era cea catrà imperates'a fù tramesa la confesariulu dinsei, Ignatiu Müller, cu rogare cá se o prezenteze Majestatei Sale, inse asiá, câtu ea nu cumu-va se ajunga la urechile seau ochii inimiciloru.

Provederea scaunului se intemplà cu acesta ocaziune forte rápede: Atanasiu more in 13 Maiu, — alegerea in 26 Aug.— sí denumirea in 27 Octobree, totu 1772. ²⁾

¹⁾ Despre caus'a, pentru a carei vindecare se roga clerulu in acesta suplica, vedi istori'a baserecesca a lui Klein. *Acte si fragmente* pag. 117, 121 sí 126. —

²⁾ Vedi Acte sinodali T. I p. 175.

V.

Actele sinodului dein 25 Maiu 1739.

In nomine Patris et filij et Spiritus sancti. Amen.

Puncta synodalia Anni 1739.

Anno millesimo septingentesimo trigesimo nono die 25 Majj. Ad mandatum Illustrissimi ac Rssmi Domini Dni Joannis Innocentij L. Baronis Klein, Dei et Apostolicae Sedis gratia graeci ritus per Tranniam unitorum Episcopi Fogarasiensis, Ssmae caeae regiaeque Mattis consiliarij, pro praemisso die indictae, et in castro Balasfalvensi residentia videlicet praetitulati Illmi Dni, post S. Liturgiam hora dictae diei decima matutina praeside praememorato Illmo D. episcopo, in praesentiaque admodum reverendi patris Theologi Nicolai Jancsi (*rectius Janosi*), nec non admodum reverendorum dominorum V. Cleri vicariorum et duodecim assessorum, aliorumque quam plurimorum reverendorum archidiaconorum inchoatae et celebratae s. Synodi Acta.

Sessio prima.

Post salutarem Illustrissimi ac Rssmĩ dni dni episcopi ad s. synodum adhortationem summa cum veneratione perlectis clementissimis Suae Mattis Ssmae foundationalibus, diplomateque primo felicissimae memoriae Leopoldi imperatoris, decreto item modernae Augustissimae Mattis ratione admodum rndi patris Theologi, factaque insuper per praelibatum Illmum dnum episcopum propositione intuitu pecuniae anno proxime praeterito promissae, pro quorum omnium consideratione V. Clerus sibi tempus dari postulans, absente Illmo dno episcopo et admodum reverendo patre Theologo, puncta litera A notata, facta et conclusa communi consensu sunt.

Acta diei subsequentis.

Sessio secunda.

In praesentia Illmi dni episcopi et adm. rudi patris Theologi praememorata venerabilis Cleri puncta exhibentur, et leguntur, primo quidem ratione tam moderni, quam subsequentium Theologorum.

Litera A

Admodum Reverende Pater,

Pater in Christo nobis observandissime!

Intelleximus clementissimam Suae Mattis Ssmae resolutionem, quod admodum reverendam parternitatem vestram in nostrum Theologum generalemque causarum universalium auditorum decretaliter denominaverit et constituerit, de quo cordicitus gratulamur, simulque cupimus, ut cedat ad emolumentum et consolationem desolatorum nostrorum sacerdotum, totiusque miserimae nostrae nationis, nec non sublevamen Illmi dni episcopi sui et nostri principalis. Antequam de introductione admodum rndae paternitatis vestrae discurreremus, infrascriptas totius nostri Cleri propositiones patienter exaudire ne gravetur.

1-mo Quoniam ob defectum mediorum et scholarum aliqui nostrorum sacerdotum non satis instructi ab illustrissimis dominis possessoribus opprimuntur ab I. Comitatum officialibus subinde injuriantur, ad forumque externum trahuntur, vexantur et parochijs amoventur, et quod majus verberantur, et postposita ecclesiastica praerogativa saepe etiam capiuntur. In his itaque dum r. (reverendi) locorum archidiaconi ad admodum r. paternitatem vestram recurrerent, satisfactionem et medelam in suis locis impetrare, absque respectu personali i. (inclytorum) dominorum patriotarum, secundum justitiae et s. diplomatis normam agnoscat sui esse officii. Annectitur et hoc

2-do Quodsi ratione similium insolentiarum ab aliquo Ecclesiastico admodum rnda paternitas vestra requiretur, in quantum possibile foret, blandis et placidis resolvere dignaretur.

3-io Evenire potest et hoc, ut aliqui sacerdotum vel propter inobedentiam suam, vel alia demerita puniantur a suis archidiaconis, eatenusque more suo consveto aut Illmum dnum episcopum, aut (tit.) paternitatem vestram sinistre informent; itaque paternitas vestra admodum rnda, antequam ab archidiacono loci genuine informaretur, nihil apprehendat, imò scriptotenus porrigentis querelam ad archidiaconum loci, vel si momentosa materia fuerit, ad vicarium pro uberiori informatione et rei investigatione transmittat, — alias nunquam finientur molestiae et informationes sinistrae.

4-to Siquidem venerabilis cleri usus et consuetudo ea sit, ut ante omnia introducenda persona non aliter nisi debito juramento deposito acceptetur, ea propter pro majori securitate regiminis id ab adm. rnda paternitate vestra etiam venerabilis clerus desiderat.

5-to Sacram Unionem continentia 4 puncta perpetuo et irremissibiliter noster V. Clerus observabit et tenebit, ad plura autem nullo sub praetextu adigatur.

6-to Jus canonicum valachico idiomate Pravila nuncupatum, exceptis iis quae s. Unioni contrariari reperirentur, maneat in vigore suo et juxta illud in juribus procedatur.

7-mo In functione ecclesiastica existentes sacerdotes et ministros unitos, nempe diaconos, cantores sive magistros, et aedituos, in immunitate ecclesiastica ad mentem diplomatis Leopoldini conservare omnimode paternitas vestra adm. rnda studeat.

8-vo Debitum honorem tam erga Illmum dnum episcopum, quam V. Clerum publice et privatim observet.

9-no Non controvertat, immo in quantum fieri poterit, promoveat ordinationem venientium pro sacris ordinibus, ubi necessitas exigit habitis aliis requisitis, ne cogantur cum scandalo s. unionis ad schismaticos recurrere.

10-mo Annualis pensionis aut stolae promotionem (uti apud alias nationes habetur) debitis in locis allaborare, omni-

mode urgere, et viriliter deducere in efectum absque respectu contrariantium dominorum provincialistarum conetur.

11-mo Sacerdotum unitorum ex jobbationibus oriundorum filios saltem quam diu in patria potestate erunt, manuteneant in immunitate parentum.

12-mo Admodum reverendus pater Theologus praejudiciosas et clangularias informationes in detrimentum V. Cleri vergentes, nulli transmittat, nec correspondentias similes Venerabili Clero nocivas cum dominis patriotis habeat, verum cointelligat se cum Illmo dno episcopo et V. Clero.

13-tio Cum Sua Mattas Ssma mentionem faciat diplomatis 2-di a piissimae memoriae imperatore Leopoldo benignissime collati, quod in originalibus prae manibus cleri non est, immo nec scit, an publicatum sit, necne! deberet id in publicum una cum benignissimo Suae Mattis desuper mandato, ut in omnibus punctis et clausulis ab omnibus observetur, prodire, nam in diplomate 1-mo prae manibus Cleri habito, publicato et suscepto mentio Theologi nulla est, convenit itaque ut admodum reverendus pater Theologus pro suo etiam stabilimento in eo negotio omnem moveat lapidem.

Ratione subsidii pro Monasterio.

Litera B.

Cum homagiali cultu, summoque solatio ex hesterna lectione in publica sessione facta clementissime collatarum fundationalium (quarum intuitu, ut Statutio fiat quam proxime, demisse instatur) percipiens V. Clerus clementissimam et plusquam paternam Suae Mattis Ssmae tam in stabilimentum episcopatus, quam erectionem S. Monasterij vergentem pietatem, licet undique modernarum circumstantiarum miserijs praefatus clerus obruatur, nihilominus sub conditionibus et punctis Anno proxime praeterito emanatis, etiam nunc contribuere promittit.

1-mo Ut fundatio episcopalis videlicet m/3 (millia tria) florenorum semel a Sua Matte Ssma pijssime factae tiam pro honore hujus novellae ecclesiae maneat juxta priores Suae Mattis Ssmae resolutiones, et Pontificiam confirmationem integra, ut et alij proventus ab antiquo episcopo cedentes, et hactenus usuati, aliunde non dubitamus intertentionem (*rectius: intentionem*) Suae Mattis Ssmae fuisse, ut et episcopatus iste ad instar aliorum episcopatum fundetur; Subsistentia antem admodum rndi patris Theologi per Suam Mattem Ssmam clementissime resoluti, si ulterius penes Illmum dnum episcopum eundem manere Suae Matti visum fuerit, aliunde provideatur, ne rixis et contentionibus inter Illmum dnum episcopum et admodum rndum patrem Theologum locus detur, tam praefatus Illmus dnu episcopus, quam admodum rndus pater Theologus id in locis debitis omni conatu promoveat.

2-do Siquidem per praefatas Augustissimae Mattis Ssmae fundationales et alia decreta Suae Mattis Ssmae etiam diploma Leopoldinum confirmari et rati haberi videatur, ut idem executioni detur, et juxta instantias hactenus tam Illmo Dno, quam vero Augustissimae Aulae porrectas dilucidetur, pariter in suis locis Illmus Dnus Episcopus, et admodum Rndus pater Theologus allaborare teneatur.

3-io Demisse instat V. Clerus Illmo Dno Episcopo, ut conditiones V. Cleri sub litera A admodum rndo patri Theologo propositas, eundem admodum rndum patrem acceptare omnimode allaborare; alias Clerus ei fidere haud potest.

4-to Excessus involutionum (*rectius: involutionum*) laicorum in Ecclesiasticos sub litera B specificati corrigantur, interdicantur et prohibeantur, damnificati vero in integrum restituantur, et summa illa Monasterio pendatur.

5-to Inveniatur medium, ne amplius a dominis terrestribus et alijs subsidii contributio arceatur, aut quoquo modo impediatur.

LS. Nicolaus Pap a Beja, Vene- | LS. Vicarius generalis proto-
rabilis ritus graeci uniti Cleri ge | notarius graeci ritus, Stephanus

neralis Vicarius et protonotarius apostolicus, mp.	<i>Pop Sukiensis</i> , mp.
LS. <i>Joannes Pop</i> , Archidiaconus Dohadiensis, mp.	LS. <i>Procopius</i> , Archidiaconus Dohadiensis, mp.
Benyensis, V. Cleri assessor, mp.	LS. <i>Athanasius</i> , Archidiaconus Nesseudensis, mp.
LS. Archidiacon. <i>Aaro ex Czikindal</i> , mp.	LS. <i>Georgius</i> , Archid. Sukiensis, mp.
LS. <i>Samuel</i> Archidiaconus Babilnensis, mp.	LS. <i>Ursus</i> , Archidiaconus Kopenhagensis, mp.
LS. <i>Matheus</i> , Archid. Kiskerikiensis, mp.	LS. <i>Basilius</i> , Archid. Szekaliensis, mp.
LS. <i>Abrahamus Pop</i> , Archid. Talensis, mp.	LS. <i>Joannes</i> , Archid. Tordensis, mp.
LS. <i>Joannes Pop</i> , Archid. Balamirensis, mp.	LS. <i>Basilius</i> , Archid. Kovasiensis, mp.
LS. <i>Joannes</i> , Archid. Diomaliensis, mp.	LS. <i>Wolfgangus</i> , Archid. Gyeikiensis, mp.
LS. <i>Simeon</i> , Archid. N. Czergediensis, mp.	LS. <i>Joannes</i> , Archid. <i>Ksze.ensis</i>
LS. <i>Ieremias</i> , Archid. Nyarad Döjensis, mp.	LS. <i>Alexius</i> , Archid. Laposiensis, mp.
LS. <i>Tadomirius</i> , Archid. Rescariensis, mp.	LS. <i>Michael</i> , Archid. Rüttsiensis, mp.
LS. <i>Joannes Aaron</i> , Archid. ex Bistra, mp.	LS. <i>Theodor</i> , Archid. Monoriensis, mp.
LS. <i>Basilius Barani</i> , Archid. Fogarasiensis, mp.	LS. <i>Gabriel</i> , Archid. .onsensis, mp.
LS. <i>Petrus</i> , Archid. Gradistensis, mp.	LS. <i>Joannes Pop</i> , Archid. Udvarhelyensis, mp.
LS. <i>Joan</i> , Archid. Carolinensis	LS. <i>Gabriel</i> , Archid. Morosiensis, mp.
LS. <i>Matheus Pop</i> , Archid. Türiensis, mp.	LS. <i>matheus</i> , Archid. Veneziensis, mp.
LS. <i>Ladislau Koluni</i> , Archid. Bürkesiensis, mp.	LS. <i>Abrahamus</i> , Archid. ex Bistra, mp.
LS. <i>Josephus Koluni</i> , Archidiaconus, mp.	LS. <i>Stanislaus</i> , Archid. D. Barojensis, mp.
LS. <i>Mathias Pap</i> , Archid. Örménysiekiensis, mp.	LS. <i>Georgius</i> , Arch. ex Illye, mp.

Representatiunea Episcopului catra Majestate.

Sacrassima regia Majestas etc.
Nisi ineffabilis divinae bonitatis providentia eam supremis

orbis moderatoribus indidisset clementiam, ut post sinistras informationes et relationes, imo factas subinde ad illas etiam resolutiones, gravatis sive non auditis aditum patefacere, et de meliori se informari paterentur, plurimos etiam optimorum fidelium subditorum, adversariorum suorum (quos nullus fugere potest) invidioso nocendi studio, exindeque subsequendis eorundem malis informationibus non solum bonorum jacturam, verum vitae etiam aliquando periculum incurere, lamentaremur. At misericordia et lenitate illa praediti, exactam rei investigationem facere, et imbecilliolem quoque partem benignissime exaudire, consiliumq in melius clementissime mutare consueverunt. Hinc augustissima regia Mattas, tametsi homagiali obligatione benignum Mattis Vrae Ssmae intuitu Theologi ad preces et sinistras adversariorum meorum mihi onera, sub praetextu aedificationis animarum (quod procul abest) intendentium, Rescriptum reveritus fuerim, nihilominus, quia in factione adversariorum nostrorum, gravaminibus, demississimisq nostris eatenus precibus postpositis, Mattiq Vrae Ssmae haud exhibitis evenisse perspectum habeam, ad instar aliorum taliter subinde gravatorum, et ad male informatum Principem denuo recurrentium, sequentia ingenitae Matti Vrae Ssmae bonitati humillime substerno.

Ad mentem diplomatis a divo quondam imperatore Leopoldo, rege et principe nostro clementissimo, clero et nationi nostrae elargiti, resolutum fore Theologum et me eundem tenere debere benigni Rescripti tenor declarat. Ast demississime Matti Vrae Ssmae notifico, diploma illud his in Trannia ab ipsis etiam, qui in hoc puncto contra me allegant, in reliquis nobis favorabilibus punctis ita impugnari, ut licet et nos idem aliquando citamus, cum eo tamen in publicum prodire haud audeamus: Asserunt non esse publicatum neque acceptatum, consequenter nullum obligare; unde innumerabiles contra idem diploma excessus patratos fuisse, vel ex ipso etiam supplici gravaminum nostrorum libello Matti Vrae Ssmae per serenissimum principem de Lobkovitz no-

mine Cleri et Nationis nostrae humillime repraesentando, et fors jam exhibito abunde constat.

Antequam itaq dictum diploma quoad omnia puncta executioni detur cunctosque ad observandum obliget, altissimae Mattis Vrae Ssmae considerationi decernendum committo: an justitiae consentaneum sit, ut solum me obliget, et ad observationem eorum, quae nos passive tangunt, unice ego et clerus adigamur.

Siquidem certum sit, neminem nudam sine ullo favore in se obligationem assumere consuevisse: hinc necessarium est, ut aut in universis punctis et clausulis observetur ab omnibus, aut si illa quae favorem nostrum respiciunt, non observantur, nec ad reliqua cogamur: Ssma quidem Mattas Vra potestate principali, cui resistere nemo potest, id efficere poterit, verum per id plurimi non ad unionem amplectendam invitabuntur, sed cum lacrymis deserendam adigentur, quod hactenus etiam factum in districtu Coronensi et alibi experimur, animadvertentes quippe privilegia sua in favorabilibus non observari, quod nullis aliis in Trannia accidit, recesserunt.

Accedit, quod clerus noster per Dei ter optimi gratiam jam et theologos, et in jure canonico versata subjecta habeat, qui nationem ab inconvenientiis arcere possunt. Ast constat ex praememorato gravaminum nostrorum libello, et aliis etiam documentis comprobare possumus, adversus praescriptum juris canonici plures inconvenientiae (sic) ab aliis hujus provinciae nationibus contra nos fieri, unde sacerdotes nostros via facti non solum damnificatos, incaptivatos, membris mutilatos, sed et interfectos aliquibus in locis deploramus, quos Theologi et causarum auditores a Matte Vra Ssma taliter dotati, nec jure prosequi, nec alias tangere volunt, mirum sane, nam homines suae nationis ad rectum juris et justitiae tramitem trahere ac ex heterodoxis tenebris reducere aut nolint aut non possint, et tamen nostros non eorum ope, sed nostrorum persuasione ad unionem reductos, qui nullatenus per Dei gratiam jam eorum directione indigent, convertere, vel

potius alienare student. Hinc apertissime animadverti potest, eosdem non apostolici zeli ardore (siquidem ejus amplior in natione hungarica materia detur) sed modicae nobis factae fundatiunculae disruptendi et minuendi desiderio, tam ad pijssimae reminiscendae Ssmam Mattem, quam Mattem Vram Ssmam eatenus infestandam inductos fuisse, et actu stimulari. Enimvero si animarum aedificationi studerent, amplum Claudiopolitanum collegium, Cibiniense, Carolinense, Coronense et Udvahelyense divites residentiae pro alendis et emittendis apostolis et verbi divini enunciatoribus, nullus enim ab hocce divino opere quempiam prohibet, fors sufficerent. Verum procul distant ab hocce motivo, quietem quippe non laborem, non apostolos agere, sed episcopo et clero imperare, pro mensa episcopali praedecessori resolutos ter mille florenos, si non in toto saltem in parte, sibi appropriare student, licet cautum sit jure canonico locupletari cum detrimento alterius; non sufficit, quod vix non omnes clerici nostri in tributariam sortem, ultimamq paupertatem adeo redacti sint, ut ad victum et vestitum comparandum robotis, sordidisq rusticanis lucris cum neglectu divinorum necessitentur.

Verum jam et episcopum ad id adigere nituntur, imo adegerunt; si quartirium Theologo, quod nec ipse hactenus commodum habeo, parare, debita, et pie defuncti Theologi et mea Viennae nondum soluta solvere adactus fuero, si sedulus in administrandis oleribus, foeno, avena, aliisq Theologi necessarijs provisor jam fuero. Heu dignitatem episcopalem! heu miseram nostram nullibi fors in Europa auditam sortem! quod in Polonia, Graecia, Munkazini et alibi eqiscopi uniti Ruthenorum, Armenorum, nulli tamen alterius ritus Theologis provisores, qui nec in divinis, nec aliis, nisi in faciendis expensis episcopum juvare possunt. Defecerunt libri, et cum applausu haereticorum, imo et schismaticorum immediate ob defectum fundi pecuniarij cum ingenti animarum et divini cultus jactura haeret typographia! Dominium Balasfalva, si dominium dici potest,

in duas partes divisum et adversariorum meorum impositionibus ita enervatum et desolatum est, ut lustrantibus et vere fatentibus omnibus constat, ut nisi adminiculo cleri subvelatus fuisset, praeteritis annis ex ejus redditibus honeste subsistere et qua episcopus curiam intertenere, sincere fateor, non potuissem (aestimatum enim summam sex millium florenorum nec fertilioribus annis importat) et tamen novis obruor impositionibus! impossibile autem mihi est tot partibus satisfacere.

2-do Pariter ex eodem malae informationis fonte etiam benignissimum illud desideratae memoriae imperatoris regis et principis nri pijssimi sub 20 Februarij 1738 rescriptum, nobis et obstaculis ejus negotij haud auditis emanaverat, unde quia additum erat *ad ulteriores usque Resolutionem nostram*, posteaquam nos etiam paterna mansuetudine et misericordia exaudire dignatus fuisset, pro certo in melius, et tam animarum saluti, quam cultui divino et incremento sacrae unionis utilius reformafurus erat, nisi praematura morte nobis ereptus fuisset. Quod etiam a Ssmae Mattis Vestrae ingenita pietate consideratis nostris, ut praemisimus, praecibus et gravaminibus, visaq; justitia nostra reformandum humillime speramus, quantum etenim et Bullae Pontificiae et contractui cameratico cum Aula Romana et nobiscum inito tempore permutationis dominiorum, imo et juribus canonicis, haec ex adversariorum nostrorum nocendi inquietudine tardius subsecuta intertentionis Theologi ordinatio, contrarietur, liquidissime ex puncto undecimo memorati supplicis gravaminum nostrorum libelli (quod pro uberiori informatione etiam hic accludere consultum esse statui) constat.

3-io Accedit porro, quod cum reges, principes, Archiepiscopi, episcopi et reliqui, qui aliis praeesse et eosdem juvare volunt, juramento ad id se obligare, etiam fidelibus suis subditis soleant, hujusmodi autem Theologi id omnimode declinare nitantur, Clerus causas suas absque juramenti depositione eis-

dem concedere nolit, siquidem nullibi in Transylvania, imo nec alibi tam privilegiati judices a Matte Vra Ssma aut pijssimis praedecessoribus alijs nationibus, taceo cleris, impositi existant. Asserunt quidem id regulis suis adversari, verum iisdem et hujusmodi judicandi officia et dignitates contrariari videntur; itaq; quoniam res cum onere vadit, si officium aridet, etiam juramentum arridere, et illud ad instar aliorum judicum deponere, justitiae svadet ratio, nisi sortem nostram in hoc etiam prae reliquorum fidelium deteriorem Majestas Vra Ssma velit.

Quibus de genu Altitudini Mattis Vrae substratis, Eandem una cum clero demississime exoro, ut antequam in reliquis nobis etiam favorabilibus saepius citati diplomatis, clausulis et punctis effective consolemur, et quoad omnia idem diploma executioni detur, insertis contra abusum remediis dilucidetur, similibus provisoralibus officio episcopali derogantibus curis, siquidem millenis obruamur aliis, ne aggravemur, tributarium enim et paupertate nimia oppressum stipendijsq; suis militantem in fundatione sua regia eppum habere, etiam regiae dignitati derogare videtur. Nec pateretur Mattas Vra Ssma, si genuinam necessitatum et miseriarum mearum notitiam haberet, similibus me aggravari, siquidem talibus implicitus nec officio satisfacere valeam. Proinde si Theologus zelo apostolico ducitur, ut ex praeinsertis residentiis Theologum et apostolum agat, clementissime Majestas Vestra Ssma demandare aut aliquem ex gremio nostro suffragiis totius Cleri eligendum, juramentumq; non fugientem, nobis in celebrandis divinis et faciendis concionibus proficuum constituere dignetur; tempore etenim susceptae unionis etiam, solum eo usque Clero Theologus ordinatus fuit, donec e gremio suo aptos theologos repraesentare valeret: quales nos tam ex alumniis Mattis Vrae Ssmae Romae degentibus nostri ritus Basilianis, quam alijs facile repraesentaturos speramus.

Quam Mattis Vrae Ssmae clementiam, et in miseras

meas pijssimam reflexionem, indignis ad aras p̄cibus quoad vixero demereri non intermittam.

Majestatis Vestrae Sacratissimae

humillimus, perpetuoq̄ fidelis
subditus et capellanus

Joannes Innocentius L. B. Klein

eppus Fogarasiensis.

NOTA 1. Actele sinodului dela 1739 s'au copiatu dein „Miscellanea“ (citata T. I. p. 177,) carea le cuprende pre paginele 276—281. Sinc̄ai inca a publicatu faptele acestui sinodu in Chronic'a sa la a. 1739 in versiune facuta dupa unu Ms. a lui Szakadathi, carui-a-i imputa, de ce „nu a insemnatu numele toturoru protopopiloru, carii s'au iscalitu la seborulu acestu a.“— Conferindu cele 7 suscrieri dein Chronica cu cele dein MSulu nostru afl̄amu, cumu c̄a in column'a antania loculu alu 6-a vene a se ceti *Dalensis* in locu de *Talensis*, adeca: Avramu Popu protopopulu dela *Dai'a*, carele mai tard̄u a portatu deregutori'a de protonotariu alu Clerului.

Sam. Klein in istori'a sa (Acte s̄i Fragmente de Cipariu, p. 95) pune acestu sinodu la 1738, — for̄a indoie la aberandu in chronologia „dupa obiceiulu seu,“ pre cumu insemna despre elu Sinc̄ai, Chronica T. III p. 270.

NOTA 2. Representatiunea episcopului Klein catr̄a imperates'a M. Teresi'a s'a copiatu totu dein „Miscellanea“ pag. 283—9. Ea nu are datu, pre cumu — dorere — nu au cele mai multe chartie, ce ne pestreza acesta colectiune dela Klein. Inse dein cuprensulu ei este invederatu, c̄a nu pote fi scria in a-ante de 1740. Cu tote aceste am cugetatu de lipsa a o pune la calc̄aniulu acteloru acestui sinodu, pentru c̄a este una incordare extrema spre a incuvenientīa nesuinti'a sinodului de a scap̄a de jesuitu, s̄i pentru c̄a ea desvelesce planurele strai- niloru.

Insemnu s̄i ace'a, cumu c̄a jesuitulu Nicolau J̄anosi fusese denumitu de Teologu lunga episcopulu Klein prein decretulu imp. Carolu VI cu d. 20 Febr. 1738, — era dupa mortea d̄insului imperates'a cu d. 1 Maiu 1741 denum̄i de Teologu pre Jos. Balog (Miscellanea p. 296.) — Dein cuventele representatiunei: „*pie defuncti Theologi*“ combinate cu ace'a impregiurare, c̄a despre decretulu dela 1741 nu se face amentire, se pote conchide, cumu c̄a acesta representatiune s'a scriu in ainte de 1 Maiu 1741.

VI.

Sinodulu dein 1738.

Conditiones sub quibus Nos universus Clerus graeci ritus sacrae romanae ecclesiae per Transylvaniam unitus et infra scriptus, ad paternas tam Excelsae Camerae Aulicae Suae Mattis Ssmae nomine, quam Excellentissimi Dni Nuncij apostolici, aliorumq̄ zelosorum patronorum intimationes per Illmum ac Rssmum Dnum Dnum Joannem Innocentium Klein L. Baronem de Szad, Dei et Apostolicae Sedis gratia moderatum episcopum nostrum Fogarasiensem, nec non Saae Caeae Regiaeque catholicae Mattis Consiliarium, in Synodo generali, anno praesenti 1738 die 26 Januarij Balasfalvae indicta, et celebrata, propositas et promotas pro celeriori aedificatione Monasterij graeci ritus uniti Balasfalvensis, etiam in his anxijis circumstantijs contribuere vovemus:

1. Ut certi simus de stabilimento Monasterij et Episcopatus, ne ulterius deplorabilem mutationem nos experiri contingeret, non licebit Illmo ac Rsmo Dno Eppo ex pecunia illa in praememoratum finem colligenda expendere, donec clementissimas prius Suae Mattis Ssmae desuper finaliter epeditas fundationales nobis non demonstrabit.

2. Pensio ex parte Excelsae Camerae, quolibet anno semper prius expendatur, illa autem finita nostra.

3. Praefatum Monasterium non vergat in praedictum ritus nostri, praeterq̄ religiosos graeci ritus id est Basilianos unitos, alios religiosos non capiat. Dictorum vero Basilianorum, saltem 3 aut 4 pro Capitulo destinati de concreditis ad conservandum ipsis rebus et instrumentis literarijs Cleri et Nationis, ne uti hactenus deplorabiliter decepti experti sumus, alie-

nis nostra concedentes, melioribus instrumentis et rebus ad Clerum pertinentibus privaremur, rationes ad id ex Clero ordinatis dare teneantur.

4. Siquidem Monasterium non moriatur, cum ex pluribus constet, itaque nihil exinde confiscetur, nec liceat ea propter illuc intrare, etiam demortuo episcopo.

5. Gaudeat indultis, privilegiis et libertatibus, quibus latini ritus Monasteria in ditionibus suae Mattis Ssmae gaudent.

De horum itaque inviolata, etiam a parte Excel-sae Camerae observatione assecurati per decursum quinquennij summam illam 25000 florenorum pro tam salutari opere, licet millenis circumdemur miserijs, venditis tamen temporalibus facultatibus deponere sategemus. Idcirco, ut suprafatae conditiones a Sua Matte Ssma pro majori nostra securitate, juriumq Monasterij uberiori futura cautela clementissime approbarentur, nobisq authentice extradentur, humillime, et de genu rogamus et instamus.

Datum ex generali Synedria Balasfalvensi Anno et die ut supra

Stephanus Pap Timandi a Suk
vicarius generalis in partibus
inferioris Tranniae, eidemque
annexis et prothonotarius a-
postolicus mp.

(LS.)

et

Nicolaus Pap a Beja, vica-
rius generalis in partibus
superioribus et prothono-
tarius apostolicus mp.

(LS.)

Nominibus et in personis omnium in praefata ge-
nerali Synodo existentium universum Clerum et Natio-
nem repraesentantium.

NOTA. S'a copiatu dein „Miccellanea“ citata, p. 161-2.—
Pre urm'a acestoru conclusa si rogamenti ale sinodului in 30
Martiu s'a inchiaiatu in Vien'a contractu, prein care architectulu
curtei imperatesci *Joane Martinelli* s'a oblegatu a edifica muna-
stire, residentia si templu catedralu in Blasiu (fora adjustare
interna, campane, orologiu si fora cele 3 porte mari ale in-
trarei,) pentru siesa dieci si una miia floreni; era in 21 Aug.
s'a estradatu diplom'a imperatesca, prein care bunulu Blasiu-
lui se da episcopiei si munastirei Basiliane dein Blasiu.

VII.

Canonele sinodului dein 1732.

Sit Laus Deo Patri, Deo Filio, Deo Spiritui
Sancto amen.

Anno Domini 1732 post instellationem Illmi ac Reverendissimi Dnni Dnni Joannis Innocentii Klein L. Baronis de Száád Dei et Sedis Apostolicae gratia V. Cleri graeci ritus uniti in Trannia Eppi Fogarasiensis; ab Excelso Gubernio Regio Transilvanies pro die 28 mensis 7-bris Fogarasini indictam, eodemq die cum Solemnitate celebratam: Sequentibus post nominatum diebus 29 videlicet et 30 ejusdem mensis sub praesidio dicti Illmi Dni Eppi praesentibus admodum Reverendo Patre Georgio Raigai E. S. I. saepe nominati Dni Eppi Theologo. Rudissimis item Dnis Stephano Pap Timandi Sukiense et Nicolao Pap Benyiense Jam dicti V. Cleri graeci ritus uniti generalibus vacariis (sic) reliquisque ejusdem Cleri Archidiaconis honorand: ac quam plurimis aliis parochis et Popis suis titt dignissis. Ibidem pro declarata Instellatione accersitis et convocatis: Instituitur Generalis Synedria in qua sequentia pertractantur et concluduntur.

1-o Cum Eppus pro pertractandis negotiis. Ecclesiasticis totum V. Clerum titulo generalis Synedriae diversis locis ac temporibus reassumendis adesse et defatigare onerosum nimis censeat; conclusum adeoq est, ut pro similibus occurrentiis adinstar normae a suo praedecessore in similibus practisatae duodenaria ex ipsis Dominis Archidiaconis Selectoribus Dno Eppo assistens consistorialis erigeretur corona.

2-o Ut Saltem ab externis Schismaticis Eppis ordinati ac tandem per legitimum Unitum Eppum Sacerae Unioni aggregati Popae ea qua alii parochi praerogativa uti ac gaudere arceantur impediaturq; Deliberatum est ut unusquisq eorum singulum et singulum pro investitura V. Clero pendat ducatum. Hoc eidem sentiendum est etiam de aliis Parochias suas ingressuris.

3-o Terminatur Reverendissimorum duorum Vicariorum autoritas quae pro parte Dni Sukiensis a confiniis Hungariae usque ad fluvios Maros et Aranyos se extendet: Dni autem Benyiensis erit reliqua Provinciae pars nominatis duobus fluviis a superiore distincta.

4-o Pro exigentia ritus uniti plane necessarium videtur unam quamq ecclesiam quatuor personis esse praeditam duobus videlicet popis diacono et edituo quos a servitiis publicis V. C. erga suum posse tenebitur conservare immunes.

5-o V. Cleri Secretarius, non aliunde quam a Dnis Archidiaconis singulo et singulo exolvetur imperiali annuatim.

6-o Pro distinctione poparum et secularium impositum est popas condecanti Clericali habitu vestitos esse sub poena fl 12 quam a refractariis exiget Archidiaconus Dioeceseos.

7-o Cavebunt item popae Deo fideique Xnae detestabiles convitationes ac vituperia a plebaeis usurpari male solita, reus enim similium aequae 12 flor. poena punietur, in quam non absimiliter incurret. laicus sacerdotem suum convitians.

8-o Si qui autem poparum in popinis cum scandalo aliorum iteratis vicibus helluari et per plateas titubantes divagari deprehenderentur; tales toties, quoties jam dicta 12 flor. poena ab iisdem irremissibiliter exigenda venient puniendi. Archidiaconi vero duplicatae

subjiciuntur. Poenae autem bursali impares ad Satisfactionem usque limitato a suis superioribus luant peccati poenas aresto.

9-o Pro cavendo illo ordinario scommate, quo popae a Vulgo lacesantur nimirum: quod popae valachici sint furum praecones: Serio cavebunt popae, ne cum ejusmodi farinae hominibus conversentur aut similes scienter hospitio excipiant: Sontes enim inevitabili eaque legali afficiendos se se noverint poena.

10-o Cavebunt item ex post popae (quod non nunquam contigisse perhibetur) sacram communionem aegrotis seu de loco in locum deferendam laicorum manibus concedere sub poena fl. 12; quam aequae subibit et laicus illam irreverenter tangens.

11-o Et quemadmodum sui muneris erat antea etiam, ita deinceps laudabilius unusquisque plebanus divina frequentare suam instruet plebem teneros aequae ac imbecilliores cultui Divino asvefaciet; ex quo major adultam inter et teneriorem plebem timor Domini invalescat. Et eum: Non sine doloris sensu experiamur etiam diebus festis plebanos saepius parietibus quam plebi Sacra celebrare, verbumque Dei depraedicare, conclusum itaque est, ut siqui laicorum ex supina negligentia domi stertendo Sacra negligere Ecclesiasticis insimularetur: Is prima vice a parocho serio admoneatur; secundo idem divinorum negligens repertus (la Majoru: denariis) „50“ tertia vice autem floreno Altari cedenter (la Maioru: cedentibus) irreversibiliter puniatur.

12-o Pariformiter; Siquis parochorum Sanctam Lyturgiam sine legitima excusatione celebrare neglexerit, ab Archidiacono suo aequae 12 florenis sit puniendus cui Lyturgiae auditorium quoque praestabit necessaria.

13-o Festa fori idest majora non observantes po-

pae eadem 12 florenorum poena, laici vero tribus florenis sint puniendi.

14-o Si etiam popae, qui extra rituale pro casibus reservatis et urgentibus sacram confessionem aut baptismum saluti plebis summe necessariam ignoranter et vitiose administrare deprehenderetur: eadem 12 florenorum poena puniendi eveniunt.

15-o Cavebunt in posterum Sacerdotes plebem ab ecclesiis excludere et eas ei interdicere aut ex injuria quadam cuiquam sacram Synaxim denegare sub poena graviore. Ad quod accedit. Ut Plebani etiam dies feriales pro suo interesse plebi pro festis ne denuncient.

16-o Si quis autem sacerdos ante ternam denunciationem canonicam quospiam capulaverit; talis irreversibiliter 24 florenis sit puniendus. In rebus autem circa hanc materiam (materiam) dubiis a parochis consulendus sit archidiaconus Dioecesanus. Hac eadem poena serio injungitur ne laicos alterius curae commissos sine legitima causa et ratione copulare praesumat. Secundario. Temerarii autem; falcemque in alterius messem immittentes eo facto officio priventur quo instituto sancte observato infinitae et periculosae illae tricae tollantur. Copulandi autem, quemadmodum aliarum Religionum aseculae, pari modo nostri quoque. Parochis suis de praestandis tribus marianis erunt provisi.

17-o Quemadmodum periculosum nimis est etiam saecularibus sacram confessionem rarius adire et s. communione se munire, ita damnabile et scandalosum evenit sacerdotes quoad primum a plebe notari. Conclusum igitur est singulos sacerdotes omni mense saltem semel hoc bono et salutari exemplo populo praelucere debere sub poena fl. 12.

18-o Qui autem clancularie cum pagensibus parochiam conducere sibi praesumerent, tales immedi-

ate ex ejusmodi parochia medio officialium ecclesiasticorum expellendi sint.

19-o Cavebunt ex posterum (sic!) tam sacerdotes quam seculares longiorem prolium suarum in scholis schismaticorum et acatholicorum periculosam nimis educationem sub poena a dno Episcopo arbitrativè ipsis infligenda.

20-o et ultimo. Imponitur dnis archidiaconis serio, ut pro directione sua unusquisque statuta haec hac synodo generali confirmata et edita ab Illmo Dno Episcopo authentice, inque bona forma quantocius extrahant, quibus primum semetipsos, dein clerum et ovile Dei sibi commissum ad gloriam Omnipotentis Sanctorumque ejus ac Ecclesiae emolumentum muniti ac bene instructi existant, Amen.

Extradatum ad mandatum Illmi ac Reverendissimi Dni Eppi Joannis Innocentij Klein L. Baronis de Száád per constitutum pro hac synedria V. Cleri graeci ritus uniti notarium

Paulum Pater m. p.

NOTA. Cele de antâniu 17 canone ale acestui sinodu s'au tiparitu sî la P. Maioru in ist. baser.; chiaru la calcaniulu opului, — er' intrerupendu-se tiparirea acelui opu canonele dein urma au remasu netiparite.

Acî le infacisîamu dupa una copia betrana, ce d. Jeronimu Albini, notariu in Cutu, avù bunetatea a ne dá dein scriptele pestrate dela parentii sei.

VIII.

Canonele sinodului dein 1728.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti amen.

Anno millesimo septingentesimo vigesimo octavo, die decima quinta mensis Novembris, Indicta et celebrata Synodus venerabilis Cleri Valachici graeci ritus unitorum, in Transylvania existentium, ad mandatum reverendissimi domini Patris Rectoris Claudiopolitani e S. J. convocata, et sub ejusdem praesidentia celebrata, in possessione Kolos Monostor, in aedibus AA. RR. Patrum S. J. Claudiopolitanorum, hora diei praedictae decima matutina inchoata, post lyurgiam celebratam praesentibus existentibus RR. DD. duobus vicariis generalibus inferius se se subscribentibus, praelibati V. Clefi Valachici uniti et duodecim assessoribus aliisque RR. Archidiaconis quibusdam. Acta ejusdem diei.

Sessio prima.

1. Popa Majlat quidam sacerdos *schismaticus* turbulentus et unitorum persecutor maximus in sede Rupensi pagoque Sona habitans, ex mandato reverendissimi Patris Rectoris per dominum Vicarium Petrum de Dállya *ad hanc synodum legitime citatus per contumaciam comparere noluit* neque se excusavit; ideoque sacra synodus determinavit reverendissimoque Patri Recto. commendavit illum etiam brachio saeculari implorato *compendendum et condigne juxta sua demerita puniendum esse.*

2. Ratione excessuum poparum schismaticorum, et eorum, qui sacram abjurarunt Unionem, templaque ab unitis violenter occuparunt et receperunt, aliasque intulerunt unitis violentias, ut diligentissimam faciant inquisitionem ordinati sunt RR. Domini Nicolaus archidiaconus Benyeiensis et Ladislaus Hátas pa-

rochus Fogarasiensis, vel ipsius loco quem alium Reverendissimus Pater Rector denominare voluerit, cum duobus DD. cancellistis, penes mandatum Excelsi Regii Gubernii et Excellentissimi Domini Dni Commendantis Generalis implorandum, ne ab aliquibus in serie suae faciendae inquisitionis praelibati Dni Regii turbentur. Pro quorum expensis ut et dominorum curatoris Davidis Maxaij, secretarij Francisci Boér, et procuratoris V. Cleri, Francisci Hunyadi, solutione determinatur fundus, census cathedralis, quem more solito administrabunt popae suis archidiaconis ad festum Circumcisionis Domini anni 1729 proxime futuri, hi vero domino vicario Dalliensis et Sukiensis, quorum muneris erit dictum aes erga quietantias administrantibus extradandas percipere, pariterque in jam dictas necessitates aliasque, si quae forte etiam deinceps ingruerent, cum praescitu tamen reverendissimi domini Patris Rectoris fideliter erogare.

3. Contra popas bigamos, ebriosos, convitatores, aliosque quaelibet his similia committentes crimina stat prius conclusum, vivente pie defuncto dno Eppo determinatum, ac scriptotenus DD. Archidiaconis communicatum, cui quilibet exacte satisfacere et morem gerere, obtemperareque se se adstrictum esse noverit, etiam in praesentiarum imponitur.

4. R. Domino Archidiacono Joanni de Benye serio injungitur, ut in popam quemdam ex comitatu de Küküllö pagoque Almas existentem diligentissime inquirat ob nonnulla dicta, uti relatum est illum matri cujusdam juvenis apud catholicos studentis dixisse revera eidem damnationem imminere eo quod filius suus apud catholicos frequentaret scholas, reque ista quam diligenter investigata et examinata primo quoque tempore, genuinam desuper reverendissimo dno Patri Rectori deferret relationem.

5. RR. domini Archidiaconi singillatim in suis Hyparchiis, intra brevioris temporis spatium convocabunt ad particulares synodos, omnes suos popas, eosdemque de sacra[?] unione et quomodo eam teneant, calleant et observent diligenter e-

xaminabunt, si quos autem inter eos invenerint schismaticos, eo magis quempiam unionem abjurasse, illico similes cum congrua declaratione et rei certitudine reverendissimo dno Patri Rectori denuntiabunt, qua occasione etiam singulariter examinant popas praesertim de ruditate suspectos, num formam et materiam sacramentorum calleant, quomodoque et qualiter eadem administrent; rudes autem in his instituant ac informant, ne per supinam ignorantiam sacrilegia contingant, et animarum ruina sequatur.

6. A modo in posterum nullus poparum vel archidiaconorum ob quodlibet crimen seu privatae personae seu etiam totius communitatis templa et ecclesias ocludere vel sacris ibidem celebrandis interdicere praesumat eo magis sacramenta administrare vetet, sed prius rem credibiliter dilucidatam reverendissimo domino Principali remonstrabit, qui si culpam interdictioni aut cujuslibet generis poenae ecclesiasticae obnoxiam esse judicaverit, juxta rei exigentiam congruam faciet ordinationem, cui deinde quivis poparum et archidiaconorum obtemperandum sibi esse noverit.

7. Popae post decessum reverendissimi dni Eppi Baronis Pataki ubilibet ordinati a functionibus ecclesiasticis arceantur, ad parochias nullo modo admittantur, eo minus unitos turbare vel a parochiis amovere permittantur, imo quivis illorum seorsim et singillatim mulcta 24 florenorum hungaricalium puniatur eo quod post iteratas promulgatas praemonitiones se se praesertim a schismaticis Eppis ordinari curaverint, cujus mulctae medietas cedat dnis archidiaconis mulctaturis, altera vero medietas administretur dd. Vicarriis, ad fines puncto 2-o notatos servitura.

Sessio secunda.

8. Injungitur diligenter universis dnis archidiaconis, ut uque ad proxime affuturum Paschatis festum, singuli suas Hyparchias quam optime fieri poterit visitent, sub poena fl. hung. 66, ubi popae criminosi juxta statutas a pie defuncto dno Eppo

Pataki poenas (quae dnis archidiaconis jam diu constant) secundum gravitatem culpae puniantur; si qui vero enormia commisisse scelera deprehensi fuerint, absque omni ulteriori mora dno Praelato deferantur, ut tempestive de correctione vel punitione similium provideri possit, ne gangraena et scandalum ulterius serpendo etiam plures inficiat et ordini ecclesiastico unito ignominiam inurat aliquam: occasione hujus visitationis omnes popae monendi, ne quisquam eorum potui immoderato addictus negligat munia parochialia et praecipue sacramentorum vel maxime necessariorum administrationem, prout sunt baptismus, confessio, communicatio etc. Lyturgias singulis festis et dominicis diebus celebrent cui ut intersit populus omnem diligentiam adhibebunt, deinde etiam populum admonebunt dni archidiaconi, ne ullus parvulorum baptismum cum evidenti animae illorum periculo differre diu praesumat, sed quamprimum sacro ablui fonte procuret; singillatim de nomine exquirendi erunt omnes illi, qui sincere unitos per despectum *papistas* appellare seque ab illis diversos affirmare praesumpserunt, utpote quorum similes procaciter dictae propositiones, gravia mala et erga vere unitos quoque ritus graeci fideles magnae differentiae causam non raro praebuerunt gravis auctoritatis catholicis latini ritus. Si forte vero quidam saecularium auctoritatum et potestatum visitationes hujuscemodiquoquo modo impedire vellent, ejusmodi impediendum nomina primo quoque tempore, cum vera et reali declaratione negotii reverendissimo dno Patri Rectori denunciabitur (sic!), cujus muneris erit de remedio similium in locis debitis, gratiose providere.

Acta diei secundae. Sessio tertia.

9. Conclusum est ratione Filiorum poparum unitorum a magistratu saeculari et dnis terrestribus incaptivatorum vel incaptivandorum requiri debere per memoriale Excelsum Regium Gubernium, de remedio necessario gratiose adhibendo uti etiam ratione taxarum et honorariorum, decimarumque a

popis unitis per dnos terrestres hactenus exigiturum. Si vero hic nullum sequeretur in Trannia remedium recurrendum esse ad Augustam Aulam.

10. Providendum per dnos archidiaconos ut parochi a suis parochianis ratam aliquam solutionem annuatim acquirant; qua non obtenta altiores instantiae requirendae.

11. Determinatum est de Kalugeris universaliter, ut efficaciter ab omni sacramentorum administratione et ecclesiasticis functionibus, verbi gratia contionum lectione, et reliquis arceantur, cum in variis imposturis et populi corruptionibus deprehensi sint per frequenter, qui si se opponerent huic determinationi, advocato brachio saeculari incaptiventur, et pro demerito suo graviter puniantur. Cum vero titulo mendicationis hoc genus hominum schisma spargat, humillime requirendi sunt Excellentissimi dni Generalis Commendans et Gubernator una cum Excelso Gubernio, de Patentibus illis in posterum absolute negandis.

12. Ventilari coepta est causa Thomae Szviridovics protopopae Monostoriensis.

Sessio quarta.

13. Usque in seram noctem varia testimonia pro et contra examinata sunt, et prima inquisitio contra illum instituta, invalida et insufficientis declarata est, secunda vero approbata.

Acta diei tertiae. Sessio quinta.

14. Eadem causa finaliter decisa, adeoque praedictus Thomas ob graves excessus ex Archidiaconatu simpliciter amotus et ex parochia Monostoriensi ad aliam migrare jussus.

15. Conclusum est debere scribi memoriale Excelso Gubernio de Dositheo quodam apud schismaticos ordinato Eppo nunc in Maramaros residente, ne praesumat ullum e Trannia ad se venturum ordinare, prout et ipse pie defuncto Illustrissimo dno Eppo sub gravi poena incurrenda promisit se nunquam id tentaturum.

Sessio sexta.

16. Varia variorum memorialia in privatis difficultatibus sonantia lecta sunt et congruae pro rerum exigentia resolutiones datae.

17. Communi omnium ardenti voto definitum est porrigendum memoriale Sacratissimae suae Majestatis (sic!) ratione fundi pro *seminario aliquo pure pro juventute hujus ritus servituro* constituendi ex Illustrissimi pie defuncti dni Eppi hereditate confiscata benignissime hunc in finem resolvenda.

18. Suffragio universorum serio conclusum, ne deinceps ullus ex unitis ad scholas schismaticorum et haeticorum filios suos mittere praesumat, si qui proinde id attentare deinceps fuerint deprehensi, archidiaconi et popae mulctentur 24 florenorum pensione, saeculares vero duodecim.

19. In tota Trannia diligentissime adhibenda sunt in locis debitis media, ne popae vere uniti adigantur ad contributiones, Quarteria, aliaque onera rusticos concernentia.

20. Cum aeditui altaris ministerio servientes omnia ea facere debeant, quae faciunt magistri et cantores in ritu latino, conclusum est pro horum immunitatione in locis debitis memorialia porrigi debere, cum in qualibet recepta religione hujusmodi ministri a publicis contributionibus et oneribus eximantur.

21. Querela universalis est ideo a Lyturgiis diebus festis et Dominicis populum se se absentare, quod distinctis horis cantentur horae canonicae et Lyturgiae tardius celebrentur, et sic populus semel congregatus, si dilabi permittatur post horas decantatas multi e plebe aegre ferunt iterum redire ad Lyturgiam audiendam, determinatum est igitur, ut in praefata visitatione dd. archidiaconi commendent singulis popis, ut eadem fidelia et in uno continuo celebrent Lyturgias immediate post decantatas horas, nisi alicubi speciales difficultates id ipsum fieri impedirent. Haec porro omnia et singula, primum quidem idiomate latino, prout jacent, lecta, deinde vero idiomate

valachico. per dominum Davidem Maxaij, sacrae hujus synodi specialiter pro hoc actu deputatum notarium, de verbo ad verbum explicata, nullo prorsus contradicente iterato ab universis approbata et confirmata. Nos manu propria subscripsimus sigilloque nostro consveto munivimus. In residentia supra nominata Kolosmonostoriensi die decima octava Novembris juxta calendarium a Gregorio emendatum, juxta antiquum vero septima Novembris Anno D. 1728.

NOTA. S'a copiatu dein manuscrisulu dela d. Albini (vedi pag. 100). Petru Maioru inca are faptele acestui sinodu in istori'a sa pag. 93—97, pre cumu dice: „din originalu, carele-lu am a mâna.“ Dorere, că n'a adausu sî suscrierile, — cari intru acelu „originalu“ nu au potutu lipsi, — cè s'a multimitu ale indică prein not'a adausa la calcâniu, pag. 97: „Sequantur subscriptiones impressione usualium sigillorum munitae duorum generalium Vicariorum, et Archidiaconorum ac Logothetae, qui huic Synodo interfuerunt, numero sedecim.“

IX.

Canonele sinodului dein 1725.

Dela Xs. buna sanetate iti postimu si dela noi blgoslovenie iti trimitemu Fratii tale cinstite Protopope Miclausiu dela Voi'a.

Intra aceste dile mai denainte, stringundu-se cati-va cinstiti frati, Protopopi jurati, impreuna si cu alli preoti intielepti facundu seboru, socotira, si ispravira nisce punturi pentru multe socotele ale seborului mare, care iata si fratii tale, le trimitemu in scrisore pentru acei'a cumu vei primi frati'a ta aceasta Serisore de un'a se stringi Seboru de plinu, si poruncile aceste forte pe ameruntulu se le arati si se le dai a intielége tuturor preotiloru, iara popi in tote satele la toti omeni, ca de acumu inainte se se tie si se se plinesca aceste tote suptu acele globe si pedepse ore care se voru aflá serise in launtru:

Fora de aceste poranci ale seborului se aibi grije frati'a ta cumu Dajdile Vladicesci pana la Sveti Georgie se se stringa impreuna cu talerulu logofetului, si atunci in launtru se se aduca. Venitulu fratii tale pe cumu au fostu obiceiulu, in dilele altoru Vladici repausati, poti-le cere frati'a ta.

Apoi vei ave grije frati'a ta de vei pune in catastivu toti popi cari sau chirotonitu prin tralte tiéri si pana acumu nau venitu la noi se-si ia Blagoslovenie nice dela noi nau paucenii de aceste cati suntu in Eparchii'a fratii tale se-i putemu sci.

Socotelele Seborului Mare.

Anulu 1725. lun'a lui Fevruarie dile -26. Socotelele Seborului mare antaiu pentru rendulu Diiaciloru celoru inperatesci, cari se voru scote se valatuiasca pentru treb'a nevoiloru Clirosului, asjidere pentru proctorulu, impreuna si plat'a lui.

1. Avendu Seborulu mare in multe locuri nevoe, superari si pedepse mari pentru care macaru ca se jeluescu pe la deregatorii cei de afara, mai de multe

ori au acel'a respunsu, se caute cei pedepsiti, cu lege pe acei'a care le facu nevoe, pentru acei'a am socotitu se numimu pe sama Seborului Mare unu Proctoru carele se porte de grije tuturoru cati oru ave nevoe, si de tocmel'a lui sau rugatu Seborulu Marfi sale Domnului se-lu numiasca si pe ce se va pute tocmi Marfi'a sa cu dinsulu dupa acei'a se va face veste pe la toti Protopopi.

2. Pentru popi care sau preotitu intralte tiéri streine in alenulu porancii Pravilei pe cumu spune la canonele sfintiloru Apostoli, listu 436. intra cest'a chipu, nu se cade a chirotoni pespe chotaru iara de va face fora de scire a Episcopului acui este eparchii'a, acel'a se fie nechirotonitu cu cel'a ce-au chirotonitu, si iara taluesce asiá nu-i volnicu vre-unulu de episcopi se chirotoniasca pre cine-va afara de chotara-le eparchii lui, iara cine va face aceast'a fora de scirea episcopului a carui-a este eparchii'a se i se ia darulu si lui si celui-a ce lau chirotonitu pe elu, de ce pintru unii ca aceste, daca nice pe urma nau venitu se-si ia blagoslovenie, dela archiereulu seu si alu nostru ci sau lapedatu de seboru, avendu vreme destula se-si ia blagoslovenii'a, pintru acei-a Seborulu mare inca se lapeda de dinsii, se faca de aici in coló ce voru sci. Ca Seborulu de grije mai multu nu le va purta nice la o nevoe.

3. Pentru nesce calugari cari se afla pe la unele Munastiri, de nece se sci sintu preoti adevirati, si au slobozenie a sluji sfintele taine beserecesci au ba, si blagoslovenie de unde se cuvine luatau nau luatú si totusi anbla celuindu omenii de-si lasa multi pe popi de satu cei adevirati, si mergu la nesce calugari ca acei-a se le slujasca liturgie si alte slujbe beserecesci, de aceasta tocmiala, inca fu socotel'a Seborului asiá cumu unii calugari fora de isprava ca acei-a

se iasa din tiara sî se naiba a siedc pe la munastiri nice cumu; iara mireanulu carele-si va cutezá duce jertv'a la vre unu calugaru amagitoriu cá acel'a lasandu-si preotulu de satu celu vrednicu omului ace-lui-a, nice la o treba a lui se nu-i slujasca pop'a mai multu.

4. Iara pintru nesce cartielú carele au esítu acum'a de curendu din tiar'a rumanesca din Rómnicu, sî se chiama invetiatura besereceasca de cele 7 taine, inca socotí seborulu, cá óre unde se voru gasí in tiar'a Ardelului fie la mirenu fie la popa, dela toti se se iá, sî se nu fie slobodu a tîné nimeruí, cá au invetiaturi multe cá acele, cari suntu in alenulu legi Crestinesci sî a sfinteloru seboru, pe cumu se vede numai de a coló unde díce, cá se sfintiesce agnetiulu cu aceste cuvinte, adeca fá pánii'a aceast'a cinstitu trupulu Xsului teu iproci; macaru cá tóta sfint'a scriptura Cluciulu, liturgí'a sî alte càrti ale legeri pravoslavnice grecesci asiá ne arata sî ne spune cá nu cu acele ci cu aceste cuvinte se sfintiesce luati mancati acest'a este trupulu mieu alu le: sî potirulu: iara beti dintra cest'a toti iproci: dreptu acei-a se oprescu acele carticele, cá au tocmele inprotiv'a invetiaturiloru cestoru adeverate iproci:

5. Sî pentru popi care mergu la càrsmu sî suduescu sau blástema au graescu cuvinte de hula pe cumu nu se cade popiloru inca socotí, cá se se dé poràncea intru tóte Epárchiile sî se opresca toti Protopopi pe preotii sei cumu de acum'a inainte se nu cutéze a face nice unile de acele, iara vare cine va gresí intru unile cá aceste se-lu aiba alu globí protopopulu cumu va socotí sufletesce dupa greutate pecatului, iara de se va oblicí cá nu lau globitu, ci lau iertatu forà de oca atunci elu protopopulu singuru se fie globitu cu glób'a Seborului mare 66 de florinti, sî se umble

popi alesu in sfint'a Besereca cu tichí'a, iara nu cu caciul'a sau cu cumanacu, chainele inca se fie lungi popesci adeca-te portu se aiba cá acel'a, cu carele se se cunósca de alti, ómeni mireni sî se se deschilinasca.

6. Asiá socotí sî de sfint'a slujba adeca de liturgie cumu se fie datori preotii in tote Duminecile si serbatori mari a face liturgie pe la tote beserecile unde suntu popi mai multi pe rendu unulu intro dumineca altulu intralta, iara mireni inca se merge totu de un'a la sfant'a liturgie, in tóte Dumineci sî serbatori mari, sî care nu voru merge se fie pedepsiti antàiu cu trei lopàti, adóra cu 6. Peste aceste peste tóte, pe la sfintele Pasci totu omulu mai mare de 7 ani, se se ispoveduiasca sî se se cuminece, iara vare carele nu va face porànc'a aceast'a, daca i se va templá unui-a cá acelui-a mórte, preutulu nice se-lu provodesca, nice se-lu ingrópe in cintirimu; pentru aceste tóte vedi in pravila cumu díce, listu 629 capu 807. Cá se cade se se pazasca sfant'a Beserec'a sî de preoti, sî de mireni.

7. Preotii sfant'a Cuminecatura suptu globa de 12 florinti se nu o cuteze tiniá in cas'a loru, ci cu buna socotela in raclutie frumóse curate puse, iara in saculetiuri de giolgiu, sau de pansa curata, in besereca se o tîe sî de acolò se o iá candu voru merge la bolnavi sî iara se o duca in locu, inapoi de unde oa luatu cu cinste se o pue; iara unde se voru gasí preoti cá acei-a, carele nu va ascultá de porànc'a aceast'a de un'a se-lu globesca protopopulu cumu-i scrisu mai susu, sî cu banii acei-a se faca in besereca locu iscusitu sî vrednicu cá acel'a unde se se tîe sfant'a Cuminecatura in tóta vremi'a.

8. Bolnavii sau betegii cei de mórte nice cumu popii se nu-i cuminece forà de ispovedanie inaintre carii voru puté graí, iara caror'a li se va legá graiulu,

pintru acei-a se invetie protopopii pe preoti cumu se faca cu unii cá acei-a, sí cumu se deslege au se nu-i deslege.

9. Care omu nu se va ispoveduí panà la pasci, adeca in Septeman'a mare, sí nu se va pricestuí, acela-i-a nice cumu se nu i se diá (sic!) pasc'a.

10. Aflandu-se unii cá acei-a carii in locu de pasci eiau de mananca muguru; sau alte erbi, sí se lápeda de obicéiulu sí de porànc'a beserecii, de acei-a se lápeda sí beserec'a, óre panà candu nu se voru pocaí sí nu se voru intorce] cu umilintia sí cu ascultare catrà Besereca.

11. Preotii inca se fie datori pe la septeman'a Mare a se ispoveduí in totu anulu, iara carele se va gasí dupa pasci neispoveduiti, antàiu se fie globiti cu 12 florinti, a doóra cu 24, a trei'a óra se se-i (sic!) iá darulu, Protopopii pintru un'a cá acést'a antàiu cu 24 de florinti se se globesca, apoi cu 66, a trei'a óra se fie lipsiti de déregatorie.

12. Posturile tuspátru ce suntu intrunu anu, dupa obiceiuulu sfintei Besericii nóstre se se tfe cu socotela buna cá sí panà acumu, de toti ómenii, iara de se va templá, se fie cine-va fórté lipsitu unulu cá acel'a se-si afle duchovniculu numai in vreme de lipsa mare.

13. Pentru lucrulu despartienii cauta de vedi in pravila cumu spune sfantulu Seboru dela Cartagenu, glav'a 100 unde asiá graesce, cine se voru despartí de impreunare, de nu se voru impacá ei se fie asiá, iara de nu se se indemne catrà pocanie, talc: placú Seborului acestui-a dupa a Evangelii sí Apostolului inventiatura, se nu-si despartia nescine mueri'a sí se o scótia pentru fie-ce iara de se va templá, de in barbatu sau din muere se se deslege impreunare, sí nu voru vre se se inpace, sí se se impreune iara se fie asiá lasati sí

despartíti, sí se nu se mai atinga de alta nunta dupa cuventulu Domnului, cà cine díce va luá lasat'a acel'a precurvesce, iara de se va impreuná barbatulu altii femei, sau muere altui barbatu, atunci catrà pocanie se se aduca sí se li se dé canonu cá sí precurvariloru, cauta de aceast'a la canonulu 84 asiáselui Seboru dela Trull'a, sí la canonulu Marelui Vasilie 9. 31. 35. 48 sí la 806. pintru acei-a tóte despartianiile le opresce sí alu nostru Seboru suptu glób'a pierdiarii deregatorfi vare cine va cutezá face lucru cá acel'a.

14. Aflandu-se a locuri unii duchovnici cá acei-a carii deca mergu ómenii la dinsii se se ispoveduiasca nu-lu deslega, panà nu-si va pliní canonulu, sí le cauta a se duce asiá nedeslegati sí panà-si potu plini canonulu, iara cadu in tralte pecate, cà-ce cà unile canóne nu se potu pliní in multa vreme, deci unii nu voru mái ff deslegati, cà totu mai potu cadé intr' alte pecate, panà si-oru umplé canonulu, pintru acei-a se nu cumu-va se piara vrunu sufletu nedeslegatu trebuie se deslege sí se pricestuiasca Duchovnicii pre toti carii cumu se voru ispoveduí sí se-i invetie dupa acei-a cumu voru puté mai curendu se-si pliniasca canonulu cà-ce cà pocaintia nu stà numai intru plinire canonului, ci mai vertosu in durere de pecate sí inim'a cea inframta a peccatosului, pe cumu díce insu-si Dmnu cà in ce ceasu se va intórce cu tota inim'a sa omulu peccatosu catrà sfintii'a sa intr'a cel'a ceasu ílu va ertá, pentru acei-a asiá tribue se faca sí duchovnicii.

Aceste tote amu socotitu sí amu tocmitu cu voi'a nóstra ce de plinu cá se fie pe locu, sí statatóre pentru mai mare tarie, sí credintia, puindu iscalitur'a sí peceti'a nóstra, Scrisei in Sámbar'a de josu, Mti'a, Anulu sí dílele, cumu-i scrisu mai susu.

*Inca s'au mai socotitu sí alte lucruri, carele acum'a nu lemu (= le amu) pututu dá afara, iara candu le va veni vremi'a vei avé scire fra-
tíi'a ta.*

Inse aceste tote le porancimu se se tie si se se ispraviasca cu socotela buna pecumu suntu scrise si pentru acci'a le intarimu cu iscalitur'a nostra.

Vladic'a Ioann m. p.

NOTA 1. S'au copiatu dein „istori'a besericeii Romaniloru, de P. Maioru. Bud'a 1813 pag. 377—384.“

X.

Actele sinodului dein 1700.

asiã suntu publicate in „Magazinulu istoricu pentru Daci'a suptu redacti'a lui A. Treb. Laurianu si Nic. Balcescu. Bucuresci 1846.“ Tom. III p. 307. si urmatoriele:

< Siedenti'a dein 4 Septembre.

Metropolitulu deschide adunarea cu unu cuventu despre folosutu unirei cu baserec'a-romana. Cea mai mare parte a Clerului se arata aplecata spre a primi. Deintre laici, boiarii dein tienutulu Fagarasiului se indupleca forã greutate; dara nu asiã lesne si locuitorii comitatului Uniadorei, ai scaunului Sabiului si ai districtului Brasiovului. Cu tote aceste, dupa mai multe argumente produse dein partea celoru alti se indupleca si eli. Cu modulu acestu-a se inchide siedenti'a de antaniu.

Siedenti'a dein 5 Septembre.

Se desbate, cá a fora de cele patru puncte se nu se mai primesca nemic'a; Ritulu si Disciplin'a se remania, cumu au fostu pan' acumu, lasandu deintr'insele numai cele ce se voru aflã a fi contrarie credentiei catolice. Se ordinezã, cá se subscria Metropolitulu, fia-care protopopu in a-antea juratului seu, a doi comisari preuti, si a trei deputati betrani dein fia-care satu, in numele districtului intregu.

Actulu se formuleza cu aceste cuvente:>

„Noi suptinsemnati, episcopulu, protopopii si totu clerulu baserecei romanesci dein Transilvani'a si dein partile unite cu dins'a, facemu cunoscutu prein acest'a tuturoru celoru ce se cuvene, si mai alesu ordiniloru tierii Transilvaniei; Cà considerandu nestatornicia vietii omenesci si nemorirea sufletului (de care trebuie

se avemu cea mai mare grige dein tote,) amu inchiatiu liberi sî de buna voia dein indemnulu lui Ddieu unirea cu baserec'a romano-catolica, sî ne declarâmu prein acest'a commembrii ai S. Matri basereci romano-catolice primindu marturisindu sî crediendu tote cele ce primesce, marturisesce sî crede ace'a, mai vertosu acele patru puncte, in care ne pareâmu panà acumu a fî desbinati, care ni se propunu sî prein gratiosulu decretu sî prein diplom'a Maiestàtii sale imperiali. sî prein a eminentissimului Archiepiscopu, dein care causa, vremu cá sî noi se ne bucurâmu de totu acele derepture sî privilegia, de cari se bucura preutii acelei-asi sante Matri basereci dupa santele canone sî dupa legile fostiloru regi ai Ungariei, asiá sî noi dupa prenumitul decretu alu Maiestàtii sale imperiali regali sî a eminentissimului Archiepiscopu, se ne bucurâmu de acumu in a-ante cá commembri ai acelei-asi basereci. Intra mai mare credentia sî taria a acestoru-a amu intaritu acestu manifestu alu nostru cu subscriptiunea manei nostre sî cu sigilulu santului monasteriu dein Alb'a Julia sî cu sigilele proprie usuali. Alb'a Julia in 5 Septembre, anulu 1700.

(L. S.) *Metropolitulu Atanasiu.* *)

Protopopulu Daniilu dein Ili'a cu 20 preoti.
 „ *Teodoru dein Crisiu cu 20 „*
 „ *Gavriilu dein Bistr'a cu 15 „*
 „ *Tom'a dein Vinti cu 24 „ (Sincai: Vinti de d.)*

*) Nos infrascripti Ecclesiae Valachicae in Transylvania partibusque eidem annexis Episcopus, Archidiaconi ac Clerus universus, memoriae commendamus tenore praesentium, quibus expedit universis, maxime vero inelytis Regni Transylvaniae Statibus, considerata tam fluxa humanae vitae instabilitate, tum etiam animae (cuius in omnibus potior cura habenda,) immortalitate, libere ac sponte, impulsuque divini numinis cum Ecclesia Romano-Catholica unionem inivi-

Protopopulu Joane dein Uniador'a cu 50 preoti.
 „ *Georgiu dein Hatiegu cu 35 „*
 „ *Nicola dein Sasu-Sâbesiu cu 35 „*
 „ *Petru dein Dai'a cu 30 „*
 „ *Vasiliiu dein Armeni cu 39 „*
 „ *Sav'a dein Salisce cu 15 „*
 „ *Petru dein Sabiiu cu 35 „*
 „ *Masimu dein Avrigu cu 21 „*
 „ *Stanulu dein Visci cu 46 „ (Sincai: Stanila)*
 „ *Radulu dein Berivoiu cu 56 „*
 „ *Cristea dein Haromsecu cu 13 „*
 „ *Basiliiu dein Calbor'a cu 35 „ (Sincai: Calboru)*
 „ *Idomiru dein Birghisiu cu 9 „*
 „ *Basiliiu dein Brasiovu cu 25 „*
 „ *Georgiu dein Ohab'a cu 40 „*
 „ *Basiliiu dein Suppadure cu 26 „*
 „ *Joanne dein Lopandu cu 16 „ (Sincai: Lepindea)*

mus, ejusdem S. Romano-Catholicae Ecclesiae commembra nos tenore praesentium declaramus, omnia admittentes, profitentes ac credentes, quae illa admittit, profitetur ac credit, praesertim vero illa quatuor puncta, in quibus hactenus dissentire videbamus, quae etiam in Clementissimo Decreto ac Diplomate Suae Sacratissimae Maiestatis ac Eminentissimi Archiepiscopi nobis insinuantur: qua propter iisdem prorsus juribus ac privilegiis, quibus eiusdem S. Matris Ecclesiae Presbyteri ex indultu S. Canonum nec non Divorum quondam Regni Hungariae Regum utantur, nos quoque juxta praenominatum Suae Sacratissimae Caesareo-Regiae Maiestatis Decretum, nec non Eminentissimi Archiepiscopi a modo et deinceps uti eiusdem commembra frui ac gaudere volumus. In cuius maiorem fidem ac robur, praesens manifestum nostrum propriae manus syngrapha, nec non sigillis Monasterii nostri Albensis, quam propriis usualibus communivimus. Albae Juliae 1700, die 5-a Septembris.

(L. S.) *Archiepiscopus Athanasius.*

(54 Protopopae cum 1563 Sacerdotibus.)

Protopopulu	Costantinu dein Vidr'a cu	9 preoti.	(Sincal: Vidraseu)
"	Petru dein Geoagiu cu	27 "	(„ Gurgiu 25)
"	Adamu dein Orescia cu	25 "	
"	Joane dein Calinu cu	50 "	(„ Calionu)
"	Radulu dein Colunu cu	40 "	
"	Costantinu dein Sacutiu cu	28 "	(„ Sieuli'a)
"	Machabeiu dein Nimiti'a cu	25 "	(„ Nemiscea)
"	Joane dein Canesci cu	40 "	(„ Chiuesci)
"	Mateiu dein Lapusiu cu	27 "	
"	Teodoru dein Lemî cu	56 "	(„ Leminu)
"	Teodoru dein Riursoru cu	45 "	
"	Simeonu dein Sarvadu cu	10 "	
"	Andreiu dein Simleu cu	24 "	
"	Simeonu dein Iliasiu cu	40 "	(„ Basesci)
"	Demetriu dein Bacău cu	57 "	(„ Bacăiu)
"	Michailu dein Colot'a cu	50 "	(„ Calat'a)
"	Pasculu dein Turd'a cu	28 "	
"	Joane dein Diomalu cu	45 "	(„ Janculu)
"	Costantinu dein Hopert'a cu	24 "	
"	Joane dein Sangelu cu	45 "	(S: S. Georgiu. K. Sângeru)
"	Joane dein Sacalu cu	26 "	
"	Simeonu dein Silvasiu cu	26 "	
"	Davidu dein Noulu cu	46 "	(S: Uifalău 48)
"	Stefanu dein S Michaiu cu	25 "	
"	Basiliiu dein Santulu cu	7 "	
"	Jaane dein Lazaru cu	15 "	(S: Jovianu dela Lazuri 15)
"	Petru dein Alb'a Julia cu	22 "	
"	Gabriilu dein Sovaru cu	40 "	
"	Adamu dein Cusiru cu	24 "	
"	Gregoriu dein Bitiu cu	55 "	(S: Gregorasiu dela Chitoiu 55)

Protopopii dein Maramuresiu

"	Ilia dein Soldobisiu cu	9 "	(S: Saldobagiu)
"	Luc'a dein Salisiu cu	9 "	(S: Seleusiu)
"	Basiliiu dein Romlisiu cu	41 "	(S: Comlisiu)

< Acestu-a fû celu mai mare sinodu alu romaniloru dein Transilvani'a. A fora de protopopi si de preoti fură chiamati câte trei deputati laici dein fiecare satu; pre lunga acesti-a se adunasera multîme de romani dein tote partile, că se vedea rezultatulu unirei, si numai dupa ce se incredentiara, că ritulu si disciplin'a baserecesca voru remané neschimbate că

si mai in a-ante, se leniscira si primira unirea. Istoricii spunu, că pană la 200.000 familie romane se unira intru ace'a di.

Totu la acestu sinodu, in siedenti'a dein 14 Septembre, propuse metropolitulu urmatorele puncte disciplinare spre primire, cari le punemu aci dein vorba in vorba pentru interesulu loru celu istoricu. >

Anii Domnului 1700, Septembrie 14. *)

Intra cęsta vreme fiendu seboru mare in mitropolia Belgradului de toti protopopii tierii Ardélului, cari suntu romani;

Noi Vladic'a Athanasie am aretatu poht'a noastra cãtra s. soboru cu aceste puncturi. Si poruncimu foarte tare in totu loculu, in varmeghii, in scaune, in partium; protopopiloru, preotiloru, mireniloru, cari suntu romani, greci, serbi, ce suntu aici in tiar'a ce se chiama Transilvanie: — Poht'a Vladicai.

1-o. Candu va rendui Vladic'a si cu Titorii, cari voru fi jurati lunga Vladic'a, di de Seboru de toti protopopii tierii; atunci totu protopopulu cu 2 preoti betrani se se afle la dio'a cia numita a Soborului; si se-i de totu pop'a de chieltuiala 2 duce protopopului; iar' care n'are dá, protopopulu impreuna cu acei doi betrani se-lu traga; iar' protopopulu se nu s'are gasi la di, se fie lipsitu de deregutoria si globitu cu 66 de florinti.

2-o. Diacii, cari voru vře se se preotiesca in a-ante se męrga la protopopu se-si cęe carte, si cu carte dela adevratu duchovnicu; si se scie Psaltiri'a de intielesu, si glasurile si tote tainele besericii; si pană nu va fi la Mitropolie 40 de dile, pană atunci Vladic'a se nu-lu preotiesca; si poporu se-i caute protopopulu, si se aiba a dá protopopului o piele de vulpe.

*) Dupa Istoria besericei romaniloru de P. Maioru p. 355 urm.

3-o. Popii care vinu dintr'alte tieri, se nu se primésca panà nu voru aduce carte dela Vladic'a. Asijderé popii, carii mergu intr'alte eparfii, se nu se primésca, panà nu voru avé carte dela protopopulu lui cumu cà-i omu bunu sî si-a platitu darea, iar' care protopopu nu va face asiá, se aiba Vladic'a a-lu birsiuguí cu 24 de florinti.

4-o. Protopopii se nu faca despartienii a fara in tiara, sau in Eparfii forà numai, candu va fí Seboru mare in Belgradu iar' care are face se fie scadiutu din tota cinstea lui. Sî se dé sî acel'a birsiagu.

5-o. Care popi voru cununá, pe carii fugu prin tralte sate, sau poporanulu altui popa, seau fratii, unor'a cá acelor'a se li se iá preotí'a.

6-o. Care diaci voru fí fostu curvari sau furi, se nu se pota preotí.

7-o. Care miréni se voru duce cu potére pre cas'a popei, sau pre femeile lui, sau pre marh'a lui, for' de scirea Vladicai sau a protopopului, unii cá acei-a se fie forà de lége, pàna a-si dá sém'a; sî a cui va fí vin'a, birsiagulu Seborului mare, 66 de florinti.

8-o. Preotii, care n'au plésia sau poteapocu, sau voru amblá la càrcima, sau béti prein tergu, sî nu voru amblá cu haine lungi, unor'a cá acelor'a se li-se iá preotí'a.

9-o. Candu va avé lége sau píra pop'a cu unu mirianu, de va cautá pop'a pre mirianu, se-lu caute in fumulu (cetesse: forumulu) lui in aintea biràului, sau a Spaniloru; iar' candu va cautá mirénulu pre popa, se-lu caute ina-intea protopopului in fumu, sau la Vladic'a.

10-o. Care popa va merge, pre poporulu altui preotu. sau ii va scadé simbrí'a, sau-lu va píri la scaunulu de afara, acel'a se se tundia.

11-o. Satulu ce nu va ingaduí pre tiercovnicu de slujbele satului, sau nu va avé tiercovnicu, acel'a satu

se fie opritu de lége, panà nu voru pune cràsnicu, sî se-lu ingaduiasca din tote chieltuialele, sî slujbele satului.

12-o. Care satu nu va dá popei de o casa o clae de grâu, sî o fiárdila de ovèsu, sî doao díle de lucru, acel'a satu se fie fora popa, iara pop'a de-i va tîné liage se se tundia.

13-o. Care popa nu va face duminecile, sau serbatorile de 3 ori slujbe, sî vinerile sî miercurile de 2 ori, sî pe postu in tote dílele, unulu cá acel'a se fie lipsitu de preotíe.

14-o. Popii se faca slujba câtu voru puté rumánesce, Evangeli'a si poviasti'a se intieléga crestinii, iar' de nu va povestí, din poucenie in toate dumineci sî in toate serbatori acel'a popa se se globésca cu 12 florinti. iar' de nu va gandí de birsiagu se fie lepedatu de preotíe.

15-o. Care omeni nu voru mérge duminecile sî in serbatori la bisíarica, sî la liturgíe, sî voru fí sanetosi sau a casa, pre unii cá acei'a pop'a cu biràulu, sî cu juratii, antái se-lu birsluguiasca 1 florintu, de nu va vení sî a 2 oara, se-lu birsluguiasca 3 florinti. Se nu va vení sî a 3 oara, atunci se fie lepedatu dela bisíarica cá unu paganu, câtu nici la morte nici la ingropatiuné loru pop'a se nu miarga; asijderé sî carii nu iau náfora. sî carii nu se ispoveduescu. sî carii nu voru seí tata-lu nostru. Credeulu poràncile. fie betranu, fie teneru, asiá se patia sî acei'a.

16-o. Carii popi suntu cu a 2 casatoríe, nici intr'unu chipu se nu slujasca Liturgíe; iar' se s'are gasí se se tundia de totu se fie mirénu.

17-o. Care popa va botezá fàr' de miru, se se lip-sasca de preotíe.

18-o. Serbatorile se se tîe care suntu insemnate la Ceaslovu cu slove rosii: sî au polileu; sî evangeliu, acéli-a se se tîe, iar' care voru tîné intraltu chipu, se se birsluguiasca cu 12. florinti.

19-o. Care Protopopi voru face Soboru de epárchie, sî care popa nu va veni la Soboru, Protopopulu cu cei doi popi bețrani sî cu soborulu se-i birsiuguiasca 6 florinti fâr' numai candu s'are intemplá se fie betégi.

20-o. Care logodna se va face fàra de popa, acei'a se nu se cunune panà nu voru dá in scire Protopopului sau Vladicai.

21-o. Care oameni nu voru tîné céle 4 posturi, se nu voru postí cumu se cade, vînerile sî Miercurile, in postu de pesce; acei'a se fie lipsiti dela Bisiarica, pàna nu-si voru cere ertatiune dela Pop'a sî dela Poporu.

22-o. Carii Preoti suntu adevèrati, sî voru trage tabacu, macaru in ce féliu de chipu, se se birsluguiasca cu 12 florinti.

23-o. Care popa sau mirianu va suduí de sufletu sau de lége, acel'a se se lipsasca de preotîe, sî mirianulu lapedatu (sic!) cá unu paganu.

24-o. In care Bisiarici nu va fi icoan'a lui XS, sî a Precistei, sî a lui sfeti Nicolae, se se globasca pop'a cu 12 florinti, sî satulu cu 24 de florinti.

25-o. La care popi se voru gasi odàjdiile Beséricii nespelate, sau mai scurte de glesne, sau potirile, sî alte grozave se se birsluguiasca cu 24 de florinti.

26-o. Care popi nu voru pomeni pre inaltiatulu imperatu Ignatusiu, sî pre Coronatulu Craiulu nostru Iosifu Leopoldu, sî pre Vladic'a Ardélului, acelor'a li se va luoa darulu Preotiei.

27-o. In care eparffe sau satu se voru affá oameni rei, hoti, curvari, sau alte lucruri facundu; pre unii cá acei'a se-i dé in mánile tisturiloru se-i birsluguiasca; sî panà nu se voru impacá cu bisiaric'a, panà atunci se nui primésca; ei se fie lapedati.

28-o. In care satu se va face Duminecile sî in Serbatori jocuri, cumu se tragu pre ulitia, sau intr'altu chipu, acel'a satu se se birsiuguiasca cu 12 florenti."

— Sinodulu acceptà aceste puncte, dupa cumu le propuse Metropolitulu Atanasiu, luandu a fora punctulu 2 sî 4, cari s'au modificatu. „Direptu acéi'a, adauge P. Maioru la p. 360, acéste doao canoane cu acéste cuvinte dupa céle 28 de puncturi puse le indereptà Vladic'a:

„Iara acésté amu ingaduitu:

„Protopopii se faca desprtrtienii cu sciré Vladicai. Diacii se se preotiesca carii voru -fi vrednici sî in-vetiati.“

NOTA 1. Petru Maioru spune totu la p. 360. cumu cá exemplariulu de pre care a scrisu faptele acestui sinodu, -lu are „din Archivulu celu Vladicescu alu Blasiului,“ sî cumu cá „ortograf'a sî unele lucruri, mai vertosu de suptu numerulu 26 in Seborulu acest'a cuprinse, tocm'a de nu ar' portá esemplarulu acest'a in frunte anulu 1700 sî numele Vladicai Athanasie, inca luminatu vedescu, cá acestu seboru in dîlele lui Athanasie celui antâiu sau tînutu sî esemplariulu acest'a dintru acélesi dîle e scrisu.“

Dorere, cá d. Laurianu nu ne spune, nece in „Magazinulu istoricu“ nece in „Documentele istorice“ tiparite in Vien'a 1850, dein ce funtana a publicatu decursulu siedentieloru sinodului acestui-a. ?

NOTA 2. Faptele sinodeloru dela 30 Septembre 1699, — sî dein Februaru 1697 (in care metropolitulu Teofilu II cu clerulu seu a acceptatu uniunea cu baserec'a Romei,) suntu publicate in „Ortus et progressus variarum in Dacia gentium ac Religionum“ *Claudiopoli 1764 pag. 7—12*, sî in „*Samuelis Klein historia Daco-romanorum sive Valachorum*“ (tiparita in „Foai'a pentru minte“ A. 1862 pag. 145—162.) Cari eu nu le retiparescu aci dein opurile indicate, pentru cá este prospectu securu, cumu cá

opurile lui S. Klein nu preste multu tempu voru vedé lumin'a în editiune autentica. Că Ordinariatulu Episcopescu dela Oradea mare si-a datu involirea, că Manuscriptele lui Sîncal și S. Klein se se straporte la Blasiu — erga restitutionem — și sub ingrigirea Ordinariatului Metropolitanu se tiparesca. — Era canonele dela 1627 și 1675 nu le tiparescu aci, dein cauza, că ele suntu tiparite in *Acte și fragmente de T. Cipariu*. Blasiu 1855 p. 150 și 145. — care opu usioru se pote procurá.

